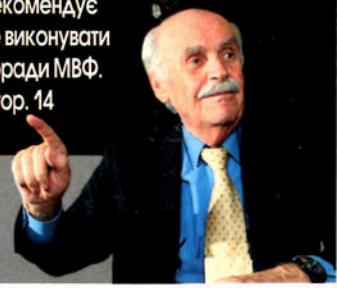

Тиждень

український

www.ut.net.ua

Богдан Гаврилишин
рекомендує
не виконувати
поради МВФ.
Стор. 14

№ 8 (17) 22 – 28 ЛЮТОГО

ВОСКРЕСІННЯ ЗА \$1500

Послідовники Грабового
в Києві. Стор. 20

СЕКОНД-ХЕНД ОТ КУТЮР

Як правильно купувати
брендові речі. Стор. 34

МУРМАНСЬК – ВЛАДИВОСТОК

Російська відповідь
Дакару. Стор. 68

Love me
ТЕНДЕР

СХЕМА ДЕРЖЗАКУПІВЕЛЬ ОБ'ЄДНУЄ
ПОЛІТИКІВ ІЗ РІЗНИХ ТАБОРІВ. СТОР. 22

ISSN 1996-1561

08>

меценат
проекту

Міністерство
культури
і туризму
України

ЛЬВІВ
відкритий для світу

Львівська
Міська Рада

благодійний
фонд
президент фонду
Володимир ШЕВЕЛЕВ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ім. ЛЕСЯ КУРБАСА

НА ЧЕСТЬ 120-річчя ЛЕСЯ КУРБАСА
70-річчя ВАСИЛЯ СТУСА
20-ліття ТЕАТРУ імені ЛЕСЯ КУРБАСА

ГАСТРОЛЬНИЙ ПРОЕКТ
24 лютого - 2 березня 2008 року
КІЇВ

24 лютого	неділя	в приміщенні Храму св. Василія Великого (Вознесенський узвіз, 7, Львівська площа)	початок о 14:00
25 лютого	понеділок	в приміщенні Київського академічного Молодого Театру (бул. Прорізна, 17)	початок о 19:00
26 лютого	вівторок	МАРКО ПРОКЛЯТИЙ, ЯБО СХІДНА ЛЕГЕНДА драматична симфонія	за Василем Стусом
27 лютого	середа	БЛАГОДАРНИЙ ЕРОДІЙ чудний глум	Григорій Сковорода
28 лютого	четвер	БОГДАН неісторична хроніка	Клім
29 лютого	п'ятниця	НАРКІС каталасія	Григорій Сковорода
01 березня	субота	ХВАЛА ЕРОСУ філософська комедія	за Інг'єбор' Бахман
02 березня	неділя	МА-НА НАТ-ТА судовий експеримент	Семюель Беккет

в приміщенні студентацького театру Університету
ім. Івана Карпенка-Карого (бул. Ярославів вал, 40)

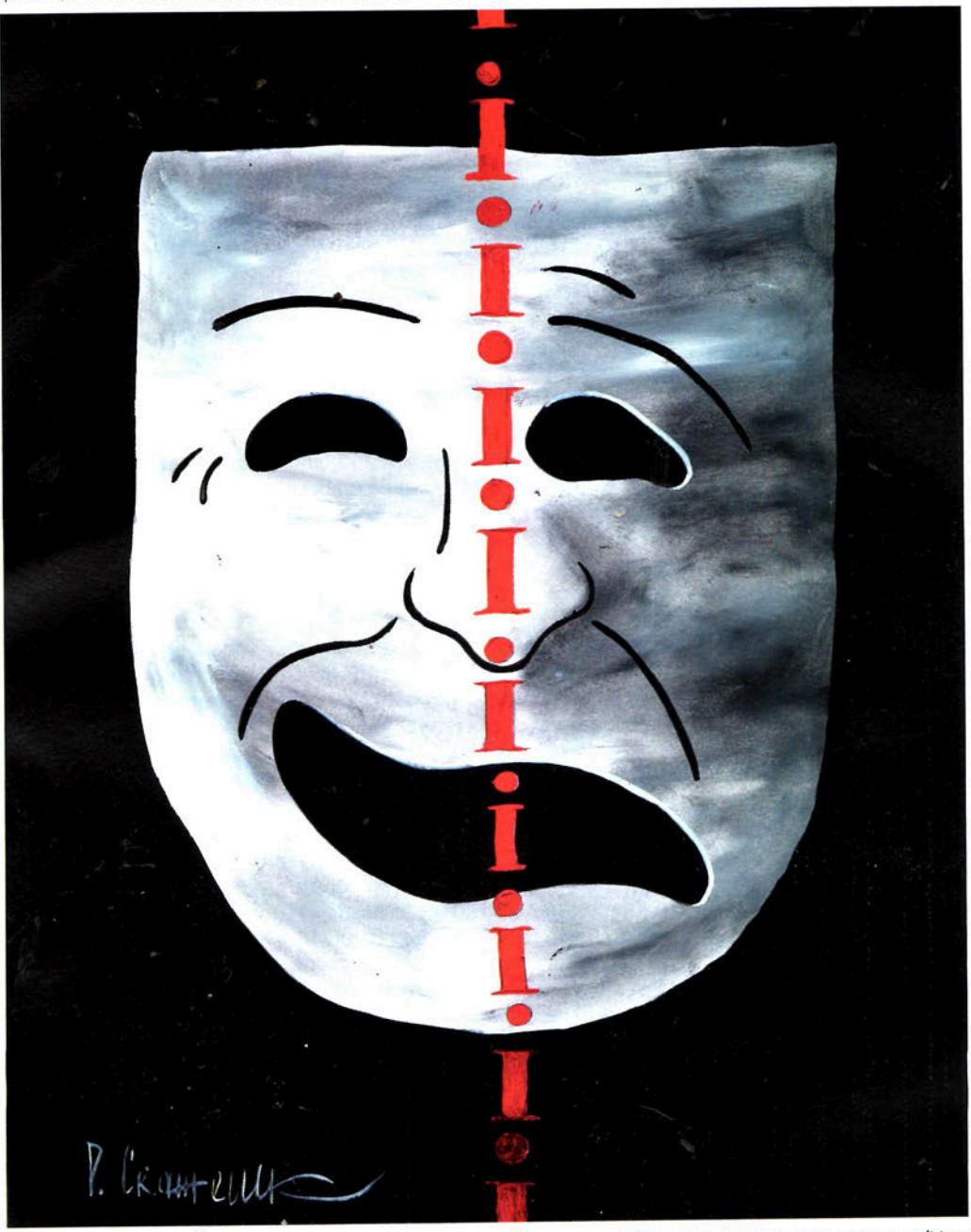
початок о 14:00

25 лютого	понеділок	вистава акторського курсу ЛНУ ім. І. Франка	
		МУДРІСТЬ НА ЩОДЕНЬ байки	художній керівник - Володимир КУЧИНСЬКИЙ

квитки продаються тільки в касах Молодого театру.
тел.: театр - 278-73-92, Проскурня продакшн - 587-54-32

Не різниця світоглядів і концепцій розвитку країни розділяє вітчизняний політикум. НАТО, мова, Ощадбанк,

виявляється фікшено. Що ж насправді є видач за потоки? Малюнок Дмитра Скаженичного.

енергonoсті - усе це лише приводи для злікнень як між таборами, так і всередині кожного. Богатирьова перейшла в президентську

KOMCHAY, Tmoumeiko b3avaca neperavaqt i qazoi Aomavahecht, basqara sanumne HY-HC... Mohowit ilupaqy

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчицький
Відділ політики Анатолій Бондаренко
Відділ економіки Сергій Лук'янчук
Відділ розслідувань Андрій Лаврик
Відділ новин Наталя Васютин
Відділ країна Ігор Крунич
Відділ історії та науки Роман Кабаній
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент Марія Старожицька
Літературний редактор Ольга Артох
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник

Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надя Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков,
 Микола Титаренко
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Вікторія Буйнова, Анатолій Белов
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Відділ реклами Алла Левковська
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Сергій Криган
Помічник шеф-редактора Олена Чекан
 Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ТОВ «Новий друк»
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
№ зам. 08-3554
Наклад 18 700
Адреса редакції 03040, Київ,
 вул. Васильківська, 2 а
Юридична адреса 01030, Київ,
 вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Телефон (044) 503 3740
Виходить щотижня
Розповсюджується в роздрібній торігівлі
 та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

Частина правди

ЮРІЙ МАКАРОВ

Так ют, кажу, нам потрібна позитивна дискурсія на користь державної мови. Повертаюся до того, чим закінчив колонку в минулому числі **«Тижня»**. Не тому, що російської не люблю. Тому, що не можу забути свою студентку.

Колись давно, років 30 тому, я приймав залік – перший у житті – як викладач. Першокурсниця страшенно хвилювалася, хоча я намагався її всіляко підбадьорити. Врешті-решт вона розплакалася, а я зовсім розгубився й запропонував їй піти на каву. Тільки тоді з'ясувалася причина стресу: дівчина погано розмовляла російською і страшенно цього соромилася. Мене, звичайного столичного російськомовного хлопця, це вжахнуло: як воно – на своїй землі почуватися людиною другого гатунку?

Тільки нещодавно я почав помічати, що люди на вулиці, в кав'ярні, в банку, в супермаркеті – принаймні, в Києві – перестали соромитися розмовляти українською. Це сталося через шістнадцять з половиною років після падіння режиму, який реально вдавав, ніби дбає про населення «національних околиць», насправді ж успішно нав'язував молодшим братам комплекс меншовартості.

Як саме це відбувалося – тема окремої розмови, але варто візнати, що результат виявився не просто успішним, а ще й пролонгованої дії. І щойно держава – хай недолуго, хай не-послідовно – намагається віправити ситуацію, ми чуємо протести. Наводжу перший ліпший відгук з інтернет-форуму щодо дублювання кінофільмів: «А вот моя мама честно хоть и живет тут всю свою жизнь, а

украинский не знает!! что терь ей делать?? и если так подумать и посчитать, то она не одна такая!!! а когда бабушка смотрит телевизор и идет какой то хороший фильм на украинском, то она просто переключает и вот так вся семья!!!» (орфографію оригіналу збережено).

Отже, проживши «тут» (саме так: не в Україні, а «тут») усе життя ѹ жодного разу не замислючись про почутия своїх сусідів, тепер, коли це ѹ торкнулося, пані вимагає рівності. Що ж, ріvnість – категорія відносна. Ріvnість від якої позначки, за яким критерієм? Уявімо двох боксерів, одного з яких активно тренували, годували, робили масаж та возили по міжнародних турнірах, іншого ж весь цей час тримали у в'язниці. Потім обох випустили на ринг і кажуть: «Усе чесно, бийтеся!» Але ж мова не спорт. Це середовище існування багатомільйонного народу, його простір, його повітря.

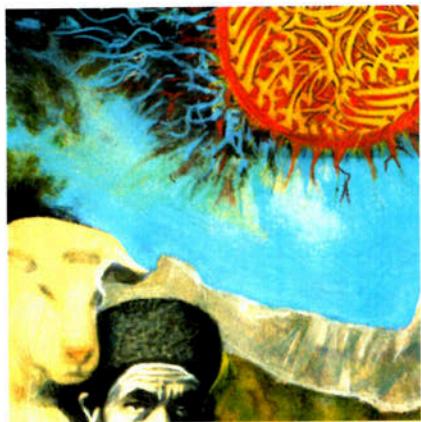
Ми неодноразово чули від російськомовних співвітчизників: «Я тут народився, я громадянин цієї держави, я нікому нічого не винен». Що сказати? Вони, очевидно, мають рацію, але їхня правда – це лише частина правди. А друга частина – це інші українці, які, уявімо собі, також народилися на землі своїх предків, вони належать до корінної нації (я не полюбляю це слово, бо його часто вживають спекулянти, але воно відповідає суті). У себе вдома вони досі перебувають у дискомфортному мовному гетто, причому щодня відчуваючи власною шкірою (мовні проблеми взагалі реєструються не вухом, не оком, а шкірою), що при всій гучній декларації держави ситуація ніяк не стає сприятливішою. Преса відсотків на 80 російськомовна, телевізор – відсотків на 90,

книжки – на 95, радіо в маршрутці – на 100%, освіта... Наскільки наша освіта україномовна фактично, а не офіційно, не скаже ніхто. Стовідсотково україномовною є лише реклама – насправді найбільший подразник для здорової, не зображеній на споживанні людини. Ось тепер – ще кіно, і ми бачимо, яку хвilio обурення це викликало.

Частина громадян вимагає залишити все, як було. «Як було» – це право не знати, не вивчати, не цікавитися, це мовчазна вимога: «Хай вони розмовляють по-нашому».

Як людина, вихована на російській культурі, як українець із чималою часткою російської крові, врешті-решт як носій прізвища Макаров маю право стверджувати: російській ментальності не притаманне тяжіння до чужих мов. Кажу навіть не про самовпевнених і хамуватих «нових росіян», а про тих самих дрівволюційних російських інтелігентів, які асоціюються в нас із Чеховим і Булгаковим. Я застав багатьох із них і мушу засвідчити: вдев'яноста відсотків так званих білих емігрантів першої хвилі знання французької та німецької обмежувалося погано перетривлим гімназичним курсом, і більшість їх до кінця днів не спромоглися опанувати мову країни, яка їх прихистила, – чи то Франції, чи то Сербії, чи то Болгарії. У будь-якому разі, в їхньому середовищі це вважалося цілковитою нормою, що не підлягала засудженю. Така наївна самодостатність притаманна будь-якій великій нації з імперським досвідом – сто років тому так само поводилися французи та британці: мовляв, нас і так усі розуміють.

Що з цим робити – тема наступної колонки. Далі буде. ■

56 ТРИ МІСЯЦІ СВОБОДИ

У 1917 році кримські татари проголосили незалежність Криму

60 КУБА ПІЗНЬОГО ФІДЕЛЯ

Перебудова тут ще не почалася

68 МУРМАНСЬК – ВЛАДИВОСТОК – КЛОНДАЙК

На переможців ралі чекає 10 кг золота

ОБРАЗ

- 1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**
Малюнок Дмитра Скаженика

ОСОБИСТА ДУМКА

- 2 ЧАСТИНА ПРАВДИ.**
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

- 4 ФОТО ТИЖНЯ.**
Вдячні косоварі

- 6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.**
Балканська інтрига

- 12 СУБ'ЄКТИВ.**
Дзвінки, листи і блоги

ВПРИДУЛ

- 14 ЗАЙВІ ЗНАННЯ.**
Досвід Гаврилишина
нашій владі не потрібен

- 20 СКАЖИ, ХТО ТВІЙ ДРУГІ.**
Грабової «воскресав» мертвих,
а його пословники лікують цифрами

- 22 ТЕНДЕР В ЗАКОНІ.**
Держзакупівлі єднають політиків

- 24 СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВель.**
Як проходять тендери в Україні

- 26 КАРА БЕЗ ЗЛОЧИНУ.**
Безневинно засуджені – звичайні явище

- 30 ДОВІЧНИЙ РОЗПРОДАЖ.**
Куди «стикуються стоки»

- 34 SECOND HAND НЕ ПІДРОБЛЯЮТЬ.**
На подум – за копійки

- 36 РЕМБО НЕВМИРУЩИЙ.**
Від ворога системи
до серйого вбивці

38 КНИГА – ВЧАСНО.

Письменників робить реклама

ТЕМА ТИЖНЯ

40 «ТІНЬОВЕ» ПРАВО.
Неформальні відносини сильніші за закон

- 50 РЕЦЕПТЇ УСМІШКИ.**
Ольга Богомольець лікує і співає
- 54 ДРЕВЛЯНСЬКІ ЗВІЧАЇ.**
Ми лишаємося такими, як предки
- 56 ТРИ МІСЯЦІ СВОБОДИ.**
Історія незалежного Криму

НАВІГАТОР

60 КУБА ПІЗНЬОГО ФІДЕЛЯ.
Країна – дзеркало російської революції

- 66 ОБМАНУТИ ПРИРОДУ.**
Як запланувати стати дитини
- 68 МУРМАНСЬК – ВЛАДИВОСТОК – КЛОНДАЙК.**
Росію на джипах

- 70 ЗАЗИРНУТИ В ІНШИЙ СВІТ.**
Виставка домашньої ікони

- 73 ТИЖДЕНЬ ГАРНОГО НАСТРОЮ.**
Виставка карикатури в Дніпропетровську

- 74 ПОСТМОДЕРНИЙ «ШАРМАН».**
Еротичні листівки і півлітра постмодернізму

- 76 ВІДГУКИ.**
Вистави, фільми, виставки, книги,
музичні записи

- 78 АНОНСИ.** Коротко про культурні події

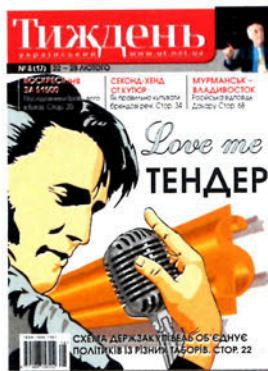
НАШ ТИЖДЕНЬ

- 80 КІЛЬКА СЛВ ВІД ЖУРНАЛІСТІВ**
Тижня

34 У СЕКОНД-ХЕНД ПОЛЮБЛЯЮТЬ ВДЯГАТИСЯ ЗІРКИ

На подум – за копійки

МАЛОНОК: АНАРІЙ ЕРМОЛЕНКО

Вдячні косовари

Косовари мають прапори держав, які визнали проголошенну ними незалежність, і пишуть подяки на парканах. Вони щасливі. Проте світ неоднозначно сприйняв незалежність Косова, хоч мав би бути готовим до цього факту заздалегідь. Світова спільнота поділилася на три групи: ті, хто підтримують самопроголошення незалежності Косова; ті, хто не підтримують, і ті, хто не знають, що із цею незалежністю робити.

Населення України, як, мабуть, і політикум, можна зарахувати до третьої групи. Серби – наші брати-словяди й близькі нам за вірою. Косовари – не наші. Вони смагаючи за нас та поклоняються Аллаху.

Можна не любити албанців і любити сербів. Це особистий вибір кожного. Але потрібно пам'ятати одне: Сербія не зараз втратила свою колиску – Косово. Вона втратила цей край ще у 1389 році, коли цар Лазар програв війну туркам. Отримала ж Сербія свої «ісконні землі» назад лише у 1912 році. За п'ять століть цей край став мусульманським – і албанці вважають його своєю Батьківщиною. І, пвидше за все, мають на це вагомі підстави.

На стор. 6-7 читайте про можливі наслідки проголошення незалежності Косова

| НА ЧАСІ |

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

КШИШТОФ
ЗАНУССІ

став лектором

Відомий польський режисер прочитав лекцію студентам Українського католицького університету у Львові – кіно- класик став сенатором цього вишу. Свій виступ Зануссі присвятив темі поділу Європи на бідний Схід і заможний Захід.

МАРГАРИТА
ЧЕРВОНЕНКО

допомагатиме жінкам

Екс-дружина Євгена Червоненка стала головою Громадської ініціативи «Я – сильна!» Організація допомагатиме жінкам у захисті їхніх прав та боротьбі з корумпованою судовою системою під час розлучення.

СЕРГІЙ БУБКА
отримав спортивний
«Оскар»

Олімпійський чемпіон, президент НОК України, отримав премію Світової академії спорту (Laureus World Sports Awards) «За видатні досягнення і внесок у розвиток спорту». Вручення нагороди відбулося у Санкт-Петербурзі.

ВІТАЛІЙ
ДОКАЛЕНКО
вже не голова НТКУ

Національна телекомпанія України залишилася без керівництва. Президент України звільнив 41-річного Докаленка з посади голови НТКУ, як стверджують у Секретаріаті, за власним бажанням. Однак в Указі причину звільнення не зазначено.

НЕСТОР ШУФРИЧ
постраждав
за Рудковського

Колишній міністр МНС ледь не втратив ноги, захищаючи права свого колеги, екс-міністра Рудковського. Поблизу клініки, де останнього лікували в перервах між перебуванням у СІЗО, Шуфрич потрапив під колесо автівки свого однопартійця. Тепер 3 тижні ходитиме з гіпсом.

Балканська
інтрига

У передбачувальному сценарії наслідків незалежності Косова можуть бути абсолютно несподівані повороти

Yерші дні проголошення Косової незалежності сторони прогнозували грати свої ролі, демонструючи позірну послідовність у відстоюванні декларованих принципів. Три табори – прихильників, противників і тихих нейтралів (до яких, очевидно, належить і Україна) – добре відомі і не потребують додаткових коментарів. Однак детальніший розгляд балканської інтриги додає несподіваних фарб і неочікуваних сюжетів.

Непоміченою залишається активність Росії, яка у кількох напрямах давно і наполегливо працює над питанням проникнення в Косово. Публічна проросійська риторика не заважає готувати ґрунт для придбання активів на території нової держави, встановлювати взаємовигідні контакти з політичним інстеблішментом і транскордонними угрупованнями албанців. Досвід сусідньої Чорногорії, у якій російський капітал вже придбав значні активи практично в усіх галузях економіки і знайшов спільну мову з міс-

цевими політиками, буде повністю використаний для роботи у Пріштині. Цікаво, що структурами, які пов'язують із Романом Абрамовичем, вже кілька років тому здійснені масштабні придбання власності, зокрема, у південних, населених переважно албанцями, районах Чорногорії. Іншим важливим виміром балканської інтриги є газовий прорив, який буквально напередодні прогнозованого проголошення незалежності Косова зробила Росія на Балканах. Плани будівництва нового енергетич-

ЦИТАТА ТИЖНЯ

ОЛЕКСАНДР ТУРЧИНОВ про початок нового етапу газових перемовин:

Завдання у прем'єр-міністра дуже складне – провести переговори з початкової стадії і вивести їх на формулу: А – безпечну для економіки і енергетики України; Б – взаємовигідну для України і наших партнерів //

ПРИМІТКА

Ці дещо обтічні слова віце-прем'єр-міністра мають дуже жорсткий зміст: попередній візит Ющенка до Москви був проваленим, і усі домовленості, яких досягли, небезпечні для економіки України, їх варто відмінити, чим і зможеться Тимошенко. Таким чином, погано приховане протистояння між Кабміном і Секретаріатом переростає у повномасштабну війну. Найгірше, що і одна, і інша сторони у цьому міжособистічному знову використовують Москву як інструмент вирішення своїх проблем. Після заяви Турчинова Президент Ющенко терміново вирішив ішти до Москви навздогін Тимошенко. Пам'ятайтеся, у кінці 2005 року, під час надзвичайно складних перемовин із «Газпромом», кожен український політик намагався використати «газову війну» у своїх інтересах. Як результат, росіяни витиснули з України все, що хотіли, і нині наш «Нафтогаз» балансує на межі банкрутства.

хатися навіть до цілком слухніх аргументів із Вашингтона чи Брюсселя. Ймовірно, пройде ще певний час, доки контакти офіційного Белграда із західними партнерами стабілізуються, і можна буде говорити про подолання наслідків косовського шоку. Саме цей період може бути використаний Москвою для закріплення своїх позицій і проштовхування певних рішень, які буде важко відіграти назад. Не боручи до уваги відірваних від реалій пересмукувань щодо зростання загрози сепаратизму внаслідок незалежності Косова, можна передбачити, що від характеру перебігу подій на Балканах у найближчі дні і тижні певною мірою залежатимуть перспективи отримання надважливого для Києва позитивного рішення по Плану дій щодо членства в НАТО. Для США як чільного спонсора незалежності Косова і, одночасно, головного лобіста України в НАТО буде важче досягти поставлених на Бухарестському саміті цілей у разі неконтрольованого розвитку подій на Балканах. Однак поки події в регіоні перевивають у межах певного прогнозованого коридору, що підвищує шанси як для реалізації українських прагнень щодо НАТО, так і для європейської перспективи Балкан.

Сергій Данилов,
Центр близькосхідних досліджень

НАТХНЕННЯ

Фальшиві шкарпетки

Працівники Кримської регіональної митниці затримали в Євпаторійському порту турецьке судно з великою партією контрабанди. Крім китайських краваток

«з Італії», зокрема, вилучено кількатонну партію шкарпеток турецького виробництва з етикетками Житомирської панчішно-шкарпеткової фабрики.

*Знак якості, якого не чекали, –
Шкарпетки наші фальсифікували!
Тепер підробки пустимо під ніж –
Нас СОТ чекає навіть босоніж!*

Рима Щотижнева

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ПАМ'ЯТЬ. У Дніпропетровську на місці зруйнованого вибухом будинку закладено пам'ятну капсулу – там буде храм.

ЧАРІВНИЙ ГОРЩИК. З'явилася перша іграшка, що говорить українською. Продаватимуть її за 143 грн з кінця лютого.

ШЛЯХЕТНО. В Івано-Франківську провели добробчинський «Галицький бал» – зібрали 20 тис. грн для музичних шкіл.

ВИПУСКНИК. У школах завершилася реєстрація на тестування до вишів. Це коштуватиме учням 17–50 грн.

БЕЗ ТЕПЛА. У Севастополі майже тиждень не працювало опалення внаслідок низького тиску в газогоні.

МАЛЮКОВ ВОЛОДИМІР КАДАЧЕВСЬКИЙ

Кожа ностра

Скандал із посланим «на середній міліцейський палець» спікером Верховної Ради яскраво ілюструє, в якому світі живе наша еліта

«Серед нас є негідники, — ніби просячи вибачення, каже замісник начальника штабу спецпідрозділу ДАІ «Кобра» Василь Брянцев. — Нове керівництво працює тільки місяць, і ще не встигло дізнатися про всіх підлеглих».

Один із цих підлеглих — «звичайний» командир бійців «Кобри» Олексій Кожа — 16 лютого на приватному спортивному джипі «Порш Кайен» (залежно від модифікації, коштує від €64 тис. до €140 тис.) «підрізав» авто Арсенія Яценюка. Коли охорона спікера спробувала зробити порушнику зауваження, він опустив вікно і показав комбінацію з середнього пальця — «ідіть, мовляв, ви всі на три веселі літери». Яценюк поскаржився Президенту, і той grimнув на керівників ДАІ та «Кобри»: «Пишіть заяви на звільнення!»

У цій історії легко знайти позитив. Приємно, наприклад, що хоча б один із командирів «Кобри» щиро висловив нашим політикам справжню волю виборців. Радує і те, що «за старого режиму» ми про цю іс-

торію навряд чи б дізналися. Та вона навряд чи й стала б — саме тоді розквіти «спецномери». Але приєда з Кожею і Яценюком вкотре викрила справжній стан речей в українській політичній культурі. Та що там у політиці — у всьому пронизаному корупцією суспільстві.

«Справа навіть не в тому, що Яценюк виявився ябедою-корябедою, а Ющенко знову перевищив повноваження, зобов'язуючи писати заяви на звільнення тих, кого він звільняти не в праві, — сказала **Тижню** відомий адвокат Тетяна Монтян. — Головне інше. Якби цей Кожа показав «фак» мені чи комусь із ваших читачів, його б ніхто і не подумав звільнити. Також наші можновладці чомусь не зацікавилися тим, чим мали зацікавитися в першу чергу, — як людина з офіційною платнею в 3000 гривень може придбати собі авто за 100 000 доларів».

 у наступному числі *Тижня* читайте статтю Антона Зікори про міліцію

Із СІЗО в лікарню

Миколу Рудьковського звільнили з-під варти

Екс-міністр транспорту та зв'язку залишив слідчий ізолятор. Суд взяв ізнього підписку про невиїзд. «Рудьковський виїхав із СІЗО і поїхав до клініки «Борис» для продовження лікування», — повідомила прес-секретарка колишнього міністра Вікторія Бутенко. І запевнила — Рудьковський не збирається ухилятися від слідства і залишати Україну. Натомість представники прокуратури стверджують, що нардеп від Партиї регіонів Сергій Львочкін уже забронював літак до Москви. Саме туди, згідно з їхньою інформацією, збираються таємно вивезти екс-міністра.

Реабілітовані імена

СБУ розкрила архіви про репресованих священиків

СБУ передала Філарету матеріали архівних кримінальних справ проти реабілітованих панотців Української автокефальної православної церкви. Архівні документи свідчать — із середини 1920-х років УАПЦ була об'єктом репресивних заходів ГПУ-НКВД. Частина єпископів у 1929 році проходили у сfabрикованій кримінальній справі, порушеній проти організації «Союз визволення України». «Всі вони були заслані в табори або розстріляні», — зазначив голова СБУ Валентин Наливайченко.

Українська православна церква Київського патріархату вважає себе наступницею автокефальної традиції.

ЦИФРА ТИЖНЯ

На 250 000
менше

стало мобільних абонентів

На 0,5%, або 250 тис., зменшилася кількість абонентів мобільного зв'язку (активних SIM-карт) в Україні у січні 2008 року. Зараз в Україні є 55,34 млн активних SIM-карт. Ці дані у своєму щомісячному аналітичному звіті оприлюднила агенція iKS-Consulting (Росія). Як пояснив **Тижню** аналітик цієї компанії Микола Оліарник, різке падіння зумовлене перенасиченням мобільного ринку України. «У 2008 році, за нашими прогнозами, можна буде підключити ще 2 млн абонентів, однак за останні 2 роки динаміка суттєво знизилася», — запевнив він. На думку експерта, падіння зумовлене тим, що багато українців купують кілька стартових пакетів у різних операторів, однак потім все-таки визначаються на користь одного.

«Ісход» із «Нашої України»

За Балогою здавати партійні квитки потягнулися нашоукраїнці

Віктор Балога покинув «Нашу Україну». За його словами, він вичерпав «усі ефективні можливості, пов'язані з перебуванням у цій партії». «Мій вихід зніме питання співвідношення між моїми функціями як глави Секретаріату Президента і як члена президії НСНУ», — пояснив він, зізнавшись, що має «конкретні політичні плани».

Не минуло й 5-ти днів, як за Балогою з партії вийшли ще 5 депутатів: Роман Безсмертний, Оксана Білозір, Михайло Полянич, Ігор Кріль, Віктор Тополов, Оксана та Василь Петровки, докоряючи керівництву НСНУ дистанціюванням від рядових партійців.

Експерти переконані: у глави президентської канцелярії визрів

план створення нової пропрезидентської партії. Тому потік «біженців» із НСНУ на цьому навряд чи закінчиться. Створення Балогою нової партії пояснюють небезпекою дострокових парламентських виборів та потребою посилення позиції Ющенка до наступних президентських.

ОПИТУВАННЯ

Торгувати стане легше

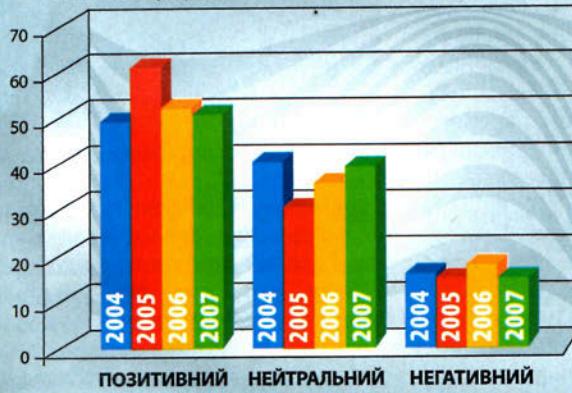
Українські експортери покладають значні надії на СОТ

Вступ України до СОТ позитивно вплине на зовнішньо-економічну діяльність країни. У цьому переконані керівники вітчизняних підприємств, представники великого і середнього промислового бізнесу. Як свідчить опитування, проведене Інститутом економічних досліджень у період з 2004 по 2007 роки включно, найбільше сподівань щодо «сотівських» правил торгівлі в українських експортерів. Приєднання до світової

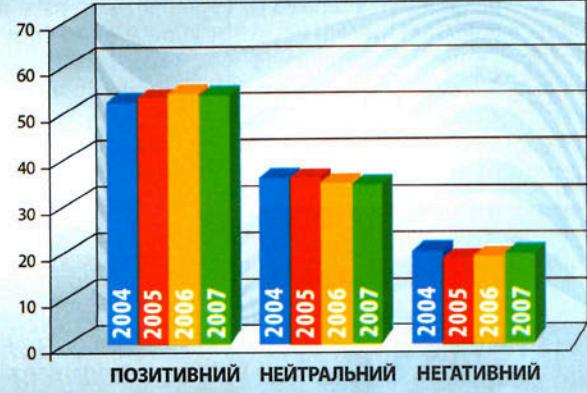
торговельної спільноти чи не одразу відкриє для них ринки багатьох країн світу. Натомість орієнтовані на імпорт підприємства стриманіші у сподіваннях. «Не тому, що в них не буде вигод чи вони бояться конкурентів». Просто за останні 2 роки, доки Україна йшла до СОТ, багато ринкових параметрів змінилися відповідно до «сотівських» вимог, зокрема, митні та інші тарифи на різну продукцію.

Тому до них уже звикли», — пояснила **Тижню** виконавчий директор Інституту економічних досліджень і політичних консультацій Оксана Кузяків. За її словами, у питанні СОТ чітко простежується головна тенденція, характерна як для експортерів, так і для імпортерів вітчизняної промисловості. «Чим більше підприємство, тим привабливішими для нього є стандарти СОТ», — стверджує експерт.

Вплив вступу до СОТ на ІМПОРТНУ діяльність

Вплив вступу до СОТ на ЕКСПОРТНУ діяльність

Моніторинг проведено впродовж другого півріччя 2007 року Українським незалежним центром політичних досліджень. Джерела аналізу: офіційні сайти органів державної влади, публікації ЛГБІзнесінформ. Загальна кількість прийнятих органами влади актів — 76

Пенсіонер Кастро

Лідер Куби йде з політичного життя країни

Кубинський лідер офіційно оголосив про відставку. Після майже 50 років керування країною він відмовився від найвищої державної посади. 82-річний Фідель Кастро пояснив — керівник держави повинен працювати з повною віддачею і багато пересувається, а він у зв'язку зі станом здоров'я робити цього більше не може.

Нагадаємо, у липні 2006 року кубинському лідеру зробили першу складну операцію кишківника. Відтоді обов'язки президента на Кубі виконує рідний брат Команданте — Рауль, який і стане його наступником.

За півстоліття свого панування вождь кубинської революції набув слави непримиреного ворога США. Одним із найвідоміших конфліктів була Карибська криза 1962 року. Адміністрація США сподівається, що «постфіделівська» епоха сприятиме демократичним змінам на Кубі. Втім, аналітики схильні вважати — докорінних змін не буде. Адептів політичного курсу Кастро навіть після його смерті навряд чи поменшає.

 На стор. 60–65 читайте про Кубу пізнього періоду правління Кастро

Глибинні монстри

В Антарктиді знайшли гіантських медуз та павуків

На глибині 1,5 км у водах Антарктиди вчені знайшли раніше не відомі наукі види тварин: гіантські підводні павуки та медузи з 6-метровими щупальцями. «Гіантизм притаманний морській фауні Антарктиди, але щоб аж так... Це вражає», — стверджує керівник експедиції Мартін Рідд. За його словами, дані, зібрані вченими, допоможуть їм у вивченні процесів окиснення морської води внаслідок збільшення рівня вуглекслого газу в атмосфері.

Поразка ісламістів

На виборах у Пакистані перемогли опозиційні сили

«Вбивство Беназір Бхутто згуртувало країну в протидії радикализму: під час голосування населення вибрало шлях у напрямку демократії та верховенства права». «Поразка ісламістів у Пакистані є найважливішою подією для Центральної Азії — це докорінно може змінити політику регіону». Так коментують результати виборів до пакистанського парламенту міжнародні спостерігачі.

Згідно з результатами народного волевиявлення, дві опозиційні сили — Пакистанська народна партія, очолювана вбитою 27 грудня Беназір Бхутто, та Пакистанська мусульманська ліга, очолювана експрем'єром Навазом Шаріфом, отримали дві третини голосів. Вони вже заявили про створення коаліції у новому парламенті. Партия нинішнього президента країни Перvez Мушаррафа посила лише тре-

то позицію і отримала тільки 38 мандатів із 272.

Нагадаємо, в Пакистані ще за місяць до виборів прокотилася хвиля терактів, спрямованих проти політичних лідерів. Це зумовило низьку явку населення, яке боялося вибухів на виборчих дільницях. Загалом день голосування пройшов спокійно. Однак місцеві ЗМІ повідомили про 24 смерті, «пов'язані з виборами».

«Революція» Тер-Петросяна

Вибори у Вірменії спричинили протести та паніку

Новим президентом Вірменії обрано Сержа Саркісяна. Під час голосування, що відбулося у вівторок, чинного прем'єр-міністра підтримали майже 53% співвітчизників. За повідомленням місцевої ЦВК, у другому турі потреби немає. Перший президент Вірменії Левон Тер-Петросян, якого зараз підтримали 21% виборців, заявив, що вибори сфальсифіковано, і закликав громадян до протестів.

Опозиція, яку очолює Тер-Петросян, вимагає перерахунку голосів і погрожує рішучими діями. У середу близько 5000 прибічників опозиції вийшли на вулиці Єревана. Член опозиційного штабу Нікол Пашиян заявив: «Буде великий мітинг, чекаємо наших людей з регіонів. Ми не можемо залишити країну під владою злочинного режиму». Прес-служба Саркісяна назвала цю заяву «наслідком психологічно неврівноваженого стану» Пашияни.

У центрі Єревана одразу закрили торгові заклади, з ювелірних магазинів вивезли весь товар. Влада Вірменії швидко зреагувала на ситуацію – до столиці прибули підрозділи внутрішніх військ та спецназу МВС.

Спостерігачі від ОБСЄ та СНД не висловили серйозних зауважень щодо виборчого процесу. Місцеві політологи називають новообраним президентом проросійським.

ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО
редактор відділу культури

Стратегія і тактика

15 лютого під час розширеної колегії Міністерства культури і туризму його очільник Василь Вовкун оприлюднив стратегічні напрями роботи свого відомства

Відзначивши брак системної культурної політики в Україні, яку за 17 років так і не спромоглися сформувати його численні попередники, міністр оголосив нові засади, якими тепер мають керуватися працівники галузі. Національну культуру має визначати національна ідея. Основним критерієм у підтримці культурних ініціатив буде якість культурного продукту. З органу адміністрування Міністерство перетвориться на інституцію культурної політики і стане посередником між державою та мистецьким середовищем. Один із головних стратегічних векторів – утвердження української мови в усіх царинах суспільного життя, збереження культурної спадщини, популяризація українського культурно-мистецького продукту як за кордоном, так і всередині країни, допомога незалежним мистецьким колективам і окремим митцям. Моніторинг, дослідження та планування цього курсу здійснюватиметься Українським центром культурних досліджень, створеним ще за головування Івана Дзюби. Фінансування відбудутиметься через Інноваційний інвестиційний фонд української культури, який з часом допоможе вітчизняним митцям «відірватися» від бюджетного фінансування. До цього державного підприємства надходитимуть відрахування в розмірі 1% від тютюнового, алкогольного та гравального бізнесів.

Слухаючи доповідь міністра, я помітила одну зміну, що вже відбулася. Більшість його попередників, балакаючи на ті самі теми, послуговувалася словниковою формою дієслів – інфінітивом: «необхідно забезпечити», «потрібно зробити», «звернути увагу на»... Слів пана Василя вирізняє оптимістичний майбутній час.

Інакше і бути не може, оскільки благі стратегічні наміри не мають міцного тактичного підґрунтя – засобів і прийомів, які уможливлюють реалізацію задуманого. Ганебне положення про тендери на державну закупівлю мистецьких творів поки ніхто не скасовував. Новий закон про мову не прийнято. Нові редакції законів про бібліотеки та бібліотечну справу, про музеї та музейну справу, проект закону про меценатство навіть не дійшли до розгляду у Верховній Раді. Коли це станеться і чи станеться взагалі – не відомо. Так само, як ніхто сьогодні не візьметься пророкувати, коли ж народні обранці повернуться на свої робочі місця не лише для того, аби бавитися і блокувати один одного, а при формуванні нового бюджету перестануть щодо культури застосовувати «залишковий принцип».

Міністр також презентував скорочену версію «Концепції інтегрованого стратегічного управління духовно-інформаційною сферою країни». Документ, що вражає своєю структурованістю, позірно містить і доволі чітку тактичну схему. Але якщо придивитися уважніше, можна вловити три важливі нотки: «Якщо розглядати бізнес як форму священної війни за національне самоздійснення України...», «...цивілізаційна місія України полягає у поширенні Миру, Людяності й Любові». Нарешті, моя улюбленна сентенція – «Діяльність такого рівня вимагатиме точного відчууття гармонії світу та фактичного партнерства з Богом». Буду вдячна, якщо мені хто-небудь пояснить, яким чином забезпечується точність гармонійних відчуттів, і конкретизує механізм не теоретичної, а фактичної співпраці з Ним, на Кого, як люди духовні, ми всі покладаємося.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

parshikov2 wrote:

Раньше лично для меня эта стройка в самом центре Киева скорее служила символом периферийного украинского капитализма, по определению коррумпированного и дикого. Теперь же становится ясно, что захват Пейзажки – это не столько символ, сколько сама реальность украинского капитализма. Наглая попытка присвоить место, которое должно принадлежать всем и каждому, – это всего лишь частное проявление методов, ежедневно и повсеместно применяющихся украинским правящим классом. Общая идея этого метода – присвоение частными лицами общественного богатства – возведено в тотальное правило. Но самое отвратительное – это то, что общество принимает эту навязанную идею. Как много людей поддерживают саму идею приватизации!

igordaily wrote:

это хорошо, что написали о проблеме. Чем больше шума, тем лучше. И трудолюбию автора глубокий респект. Но где же Коваленко, Пиндыч и компания? Главных-то «збудовников» в этой толпе не видно, тема ум-инвеста не раскрыта.

mama ya ruda wrote:

Мне эта статья не понравилась, честно говоря, потому что со стороны выглядит как чьи-то интриги-манханиации.

corneliu wrote:

Про Эволу, языческий империализм и аристократию духа. Как сетует товарищ Эвола в книжке «Языческий империализм», столь апологетически и пафосно рекламируемой Богданом Буткевичем, в этом обществе «место аристократии занимает при таком порядке плутоократия, а место воинов – банкиры, евреи и промышленники. Для тех, кто еще не все понял: «Мы должны покончить со вскыми компромиссами, со всякой слабостью и со всякой снисходительностью по отношению к тому, что, произрастая из семитско-христианских корней, заразило нашу кровь и наш разум» <...> Место, определенное историей его фантазиям – рядом скорее не с «Майн кампф» Алоизича, а где-нибудь по соседству с гравоманством Блаватской или мистическим бредом Нилюса!

kloadius wrote:

Re: Про Эволу, языческий империализм и аристократию духа. Но дело, в общем, отнюдь не только в том, что товарищ Эвола фашист и антисемит. Вы, уважаемый, безграмотны. Впрочем, это свойственно многим «левым». Вы бы, для начала, почитали бы его «Ориентации» или «Люди и руины», где он капитально прошелся и по расовой теории, и подури господина Гитлера. А после выносили бы какие-то суждения.

yes_ideas wrote:

Нехай мене з'їдять мухи, якщо питання, які ви порушуєте зараз, стоять number one для нашого суспільства.

posmixator wrote:

+1. Дуже сміливо і концентровано. Дякую. Але зацитую думку Вахтанга Кіпіані: де та межа, до якої повинен зменшитися російськомовний простір? скільки російських шкіл повинно залишитися? 25%? 50%? чи орієнтуватися на інерцію (тоді українські школи на Сході відпадають «за ненадобностю»), а чи на «відновлення історичної справедливості»? Доки цю межу не встановлено – прихильники російської відчувають себе в ситуації загрози, і уявлювана українізація видається їм тотальною – зовсім дзеркально до реальній русифікації (продуктами якої вони дуже часто є). От і панікують.

okveh wrote:

Re: +1. Можливо, різко, але... Російських шкіл в Україні не повинно бути, як на мене, так само, як і угорських, єврейських, білоруських і т. д. Повинні бути факультативи з російської, китайської, моловської і т. д. мов там, де цього бажають батьки учнів і в цьому нікого не треба обмежувати. Також треба підтримувати недільні школи для нацменшин, десь таким чином, як діють недільні школи української діаспори в Канаді.

maksymus wrote:

Проблема впровадження компенсаційної дискримінації у цьому випадку обов'язково нащтовхнеться на те, що дискримінуватиметься не більшість, а новопостала національна меншина. Тому будь-яку дію з дискримінації меншини «титульною нацією» жодним способом не можна буде провести демократично. Звинувачення у фашизмі ще не найгірше, що чекатиме.

Українці не користуються повністю навіть тими формальними преференціями, які надає законодавство, а російськомовна меншина якось вправно користується як будь-якими зачіпками, так і фактичними перевагами соціального становища, що дісталося у спадок від національної політики СРСР.

alimych wrote:

Эх, Юрий Владимирович. В том-то и дело.

Положено преподавать по-украински? Пусть преподают по-украински. И надо строго за этим следить. Только не закрывайте русские школы! Дайте возможность человеку получить образование и смотреть кино на родном языке! Увы, не дадут. Введут драконовские правила, загонят русский в подполье – и результат будет самым что ни есть плачевным. Украинец ощущает, что над ним издеваются? Так ведь русский чувствует то же самое.

Maque wrote:

Ми народ. Російськомовним та україномовним треба об'єднатися і затишити, що ми єдиний народ. А трохи попорпавшись у історії нашій, стане чітко і ясно зрозуміло «чиїх батьків ми діти».

Anonimno wrote:

Респект. А пану Макарову – респект. І журнал Ваш – просто супер. У російськомовному Миколаєві починаєш відчувати себе людиною, коли читаєш Ваш журнал. Дякую.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смоля, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

В Інтернеті з'явився блог **Тижня**.
Ви можете поспілкуватися з нами і залишити свої відгуки за адресою ut-magazine.livejournal.com

Фестиваль
Жіночих
Автомобілів *

NISSAN MICRA

від 15 100 \$

Двигун: бензин – 1.2, 1.4
ABS, EBD, Nissan Brake Assist, клімат-контроль, датчик дощу, підгірів сидінь, електропакет, інтелектуальний чіп-ключ, омивач фар

Кожному покупцю подарунковий сертифікат у розмірі 2000 грн

NISSAN NOTE

від 16 540 \$**

Двигун: бензин – 1.4, 1.6
ABS, ESP, клімат-контроль, датчик дощу та світла, Bluetooth hand-free, 6-дисковий CD-чейнджер, пересувні задні сидіння, 13 відсіків для речей

Кожному покупцю подарунковий сертифікат у розмірі 3500 грн

NISSAN ALMERA CLASSIC

від 15 690 \$

Двигун: бензин – 1.6
ABS, EBD, Nissan Brake Assist, кондиціонер, підгірів сидінь і дзеркал, подушки безпеки водія та пасажира

Кожному покупцю подарунковий сертифікат у розмірі 1500 грн

NISSAN TIIDA

від 20 490 \$

Двигун: бензин – 1.6, 1.8
ABS, EBD, круїз-клімат-контроль, Intelligent Key, датчик дощу та світла, Bluetooth hand-free, 6 подушок безпеки

* Фестиваль жіночих автомобілів триває з 01.02.08 по 01.04.08

** Спеціальна пропозиція на автомобілі 2007 року діє до 31.03.08

ПЕРЕВЕРШУЮЧИ_сподівання

Гарантія складає 3 роки або 100 000 км пробігу. Гарантія від насрізної корозії - 12 років незалежно від пробігу.

Кількість автомобілів обмежена. Оплата у гривнях за курсом НБУ на день оплати. Ціни наведено для базової комплектації. Ціна не обов'язково включає всі вищенаведені опції.

створюючи цивілізацію

Офіційний дилер Ніссан в Україні
Київ, вул. Героїв Оборони, 4, тел.: (044) 277-7077, 277-7070
www.goloseevsky.com

“Ностальгія за літом”

Згадуй літо... Та Виграй
Гаряче африканське сонце
та екзотичне Червоне море

Підробиці на 99FM

з 18 лютого до 14 березня

Щодня з 14:00

NOSTALGIE 99FM
Твої приемні спогади...

ART & JOURNEY LTD
TRAVEL COMPANY
Підприємство куплено

Установка за телефоном +38(044) 595-10-99
Ліцензія №УЛІК-МІСЗ99999 від 30.03.07
Підприємство куплено

| ВПРИТУЛ |

ЗАЙВІ ЗНАННЯ

БОГДАН ГАВРИЛИШИН
КОНСУЛЬТУВАВ УРЯДИ
ПОНАД 70 КРАЇН,
ПРОТЕ УКРАЇНСЬКІ
КЕРМАНИЧІ СТАВЛЯТЬ
ЙОМУ ЗАМАЛО
ПИТАНЬ

РОЗМОВЛЯЛА

Наталія Васютин

Найважливіша економічна новина останніх днів – прийняття України до СОТ. Зараз усі намагаються передбачити його «плюси» та «мінуси». Які, на вашу думку, у нас можуть бути виграші і які програші?

– Членство у СОТ сприятиме створенню зони вільної торгівлі з ЄС, що пришвидшить втілення наших надій на членство у Союзі... Хоча це, насправді, буде видно за якихось 8–10 років.

Тепер щодо власне економіки України. Внаслідок збільшення імпорту частина підприємств може не тільки втратити свій ринок, але й взагалі збанкрутити, якщо вони не зможуть швидко перебудуватися. Ті ж, хто має нормальній менеджмент, тільки виграють і посилять свої позиції завдяки жорсткішій конкуренції.

У.Т.: Які галузі, за вашими оцінками, зіткнутимося з найбільшими проблемами?

– Мене турбує, що буде з нашими цукроварнями. Ім уряд мав би допомогти. І проблема не тільки в тому, що з цукрової тростини легше виготовляти цукор. По-перше, нам би потрібно було збільшити врожай цукрових буряків на наших землях. У інших європейських країнах, які не можуть похвалитися такою родючістю, збирають врожай набагато більші аніж в Україні, застосовуючи країці технологій. По-друге, на цукроварнях дуже застаріла техніка. Коли б ми вирішили ці проблеми, то в Україну було б не доцільно транспортувати цукор ►

з Австралії чи Бразилії, і цей сектор можна було б врятувати.

У. Т.: А які «плюси» СОТ?

— Перед нашим бізнесом відкривається величезний ринок ЄС. Вступ до Світової організації торгівлі для України означає те, що вона працюватиме на тих самих умовах, що й будь-яка інша країна Євросоюзу. І вже не буде тих антидемпінгових позовів проти України, які були раніше. Пам'ятаю, коли з Харкова до США експортували пальта гарної якості і обсяг їх експорту зри

продукції досягалася державним субсидуванням певних галузей, а це суперечить засадам вільної конкуренції. Прямих доказів порушень не було. Суд базувався тільки на версіях. Держава потерпала від таких економічних бар'єрів, які тепер буде знято.

У. Т.: Окремі політики формують у населення певні стереотипи. Одні розглядають вступ до СОТ як альтернативу партнерства з Росією. Інші заявляють, що виключно співпраця зі східним сусідом, зо-

тичний підтексти, аніж економічні підстави. Розірвати ті первинні зв'язки, які існували між Україною та Росією, неможливо. Це було б по-дурному, адже російський ринок для нас дуже великий і до кінця не освоєний. І те, що Україна є членом СОТ, зовсім не забороняє співпрацювати і з Росією. І навіть те, що Росія наразі не вступила до СОТ, є одним із козирів для налагодження співпраці за нових умов. Тому що Україна тепер може їх диктувати, а не навпаки.

Що б нас чекало, якби Росія першою вступила до СОТ, можна здогадатися, дивлячись на приклад Австралії, яка довго не погоджувалася на приєднання України, сподіваючись експортувати нам до 200 тисяч тонн свого цукру (хоча ніколи ніхто в Україні австралійського цукру не єв).

Тепер Україна може сказати Росії: ви хочете вступити до СОТ? Можливо, тоді варто подумати про встановлення зрозумілого механізму формування цін на енергносії, зняття обмежень щодо українського експорту, ціновий паритет, відміну заборони на ввезення молока та м'яса і таке інше?

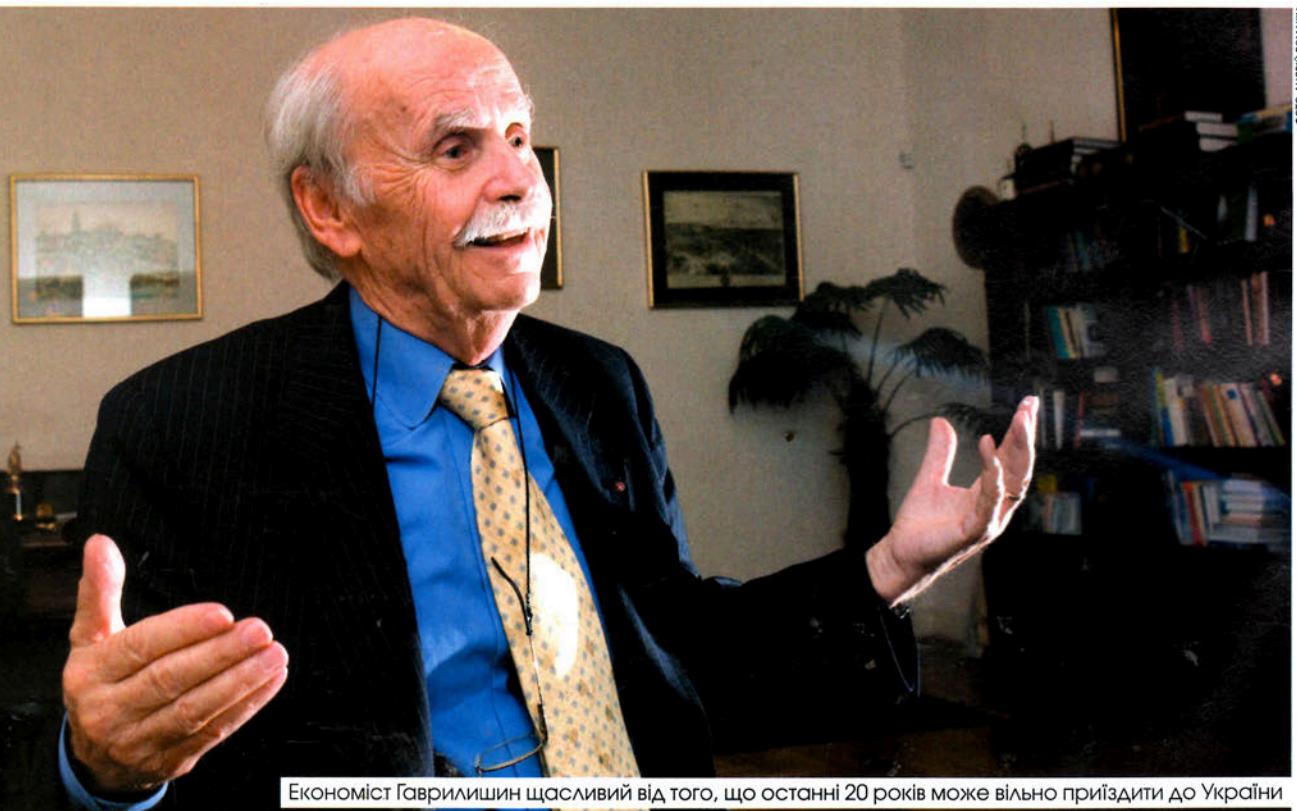
Тому, я думаю, вже незабаром такі стереотипи буде відкинуто.

**«ТЕ, ЩО УКРАЇНА ВСТУПИЛА
ДО СОТ, є ОДНИМ ІЗ КОЗИРІВ
ДЛЯ НАЛАГОДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ
З РОСІЄЮ ЗА НОВИХ УМОВ.
УКРАЇНА ТЕПЕР МОЖЕ ЇХ
ДИКТУВАТИ, А НЕ НАВПАКИ»**

до мільйона одиниць, в американському сенаті здійнявся справжній рейвах, мовляв, це становить загрозу для їхньої вітчизняної текстильної промисловості, тому потрібно встановити квоту. І таких прикладів було багато. Позивачі доводили, що низька ціна української

крема й у межах Єдиного економічного простору, у зв'язку з тривалою спільною економічною історією та зв'язками, є для України найвигіднішим варіантом...

— Не хочу ображати цих людей, але такі консервативні твердження містять більше ідеологічний та полі-

Економіст Гаврилишин щасливий від того, що останні 20 років може вільно приїздити до України

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАНЬ

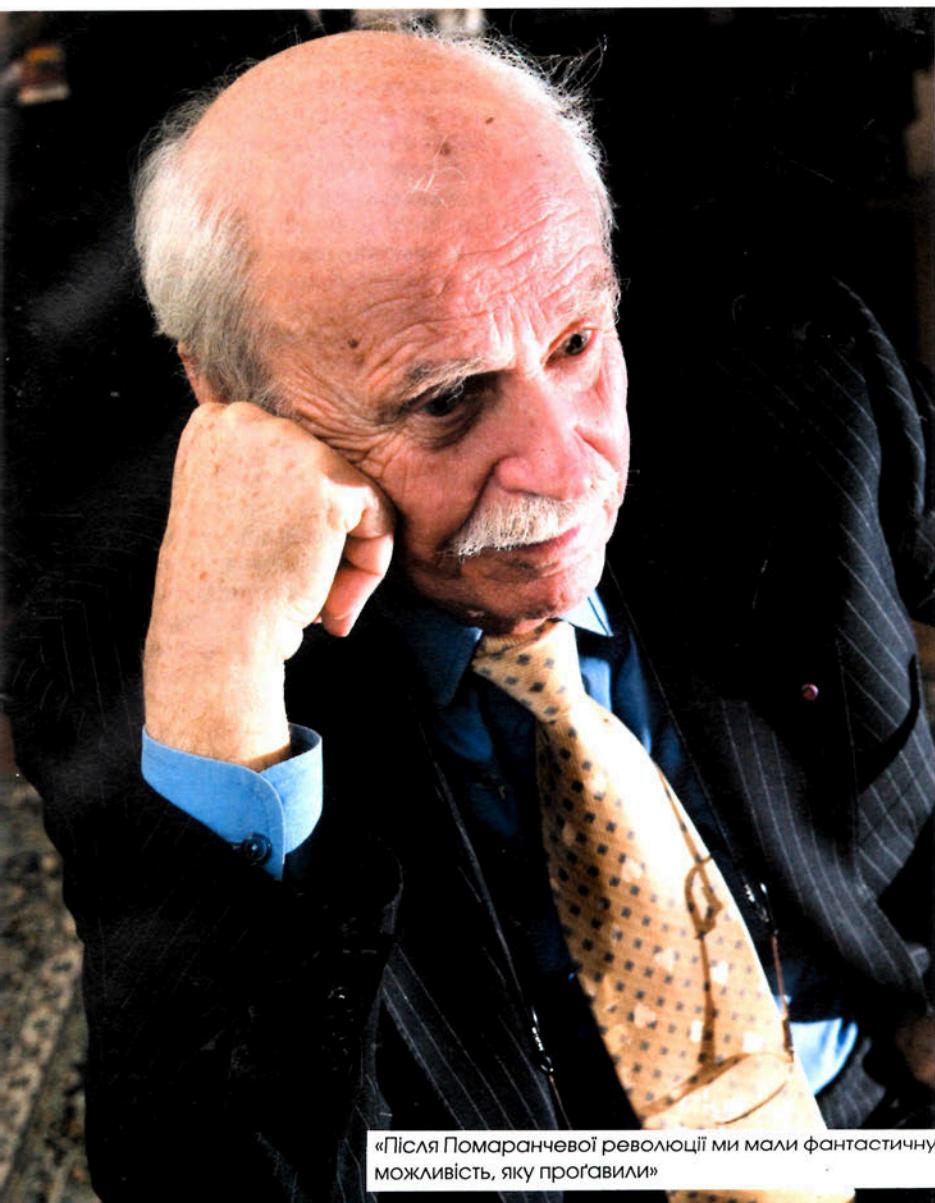

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАНЬ

БІОГРАФІЧНА НОТА

Богдан Гаврилишин – консультант міжнародного класу з питань економіки, іноземний член Академії наук України, член Римського клубу, голова Міжнародного інституту менеджменту (Київ), фундації «Відродження» (Женева). Серед його друзів – Романо Проді, Кріс Паттен та Валері Жіскар д'Естен.

Народився 19 жовтня 1926 року в селі Коропець на Тернопільщині.

1944 – вивезений до Німеччини.

1947 року переїхав до Канади, де працював лісорубом, організував вечірні класи для українців, працював у профспілках.

1952 – отримав диплом інженера в Університеті Торонто, а за два роки – магістра.

З 1960 року мешкає у Швейцарії.

У 1972 році обирали членом Римського клубу – організації, відомої своїм потужним неформальним впливом у царинах політики та економіки.

1973 – став членом Міжнародної академії менеджменту.

1976 – присуджено ступінь доктора економіки Університету Женеви.

З 1988 року працює на громадських засадах в Україні. Консультував президентів, прем'єр-міністрів та спікерів Верховної Ради України.

1990 року заснував Міжнародний інститут менеджменту в Києві.

Заслужений діяч науки і техніки України. Серед почесних нагород – відзнака Президента України, орден «За заслуги» III ступеня (1996), Золота медаль президента Італійської Республіки (1975).

Інакше це буде свідчити про те, що їхні політичні заяви йдуть уrozріз з інтересами України.

ДОЛАР ТА НАФТА

У. Т.: Відомий фінансист Джордж Сорос прогнозує глобальне падіння долара. Що мав би чинити український уряд, адже гривня нині жорстко прив'язана до курсу долара?

– Рішення українців прив'язати гривню виключно до долара було доволі необережним. Маємо приклад Аргентини – багатої країни, яка зазнала краху, прив'язавши на вимогу Міжнародного валютного фонду песо до долара. І тільки уже колишній президент країни (згодом на цьому посту його змінила дружина) зміг зібрати трохи грошей, сплатив борг МВФ, після чого ска-

зав: забирайтесь, залиште нас у спокої. І скасував прив'язку до долара. Це був сильний крок. Україні, яка тяжіє до євроінтеграції, варто або переорієнтуватися на євро, або ж сформувати кошик валют, відносно коливання курсів яких встановлювати середньовартість гривні. Та перехід від однієї валюти до іншої непростий. Дуже багато торговельних операцій – наприклад, транзакцій щодо нафти і газу – обраховано у доларах. Перерахувати все, укласти договори у новій валюті – не так і легко.

Хоча я б не драматизував ситуацію. До Другої світової війни світовою валютою був фунт стерлінгів, який відігравав головну роль у міжнародній торгівлі протягом кількох століть. І тим не менше, долар ви-

тіснив його протягом доволі короткого періоду. Так що зміна однієї домінантної валюти іншою не є чиємось винятковим.

Я передбачав послаблення США ще у своїй книжці, написаній у 1970 році, і тоді мене усі вважали дещо несповна розуму. У першу чергу, тому що їхня політична система не дуже мудра – надто багато повноважень має президент країни.

Гляньте, який дефіцит іноземної торгівлі США – \$500 млрд щорічно! А який дефіцит бюджету? США витрачають на оборону та внутрішню безпеку, війну в Іраку та Афганістані просто космічні суми, а в результаті це шкодить їхньому іміджу в світі. Тому політично і економічно країна слабне. Американський долар падає і

ФОТО: АНДРІЙ ПОЛАМАН

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД

Китайські консультації

Перед тим як, розпочати реформи, керівник компартії Китаю Ден Сяопін кілька років консультувався з найбагатшими бізнесменами китайського походження, які працювали за кордоном. Також до консультацій залучалися китайці, які досягли успіху в США чи Європі, й навіть ті, які займали важливі посади в Гонконзі та Сингапурі. Консультації були таємними. Лише після ретельного вивчення іноземного досвіду КПК оголосила про початок реформ.

відносно швейцарського франка і, особливо, щодо євро.

У. Т.: Наразі економіка України базується, в основному, на важкій промисловості, в той час, як показує історичний досвід, прориви в економіках інших держав відбуваються за рахунок використання новітніх технологій. Чи є в Україні шанс здійснити такий прорив?

— Ще у 1993 році була конкретна пропозиція продукувати в Україні і експортувати комп'ютерне забезпечення — те, що сьогодні робить Індія. Пам'ятаю, приїжджають двоє представників Apple. Вони поба-

чили тут великий науковий потенціал, багато математиків і кібернетиків з базовим вмінням. Україна не отримала тоді цього контракту з Apple. Натомість Індія нині експортує програмне забезпечення і пов'язані з ним послуги на \$15 млрд. Причини банальні. По-перше, уряд не розумів необхідності впровадження такого проекту. А по-друге, наші фахівці просто не знали... англійської мови. На той час українські виші були обладнані не набагато гірше західних і давали кращу теоретичну підготовку, а от мовних знань — ні. Третію причиною була відсутність підприємливості. Наприклад, Інститут кібернетики обмежувався тільки окремими державними замовленнями і зовсім не думав про збільшення їхньої кількості. Приклад з іншої сфери — Інститут органічної хімії розробив прекрасні сорбенти для очищення крові, але не запустив у серійне виробництво внаслідок відсутності лінії з пакування.

Звичайно, Україна втратила багато наукового потенціалу, який виїжджав за кордон. І проблема не тільки у низькій платні. Просто керівники підприємств не потребували їх. А тим часом йдеється не тільки про комп'ютери, а й навіть про металургію, машинобудування чи важку хімію. Сталь і машини будуть потрібні завжди, головне — здешевити їх виробництво, модернізувати техніку та зменшити енергомісткість. Адже Україна споживає енергії значно більше, аніж могла б.

Не повірите, але якщо ми хоча б на третину (я вже не кажу про половину) зменшили енергоспоживання та збільшили власний видобуток, то не тільки перестали б імпортувати нафту і газ, але й самі експортували б. Ще у 1994 році у своєму аналізі компанія British Petroleum стверджувала, що Україна може підвищувати видобуток газу на 20 млрд м³ щорічно. Минулого року це підтвердила інша велика компанія — Shell, яка була готова приступити до розробок в Україні. Однак задля цього потрібно не ставити бар'єри, полегшивши оформлення дозволів та перемогти хабарництво чиновників.

І тоді ми не будемо залежати від імпорту 74 млрд м³ газу з Росії. Зможемо виставляти повноцінну ціну за транзит, не боячись, що нам перестануть постачати газ.

ПОЛІТИКАМ ТАКОЖ ПОТРІБНО ВЧИТИСЯ

У. Т. Зараз у нас очолює уряд людина, яка, власне, мала б розбиратися в енергетичних питаннях. Як ви оцінюєте діяльність Кабміну Тимошенко і чого від нього можна очікувати?

— Юлія Тимошенко — дуже мудра людина, багато знає, але вона дещо нетерпляча. Вона діє на засадах ринкової системи, але щойно виникне проблема дорогого м'яса чи бензину, намагається її залагодити часом методами неринковими. Але раз порушивши систему, налагоджувати її вже не так легко. Нині ж і в її оточенні, і в Кабінеті Міністрів є люди, які можуть злагіднювати такі спокуси прем'єра. Є питання щодо того, зможе Президент та його Секретаріат ужитися з цим урядом. Але радше співпрацюватимуть, аніж шукатимуть нового прем'єра. Найбільша ж проблема — чи запрацює Верховна Рада. Бо нам потрібні закони, зокрема, потрібна та ж ратифікація угоди про приєднання до СОТ.

У. Т.: Що найчастіше запитують наші політики?

— Я б сказав, що замало запитують... Мабуть, я не надто часто зустрічаюся з українськими політиками, бо у них самих немає бажання цього робити.

Я знаю усі континенти. Пропрацював у 70 країнах консультантом великих компаній, урядів та неурядових організацій. При цьому прекрасно знаю українську ментальність та історію. Двічі, між іншим, побував тут навіть за Радянського Союзу — у підпільній спосіб, завдяки деяким контактам у ЦК Компартії України.

Я міг би допомагати зі світового досвіду вибирати те, що якнайкраще, у гармонії з ментальністю, приживеться в Україні. Київ за орієнтир взяв американську модель. Однак, імовірно, економіка формувалася б зовсім інакше, якби українці знали про досвід Сингапура, Південної Кореї чи скандинавських країн. Особливо могли б навчитися в останніх соціальних стандартів життя, адже в Україні — ностальгія за соціальною справедливістю.

Я своїм коштом можу приїжджати сюди і ділитися досвідом. Можу привозити сюди інших відомих економістів. Якби це вважали

потрібним в Україні. У 1993-му я привозив Сабуро Окіту — «архітектора японського економічного дива», який згодом став міністром закордонних справ Японії. Після того, як він сказав, що за переходу з планової економіки до ринкової потрібно мати ретельно підготовлений план, інакше ринок розвиватиметься хаотично, його перестали слухати.

за напрямки роботи та їхні партнери. Це був прекрасний приклад того, як має вестися робота.

У. Т.: Ви були радником Віктора Ющенка й Верховної Ради. Невже не можна повторити досвід таких тренінгів зараз?

— Не після Помаранчевої революції. Після неї було велике розчарування — це раз. А по-друге, таких,

«Я СВОЇМ КОШТОМ МОЖУ ПРИЇДЖАТИ СЮДИ І ДІЛИТИСЯ ДОСВІДОМ. МОЖУ ПРИВОЗИТИ ІНШИХ ВІДОМИХ ЕКОНОМІСТІВ. ЯКБИ ЦЕ ВВАЖАЛИ ПОТРІБНИМ В УКРАЇНІ!»

Я не кажу, що мене не слухають узагалі. Слухають, а дехто при цьому ще й непогано рахує. Наприклад, Сергій Тігіпко, який зійшов зараз з політичного горизонту, після того, як отримав посаду в уряді, підійшов до мене і попросив: «Богдане Дмитровичу, я добре знаю, як керувати банком, але не знаю, як працювати в уряді. Допоможіть навчитися». Я погодився. І це не була персональна лекція для Тігіпка та якогось його підлеглого. Зібралися кілька груп з представників міністерств, відомств та парламентських комітетів, яким я прочитав лекцію з ефективності економічного управління. Після цього кожна група підготувала свій стратегічний план розвитку економіки, кожен з яких спільно обговорювали. Потім були визначені пріоритети на 6 і 9 місяців, відповідальні

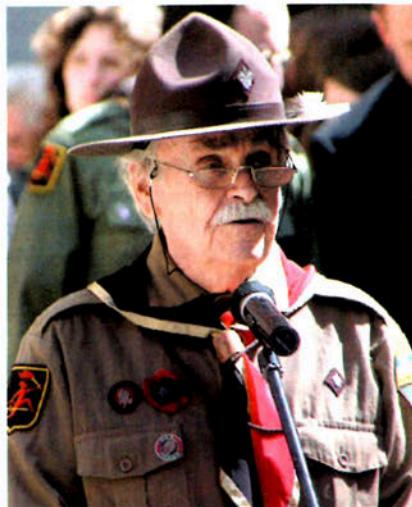
як я, до Ющенка вже не допускали. Ми прогавили фантастичну можливість. Її можна було б зберегти, якби та трійка головна: Мороз, Ющенко, Тимошенко — працювали разом, а не один проти одного.

У вересні 2004 року я розмовляв і з Юлією Тимошенко, і з Олександром Морозом, і з Віктором Ющенком. Було досягнуте певне взаємопорозуміння і вимальовувалася перспектива такого навчання. Однак для цього потрібна була команда, а, як згодом з'ясувалося, команди не буде.

Зарац Вікторові Андрійовичу та Юлії Володимирівні необхідно працювати разом. Не на користь Україні, коли між Президентом і урядом чи Секретаріатом і урядом є якісь суперечності. Це не принесе користі ні Ющенку, ні Тимошенко із огляду на наступні вибори. ■

Вчений-пластун

Богдан Гаврилишин активно займається громадською діяльністю. І не тільки щодо надання різноманітних консультацій, участі в освітянських програмах й серйозних міжнародних фондах. Доктор економіки й філософії є активним членом Пласту — Національної скаутської організації України. Належить до куреня «Лісові чорти», членами якого були, чи є й зараз, генерал Роман Шухевич, останній президент УНР в ексилі Микола Плав'юк, письменник Василь Картуха та поет Богдан Кравців.

Скажи, хто

**З РОСІЇ ДО УКРАЇНИ ПЕРЕБРАЛАСЯ ПАРТІЯ
ГРІГОРІЯ ГРАБОВОГО, ШАРЛАТАНА, ЯКИЙ БЕРЕ
ГРОШІ ЗА ВОСКРЕСІННЯ ПОМЕРЛИХ ЛЮДЕЙ**

АВТОР: Антон Зікора

Вперше про свої надздібності Грабової заявив привселюдно, пообіцявши організації «Матері Беслан» оживити їхніх дітей, загиблих під час теракту. Про себе шарлатан розповідає, що працював у Службі безпеки президента Росії під керівництвом генерала Рогозіна і на енергетичному рівні відвертав біди від Бориса Єльцина.

У екстрасенса з'явилася велика мережа послідовників у багатьох містах колишнього СРСР. Організація одержала назву Хартія ДРУГГ (Добровільних розповсюджувачів ученьня Грігорія Грабового).

ГРАБОВОЙ І УКРАЇНА

У вересні 2005-го кореспондент газети «Комсомольська правда» Владімір Ворсобін прийшов на прийом до екстрасенса. Журналіст заплатив

в партію, а свою кандидатуру висунути на пост президента. Хартія отримує великі кошти за «лікування» та «воскресіння».

Сьогодні екстрасенс сидить у в'язниці Лефортово, чекаючи закінчення процесу, а його послідовники проводять активні демонстрації, засуджуючи «дії кривавої гебні». Проте не виключено, що Грабової анонсував створення партії і заявляв про висунення в президенти тільки заради піару, адже чим більше людей чує про Грабового, тим більше у нього послідовників-клієнтів.

В Україні також проходять акції на захист «воскресителя». Прихильники Грабового об'єднані у громадську організацію «Створіння вічності», яка видає газету «Слово» накладом 50 тис. екземплярів, осередки знаходяться у 12-ти містах країни.

ТАКОГО МИ ЩЕ НЕ БАЧИЛИ: ГРИГОРІЙ ГРАБОВОЙ ПРОПОНУЄ ЛІКУВАННЯ ЧИСЛАМИ

39 тис. рублів (близько \$1500) і просив воскресити свого загиблого родича. Грабовому дали змонтовану в фотошопі фотографію. Екстрасенс, звичайно ж, «оживив» фотопортрет і повідомив, що воскреслий тепер проживає у Південній Америці. У квітні 2006 року проти працівників «Фонду Грігорія Грабового» було порушенено кримінальну справу. За самого екстрасенса взялися в червні 2006-го: російська Феміда із задоволенням зацікавилася Грабовим, адже він висловив бажання реорганізувати свою Хартію

А з початку 2008 року місцеві прихильники Грабового одержали серйозний «підігрів» з боку Міжрегіональної академії управління персоналом – МАУП. Передовиця останнього числа «Слова» повідомляє про те, що 10 січня цього року в Києві «дослідницький колектив» цієї академії провів науково-правову експертизу діяльності Грабового. У статті зазначено, що «фахівці» ознайомилися з 11-ма томами справи Грабового і зробили свій «Висновок». «Фахівці» стверджують, що екстрасенс пав жертвою так званих «світових тіньо-

вих структур» та міжнародних терористичних організацій». У «Висновку» також сказано: «Після розвалу СРСР і... дестабілізації південних слов'ян в результаті військової агресії НАТО, Світові тіньові структури зосередили свої зусилля на Росії та Україні». Ці структури зацікавлені в «дезінтеграції», поневоленні, а згодом і знищенні слов'янського етносу. «У Росії близько 70% багатства належать представникам неслов'янського етносу», – пише «Слово». Ось жертвою всієї цієї нечисті й пав Грабовий. Варто також зазначити, що, протестуючи проти «дій кривавої гебні», послідовники повторюють гебешніх політтехнологів.

ЧИСЛО ВІД ПЕДИКУЛЬЗУ

Київські прибічники Грігорія Петровича регулярно влаштовують се-

| ВПРИТУЛ |

ТВІЙ ДРУГ

мінари. На один із таких заходів потрапив кореспондент **Тижня**. Основною аудиторією були немолоді люди. Лектор Сергій Євстафієв, він же за сумісництвом головний редактор «Слова», розповідав:

— Розвиток здатностей душі людини полягає в тому, щоб робити те, що говорить Бог.

Лекція тривала півтори години, протягом яких ми дізналися, що скоро воскресіння людини стане «чисто процедурним моментом».

— А ви самі можете воскрешати? — запитав я.

— У цьому зараз немає гострої необхідності, — ухильяється Євстафієв. — Мое завдання — об'єктивізувати цей процес і навчити людей масово володіти ним. Коли це відбудеться, тоді й поговоримо. А свідоцтва воскресіння вже є.

Перед закінченням лекції всім присутнім запропонували зробити добровільні внески і залишити номери своїх телефонів. Мені дали список: якщо вірити записам, завечір було зібрано близько 500 грн зі слухачів — хтось дав 5 грн, а хтось — 200. Я поклав десятку. Отримав книжку Грабового «Відновлення організму людини концентрацією на числах», яку читав до самого ранку.

Отже, він пише, що відновити загублене здоров'я можна за допомогою уявних концентрацій на спеціальних кодах. Правда, хто надиктував йому ці коди, так і лишається загадкою, але, якщо у вас, наприклад, педикульоз, вам допоможе концентрація на числі 48 148 121. Якщо ваші органи піддалися травматичній ампутації, час подумати про такі цифри: 5 451 891. (Не ска-

зано, що відбувається з ампутованими кінцівками — напевно, вони просто відростуть).

У довіднику є числа практично від усіх хвороб, включаючи затмрення свідомості і марення. Дивно, що є ті, хто вірять в це. І, судячи з усього, їхня кількість зростатиме: на семінарі київські прихильники Грабового вирішили, що виходитимуть до Головпоштамту щотижня, аби поширювати «учення». Бо «читання, а краще запам'ятовування, праць Григорія Грабового оптимізує ваші події і зцілює».

Читач може запитати: «І що з того?» «Вчення» Грабового цікавить лише невеличку групу маргіналів, діяльність яких не впливає на суспільство. Але свого часу «пророк» Сандей Аделаджа був одним із багатьох зайїджих проповідників, послухати якого збиралися одиниці. Сьогодні він духівник київського мера: секрет успіху масового руху, який він очолює, в поєднанні релігії з політикою.

«КРИВІ» ДИПЛОМИ ГРАБОВОГО

Щоб зrozуміти, що собою представляє Грабовой, досить заглянути на сайт www.grigori-grabovo.ru та ознайомитися з його «дипломами» і «сертифікатами». З великої кількості пропонованих документів більш чи менш серйознішим можна вважати диплом про закінчення Ташкентського держуніверситету за фахом «Механіка». Інше — дурня на зразок Прокламації про нагородження лицарським орденом Святого Станіслава, звання «Кращий цілитель», присвоєне радио фестивалю «У майбутнє через минуле» або надання графського титулу. Те ж саме можна сказати і про звання академіка Нью-йоркської академії наук, — суто громадської організації, членом якої може стати кожен, хто заплатив \$95. Насамкінець, будь-яка критично мисляча людина може зрозуміти, що Грабовой — шарлатан. Але хіба люди приходять за зціленням, здатні критично мислити? ■

ПОЛІТИЧНІ
ПРОТИВНИКИ
ОБ'ЄДНАЛИСЯ,
АБІ ЗБЕРЕГТИ
ДІЮЧУ СИСТЕМУ
ДЕРЖЗАКУПІВЕЛЬ

АВТОР: Анатолій Бондаренко

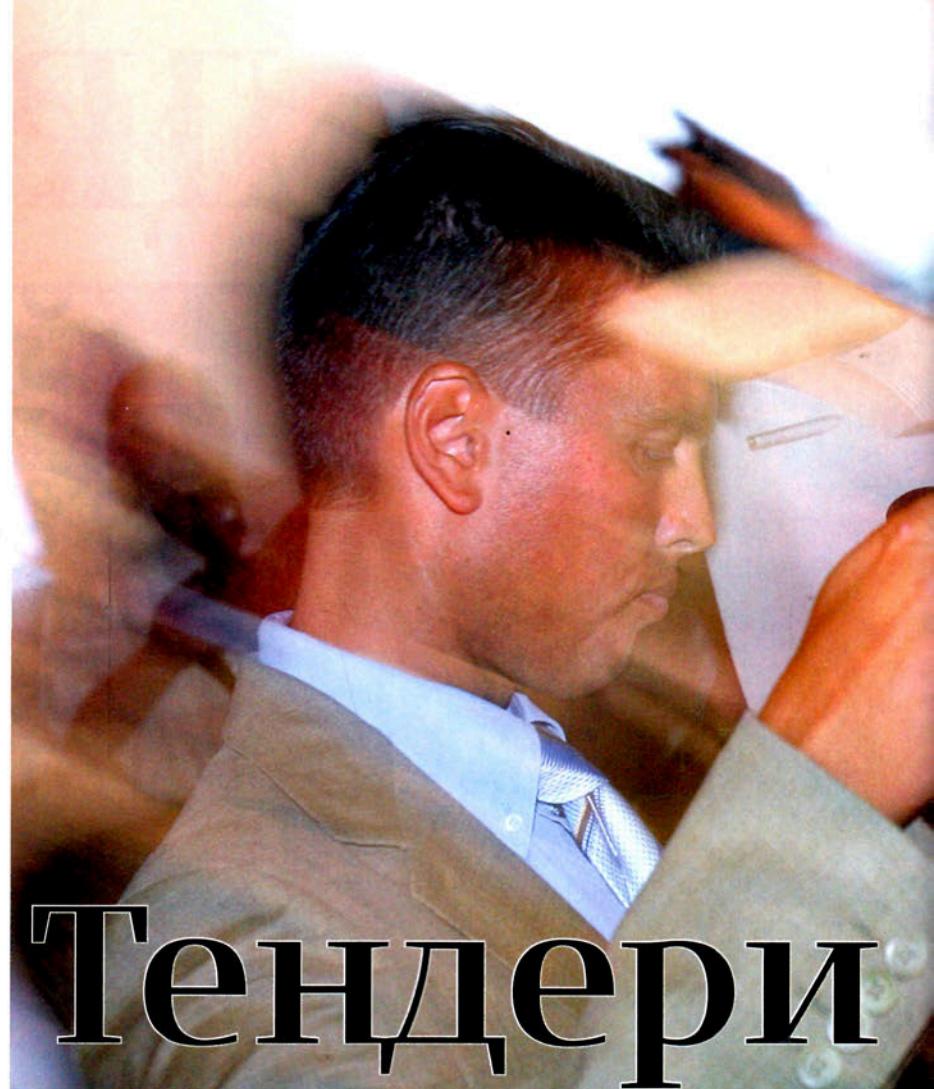
Щ

об проголосувати зміни до закону про державні закупівлі, опозиція на кілька годин розблоку-

вала трибуну Парламенту. Насправді прийнятий у першому читанні законопроект принципово нічого не змінює, а голосування стало черговою перемогою прихильників діючої системи держзакупівель, в якій стрижневим елементом є Тендерна палата України (ТПУ) – недержавне об'єднання громадських організацій. Щорічно держава та державні підприємства здійснюють закупівлі на суму не менше 100 млрд грн. Для держустанов їхня вартість значно зростає, а потенційні учасники відкритого аукціону не лише сплачують понад 10 тис. грн за реєстрацію в каталогі, але й змушені оплачувати послуги фірм-посередників, які беруть гроші за надання документації для участі в тендерах. Зараз описана схема є абсолютно законною і діє на засадах чинного законодавства – відповідні зміни були прийняті ще в 2005 році під акомпанемент заяв про посилення контролю громадськості над використанням бюджетних коштів. Ідеологом був Сергій Осика – «кучміст», який сьогодні опинився в БЮТі.

МЕТАСТАЗИ

Навряд чи знайдеться такий міністр в уряді Єханурова чи в уряді Януковича, який би публічно не скаржився на схему держзакупівель. Кілька прикладів: «Поки пройдеш всю тендерну процедуру, актуальність багатьох питань зникає», – казав Нестор Шуфрич, обіймаючи посаду міністра. А ось слова міністра економіки Яценюка: «Розтягувати державні кошти

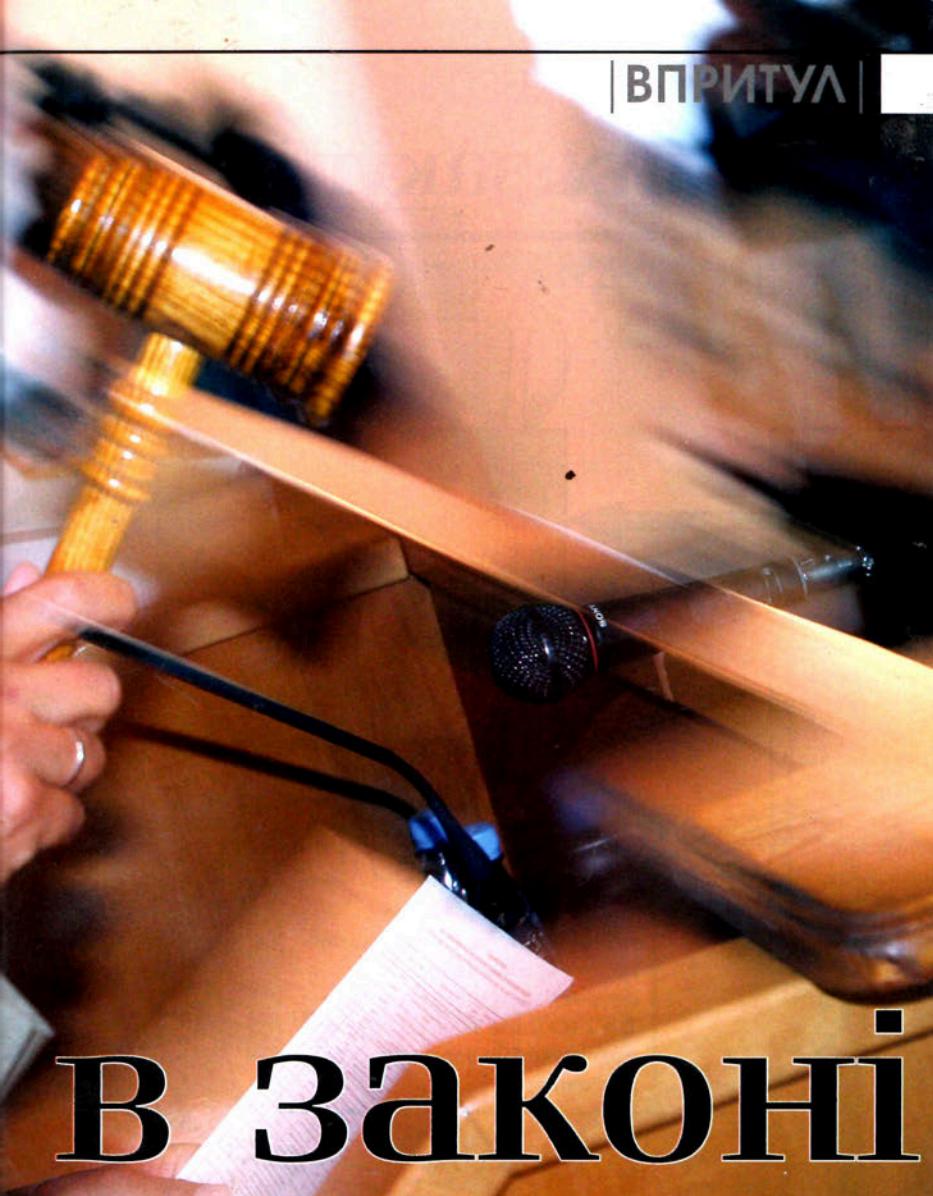
Тендери

так, як це робиться сьогодні не пропустимо. Є якісь стандарти любівання інтересів, але те, що відбувається з тендерами – це навіть не безпредел! На кожному засіданні уряду постає питання тендерів – і кожного разу виникає скандал».

Очевидна недосконалість законодавства і постійна вимога міжнародних організацій і української преси змінити тендерне законодавство змусили основних українських політиків імітувати реформи. При цьому складається враження, що в цій операції були задіяні усі політичні сили і ключові фігури, причому вони грали на одному боці – боці Тендерної палати. Показовий нюанс – новий тендерний закон готовували два депутати Андрій Кожемякін (БЮТ) та Роман Зварич (НУ-НС), а голосували за нього частина Регіонів і БЮТ. НУ-НС на момент голосування виступив проти законопроекту. Категорично нега-

тивно були налаштовані і частина депутатів від ПР, зокрема, Володимир Ландик у своєму виступі також назвав закон корупційним.Хоча за кілька хвилин його картка проголосувала за те, проти чого він щойно так бурхливо протестував. До речі, та частина фракції ПР, яка орієнтується на Януковича, виступає за вилучення із системи держзакупівель ТПУ. Відсутність єдиної позиції серед регіоналів можна пояснити і тим, що зацікавлена у збереженні існуючої схеми тільки секретар РНБО Раїса Богатирьова, яка уособлює опозиційне до Януковича крило ПР і яка у свій час була почесним президентом Палати.

Не стояв осторонь тендерного законодавства і керівник Секретаріату Президента Віктор Балога. Він швидкоскористався бютівсько-регіональним голосуванням з метою піару і навіть налякав публіку можливістю створення нової більшості з ПР

В законі

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

та БЮТу. Правда, незабаром з'ясувалося, що критикований Балогою законопроект свого часу було узгоджено із Секретаріатом, а від Олександра Шлапака, заступника Балоги, навіть прийшов лист підтримки, про-

вати. Чи проголосує БЮТ проти існуючої системи держзакупівель? Тепер, коли це питання знову стало зброяємо у війні Секретаріату з Кабміном, з'явився примарний, але шанс, що ретельно продуманий захист ло-

НАТХНЕНИКАМ ТЕНДЕРНОЇ СХЕМИ ВДАЛОСЯ ЗНАЙТИ ПРИХИЛЬНИКІВ В УСІХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ФРАКЦІЯХ

що не забарилася радісно повідомити прес-служба БЮТу. Листа з Секретаріату терміново відкликали, а наступного дня вже керівництво БЮТу дало задній хід. Перший вице-прем'єр та права рука прем'єра Олександр Турчинов доручив рідній фракції внести до Парламенту законопроект про ліквідацію Тендерної палати. Іронія в тому, що такий законопроект вже зареєстрований – просто за нього потрібно проголосу-

бістів нинішньої схеми держзакупівель буде зламано. Проте шанс цей мінімальний, адже натхненникам тендерної схеми вдалося знайти прихильників в усіх парламентських фракціях. Ось далеко не повний список тих, хто є зараз, або перебував раніше, в керівних та наглядових органах ТПУ: Ксенія Ляпіна (НУ-НС), Олександр Ткаченко (КПУ), вже згадані Сергій Осика (БЮТ) та Раїса Богатирьова (ПР).

ТЕХНОЛОГІЯ ЗАХИСТУ

Нинішня схема держзакупівель захищена з усіх боків. Наприклад, законопроект Кожемякіна-Зварича був схвалений у профільному Комітеті ВР з питань економічної політики. Дивно було очікувати чогось іншого, якщо зважити на його склад – голова Олександр Ткаченко з КПУ (почесний президент ТПУ, голова Міжвидомчої комісії з державних закупівель), перший заступник – Сергій Осика (член наглядової ради ТПУ), в цьому ж комітеті працює і БЮТівець та вихованець Осики Антон Яценко, свого часу причетний до багатьох організацій-засновників Палати.

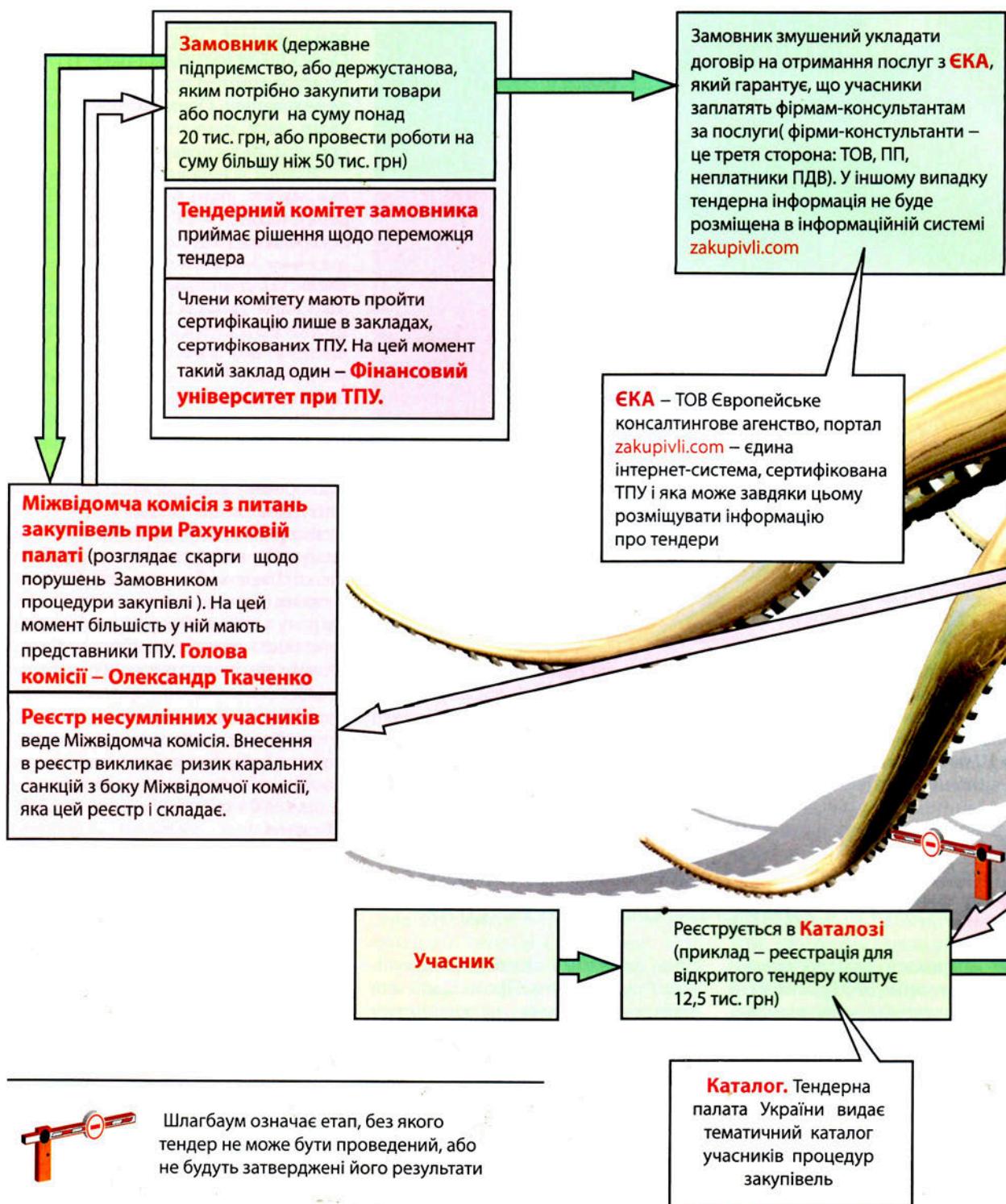
В загалі за неповні 3 роки після появи закону, яким було введено Тендерну палату, у ВР було зареєстровано близько 100 законопроектів на цю тему – це своєрідний рекорд. Лише за останні 2 місяці їх надійшло 41! Окрім дрібних проектів, у яких пропонується трохи підкорегувати систему закупівель у галузі спорту чи у будівництві, більшість пропозицій були спрямовані на обмеження або на збільшення впливу Тендерної палати. За дивним збігом обставин, пропозиції, які начебто мали змінити стан речей, але, по суті, зберігали статус-кво, подавали БЮТівці Сергій Осика (3), Антон Яценко (2), Олег Лукашук (3), комуніст Олександр Ткаченко (1 закон і 2 постанови). Якщо ж з'являвся законопроект, що містить загрозу для діючої схеми, то його моментально атакували або альтернативним законопроектом, або шляхом внесення безлічі змін, вихолощуючи суть. Першу методику вдало ілюструє історія із законопроектом регіонала Бориса Дейча, у якому він пропонує повернутися до законодавства, що діяло до 2004 року і ліквідувати ТПУ. Моментально з'явилася відповідь: Сергій Осика подав законопроект на захист Тендерної палати, пояснивши в супровідній записці, що «Скасування Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» як такого зумовить жахливі наслідки в економіці України». Здається, коментарі зайві. З цим шедевром може зрівнятися хіба що легендарний афоризм Остапа Бендеря: «Отъем или увод денег варьируется в зависимости от обстоятельств. У меня лично есть четыреста сравнительно честных способов отъема». ■

 на стор. 24 дивіться схему проведення тендерів

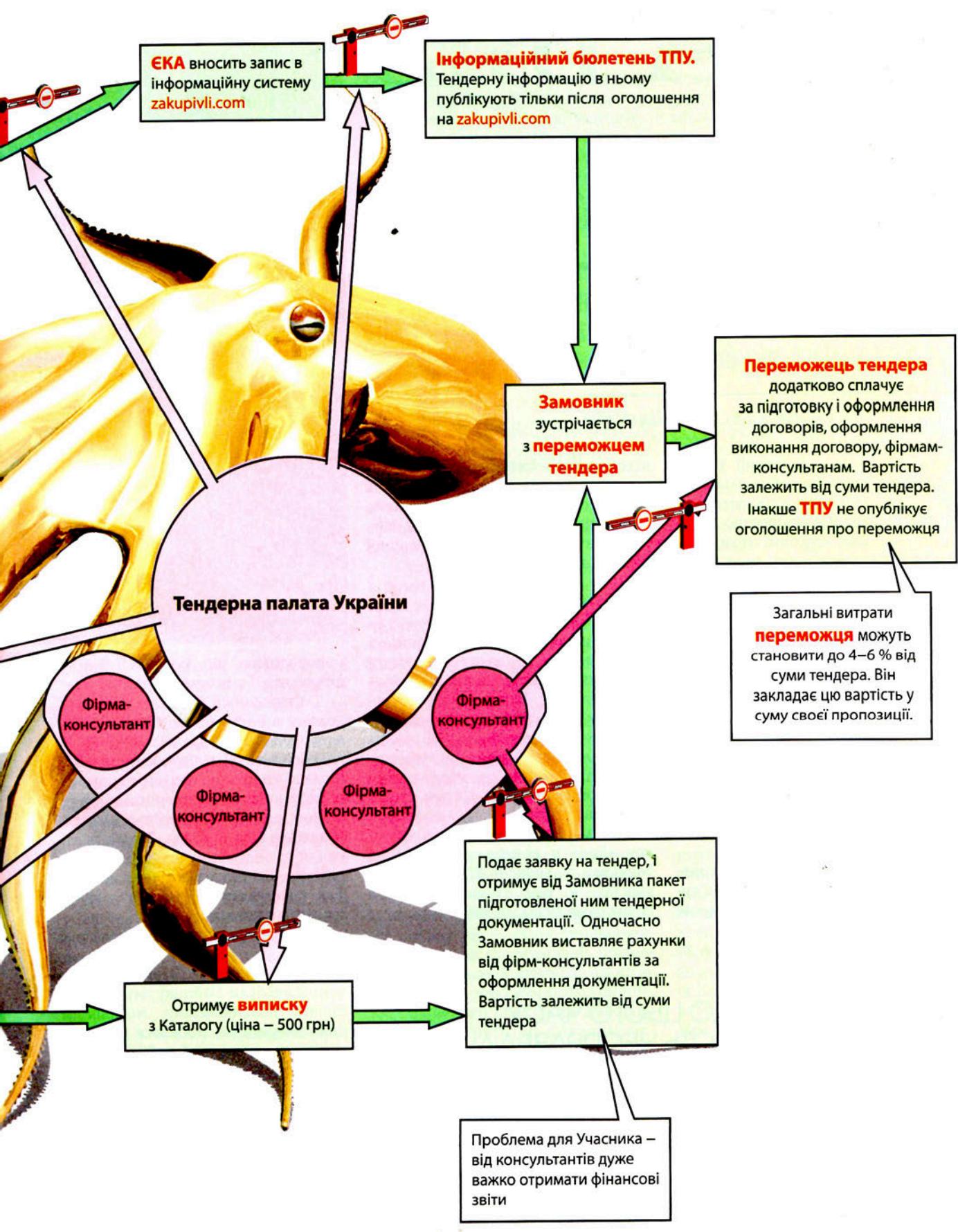
Система державних закупівель

СХЕМА ПРОХОДЖЕННЯ ТЕНДЕРНОЇ ПРОЦЕДУРИ

АВТОР: Анатолій Бондаренко

ВПРИТУЛ

КАРА БЕЗ ЗЛОЧИНУ

НІХТО ДОСТЕМЕННО НЕ МОЖЕ СКАЗАТИ,
СКІЛЬКИ УКРАЇНЦІВ ПОЗБАВЛЕНО ВОЛІ
ЗА ЗЛОЧИНЫ, ЯКІ ВОНИ НЕ ЧИНИЛИ

Автори: Василь Васютин, Євген Широков

Уперше в історії країни держава добровільно погодилася сплатити солідну компенсацію жертвам судової помилки. 2,5 млн грн отримають родичі людини, яка постраждала від правосуддя, оскільки сама вона померла. Це рішення було прийнято під шаленим тиском правозахисників і преси – держава до останнього не називала свою відповідальність.

Внаслідок недосконалості українського судочинства та правоохоронної системи багато наших співвітчизників сидять у в'язницях за злочини, які не скоювали. Держава пращає, як бездумна м'ясорубка, перемелюючи, не перебираючи, долі як затягих негідників, так і порядних громадян.

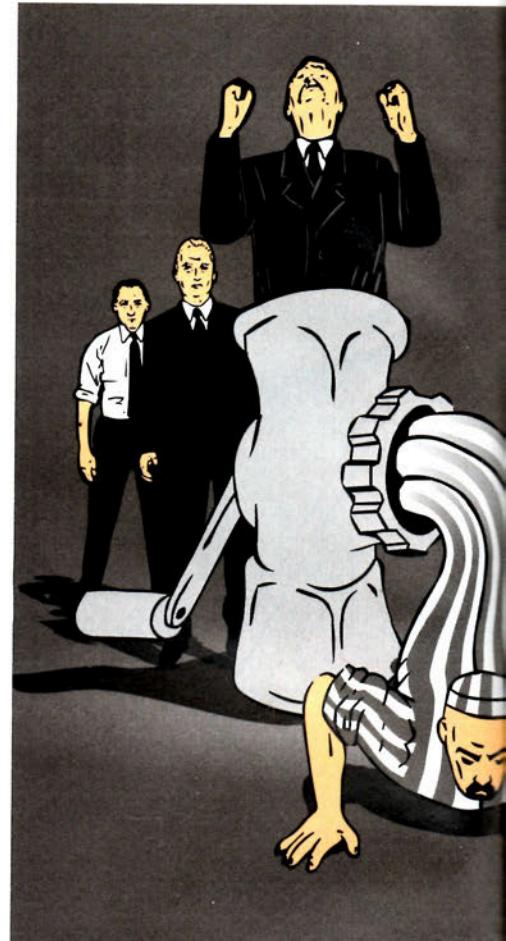
Судовий процес над дніпропетровським серійним убивцею Сергієм Ткачем шокував суспільство не

відсиджують несправедливий вирок у в'язниці, і ніхто не може їх звільнити, доки суд не перегляне сто томів «справи Ткача». Чоловік, звинувачений у вбивстві власної доньки, повісився у камері.

НА ТОЙ СВІТ ІЗ ЧИСТОЮ СОВІСТЮ

Лише після втручання прем'єр-міністра України змогли отримати компенсацію діти Світлани Зайцевої, жительки Макіївки на Донеччині. Їхня маті померла від туберкульозу, ледь доживши до 28 років, просидівши за гратами як убивця. На руках Тетяни Бережної, матері Зайцевої, залишилися троє сиріт-підлітків.

Світлана опинилася біля кінотеатру «Ера» у центральному районі Макіївки у вересні 2000 року невчасно – там слідчо-оперативна група саме оглядала місце злочину і

попередивши, що, можливо, будуть викликати. І викликали.

За тиждень її привели до матері додому в наручниках. Сусіди чули, як у під'їзді її попереджали: «Знаєш, що говорити? Ти убила хлопця». Заїшли в квартиру, Тетяна запитала: «Света, чому ти в наручниках?», а та відповідає: «Мамо, я убила хлопця. Я захищалася й убила. Ти мене раз ні про що не запитуй, дай щось поїсти – я тиждень нічого не їла». Так у наручниках і їла, поки квартиру обшукували.

Світлану переправили у слідчий ізолятор, але прийняли її там не одразу – не беруть зі слідами побоїв, а вони в ній були. Зайцеву змусили написати пояснівальну: мовляв, зі співкамерницею побилася. За розповідями матері, щоб вибити зізнання, Світлані на голову натягували пластикові пакети, перекриваючи дихання, били, відливали водою і знову били. Погрожували убити, позбавити її батьківських прав, відібрати дітей. І таки змусили написати зізнання. Засудили її у лютому 2001 року до 7,5 років позбавлення волі. Маті запитала її після винесення

**ЗА ВЧИНЕНІ МАНЯКОМ ЗЛОЧИНЫ
ЗАСУДЖЕНО ДЕВ'ЯТЬ ЛЮДЕЙ.
ШЕСТЕРО ДО ЦЬОГО ЧАСУ
ВІДСИДЖУЮТЬ НЕСПРАВЕДЛИВЕ
ПОКАРАННЯ У В'ЯЗНИЦІ**

стільки кількістю жертв душогуба, а тим, що до сьогодні замість нього «мотають строк» люди, абсолютно не винні. Протягом 25-ти років за вчинені Ткачем злочини засуджено дев'ять осіб. Шестero до цього часу

труп чоловіка зі слідами побоїв. Комусь із міліціонерів зумалося звернутися до Світлани з питанням, чи не знайомий її убитий. А вона і справді була з ним знайома – вчилися разом. Записавши адресу, її відпустили,

диспансеру, представляти її інтереси. І попросила: «Мамо, покарай їх. Вони мене угробили...»

Діти залишилися на руках у бабусі — старшому було тільки 11 років, півтора року його лікували від туберкульозу: заразився, контактуючи з матір'ю. Дочки 10-ти і 3-х років також опинилися під наглядом лікарів. Мама Світлани оформила над онуками опіку. Вона подала у Ворошиловський районний суд Донецька чотири позовні заяви — свої і сиріт. Відповідаками стали прокуратура Донецької області і місцеве управління Державного казначейства. Підстава — Закон України «Про порядок відшкодування збит-

сав обвинувачувальний висновок і Зайцевій, і Дмитру Горбунову (про нього згодом), 2 роки тому спокійно пішов на пенсію, і службову догану йому виписували навздогін. Сьогодні він надає юридичні консультації, зокрема, допомагає і своїм колегам з рідної прокуратури. Судя Алла Суханова, яка виносила вирок щодо Зайцевої, як і раніше, працює на своїй посаді в тому ж Центрально-міському райсуді Макіївки. Службове розслідування щодо міліціонерів, причетних до фабрикацій, триває уже кілька років. Частина з них — також вже пенсіонери, частина — перевелися до інших відділів та управлінь.

«ЯКЩО Я ЗАСИНАЮ, ТО ПРОКИДАЮСЯ ВІД КОШМАРІВ: МЕНІ СНИТЬСЯ, що Я ЗНОВУ У В'ЯЗНИЦІ»

ку, заподіяного незаконними діями органів дізнатання, попереднього слідства, прокуратури і суду».

Суд задовольнив відшкодування в розмірі 2,5 млн грн. Однак тільки після того, як адвокат родини Зайцевих Сергій Салов звернувся з відкритим листом до глави уряду. У цьому документі він заявив, що на рахунку держави може бути ще одна смерть, тому що довгі судові розгляди сильно погіршили стан здоров'я матери Світлани Зайцевої — Тетяни Бережної. Після цього Юлія Тимошенко розпорядилася терміново відкликати апеляційну скаргу казначейства.

Президент Віктор Ющенко звернувся до Генпрокурора з вимогою покарати винних у смерті Зайцевої. Олександр Медведсько у відповідь запевнив: «Порушено кримінальну справу за фактом перевищення службових повноважень працівниками правоохоронних органів. Проведене службове розслідування, внаслідок чого прокурора Макіївки було притягнуто до дисциплінарної відповідальності і сьогодні звільнено з органів прокуратури». Наслідки щодо решти, відповідно, за його словами, не забаряться.

Однак факти свідчать про інше. Слідчий прокуратури Центрально-міського району Макіївки Геннадій Овчаров переведений слідчим до Кіровського району міста. Прокурор Владислав Слабкін, який підпи-

Але найсмішніша ситуація — зі згаданим Медведськом прокурором Макіївки. На час винесення вироку Зайцевій цю посаду обіймав Ренат Кузьмін. Нині він заступник Медведсько, який віртуально звільнив його з органів прокуратури. Хороша «дисциплінарна відповідальність»...

З ТАВРОМ ІЗГОЯ

«Я ніколи не забуду пережиті страждання і приниження. 4 роки моого життя загублені. Я став нервовою, дратівливою людиною. Я живу з почуттям страху, незахищеності. Я перестав вірити людям і вже не чекаю від життя нічого хорошого. Я страждаю від безсоння, а якщо засинаю, то прокидаюся від кошмарів: мені сниться, що я знову у в'язниці. У мене часто болить голова, хворе серце, «стрибає» тиск. Моя родина відмовилася від мене, тому що вони вважають, що я насправді злочинець, а діти соромляться такого батька. Родичі уникають мене: вважають, що я їх заньби. Мої знайомі перестали вітатися зі мною. Тавро небезпечного злочинця вже ніколи не дасть мені можливості знайти нормальну роботу чи завести нових знайомих, друзів. Суспільство відкинуло мене».

Це монолог Дмитра Горбунова, який провів у камерах ізоляторів загалом 30 місяців і 8 днів. А потім ■

вироку: «Чому ти не сказала в суді правду?» Світлана відповіла, що її попередили: якщо це зробить — до камери не доїде.

В СІЗО у Світлани виявили сухоти, після чого відправили відбувати покарання до Івано-Франківська — у туберкульозну колонію-лікарню. Якось до сусідки Тетяни прийшов син-міліціонер, який повідомив, що Світлана сидить даремно: знайшли справжніх злочинців. Затримані описували такі дрібні деталі убивства Світланіного знайомого, що сумніватися в їхній правдивості не доводилося. У 2002 році Зайцеву звільнили.

ЯК КАРАЮТЬ ПРОКУРОРІВ

Світлані у зв'язку з туберкульозом медики дали спочатку другу, а потім, нездовго до смерті, першу групу інвалідності. Вона не шукала справедливості, лише говорила: «Я нічого не хочу, я їх ненавиджу, вони зламали мені життя». Але коли зрозуміла, що вмирає, за 4 години до смерті, у лютому 2006 року, вона дала мамі доручення, завірене головлікарем та іншими працівниками

був виправданий судом. За цей час він втратив здоров'я, родину і повагу свого колишнього оточення. Натомість отримав другу групу інвалідності у зв'язку із туберкульозом, різке погіршення зору, хворобу ніг, а також тавро небезпечного злочинця. Ті, хто взяв його під варту, навіть не думають вибачатися.

Дмитра Горбунова затримали 3 червня 2003 року в макіївському готелі «Маяк» і доправили в Центрально-міський райвідділ міліції. Підставою для затримання стала заява, подана у прокуратуру району його знайомим, який завинув йому

У прокуратурі Гірняцького району за заявою було винесено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи, а колишньому товарищеві Горбунова пояснили, що їхня суперечка належить до цивільно-правових відносин. Тому, мовляв, звертайся до суду. Натомість заявник звернувся в іншу прокуратуру — Центрально-міського району Макіївки, яка швидко звинуватила Горбунова у шахрайстві в особливо великих розмірах.

Зазначимо, що кримінальне переслідування Горбунова санкціо-

на додаткове розслідування, промовила: «Кого ви судите?» Очевидно, маючи на увазі, що правоохоронці віддали під суд невинну людину. Чому вона не винесла виправильний вирок? Імовірно, не ризикнула зіпсувати відносини з прокуратурою. Інша судя тримала справу на своєму столі з березня 2004-го по березень 2006 року, поки Дмитро Горбунов не домігся розгляду в Гірняцькому районному суді.

29 грудня 2006 року колегія Гірняцького райсуду Макіївки ухвалила вирок, яким Горбунова було цілком виправдано і негайно звільнено з-під варти. Прокуратура оскаржila виправильний вирок, але 28 серпня 2007 року судова колегія Апеляційного суду Донецької області підтвердила: Горбунов не винен.

Зараз дім Дмитра Горбунова — Макіївський міський протитуберкульозний диспансер, більше йому жити ніде. Єдиний дохід — жалюгідна пенсія. Йому 52 роки, і допомоги чекати немає від кого. Останньою надією Дмитра є тільки справедливе рішення суду, куди він звернувся з позовом про відшкодування збитку, заподіяного йому незаконними діями органів правосуддя. ■

чималу суму грошей. Аби компенсувати борг, знайомий видав Горбунову нотаріально оформлене доручення, згідно з яким дозволялося отримати гроші від ДК «Укрвуглереструктуризація». Він і одержав понад 20 тис. грн. Але згодом від долучителя надійшла заява у прокуратуру: мовляв, гроші мали передати йому, а Горбунов ще й обманув працівників виконавчої служби, одержавши зайве.

нував прокурор району Владислав Слабкін — той самий, який курував слідство у справі Світлани Зайцевої. Сам Горбунов вважає, що його справу було сфабриковано особисто прокурором. 19 червня 2003 року судом Горбунову було обрано запобіжний захід — утримання під вартою. 20 листопада 2003 року суддя Центрально-міського райсуду Макіївки Ольга Барсукова, відправляючи кримінальну справу Горбунова

ПОГЛЯД

Міліція, за яку ми заплатили

АНДРІЙ ЛАВРИК
редактор відділу розслідувань

Кожен 14-й українець, за даними правозахисників, тією чи іншою мірою став жертвою міліцейських катувань. Борці за права людини пов'язують звіrstва охоронців правопорядку передусім з вимогою вищого керівництва демонструвати високий рівень розкриття злочинів. Нині в Україні розкривають майже 70% злочинів. У багатьох випадках, згідно з матеріалами справ, підозрювані самі зізнаються у скоеному. Важко повірити у схильність вітчизняної злочинності до каяття. Тим більше — у проникливість міліціонерів, здебільшого — простих сільських хлопців. Швидше за все, злочинці у нас зізнаються не стільки під тиском доказів, скільки під тиском середньовічних методів слідства. Та катування може гарантувати зізнання, але не істину. Це проілюстровано у статті, розміщенній поруч.

«Про які права затриманого ти говориш? — обурився мій колишній однокласник, а тепер — старший лейтенант міліції. — У мене нещодавно був випадок: виходжу ввечері на ганок відділку, а тут здоровий молодик немічного діда ногами місить.

Ми, звісно, його «упакували». А він нам починає вказувати, мовляв, ви мені права мої зачитайте і адвоката викличте. Уявляєш? Я йому так права «зачитав», що він юшкою вмісся! З погляду права, мій товариш вчинив, м'яко кажучи, неправильно. З іншого боку, так міг відреагувати на несправедливість будь-який дорослий чоловік.

До речі, щодо справедливості. Офіцер МВС рівня лейтенанта сьогодні заробляє трішки більше ніж \$200 на місяць. Незалежно від регіону, де він живе і працює. Це у 4-5 разів менше ніж отримує менеджер середньої ланки у Києві. Заробіток спецпризначенця з «Беркута» ще скромніший. Хоча шанси не повернутися живим з роботи більші.

Охорона правопорядку і боротьба зі злочинністю — це також послуга, яка має бути оплачена. Ми дивуємося, чому наша міліція так погано працює, обурюємося рівнем корупції в МВС та прокуратурі. Насправді ж ми отримуємо послугу того рівня, за який заплатили. Ні більше, ні менше.

Передплатити журнал з першого номеру ви можете через редакцію заповнивши квитанцію та передплативши її у будь-якому найближчому відділенні банку. Розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон.

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 99319

Оформити передплату ви можете:

- у будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта»;
- через передплатні агенції:

АТЗ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)

ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56

Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35

«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
(0536)(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23,
370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24

ТОВ Агенція передплати «Меркурій»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93

Відправте заповнений бланк замовлення
та квитанцію про оплату:
• факсом : (044) 503-37-41,
(044) 258-88-48;
• поштою : ТОВ «Український ТИЖДЕНЬ»
вул. Васильківська 2а, м. Київ, 03040

(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ»

(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13,
45-25-10

ПП «Медіа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ "Ранкова Преса"
(м. Київ) (044) 251-48-44 (45),
(044) 251-49-01

Вартість редакційної
передплати на журнал
«Український ТИЖДЕНЬ»:

1 місяць – 14 грн;

3 місяці – 42 грн;

6 місяців – 84 грн;

12 місяців – 168 грн

повідомлення	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
касир	поточний рахунок отримувача	код отримувача	
назва установи банку			
Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»			
322012			
МФО банку			
Прізвище, ім'я та по батькові платника			
Адреса платника, телефон			
вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
період:			
платник (підпис)			
сума, грн			

квитанція	отримувач платежу		
	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
касир	поточний рахунок отримувача	код отримувача	
назва установи банку			
Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»			
322012			
МФО банку			
Прізвище, ім'я та по батькові платника			
Адреса платника, телефон			
вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
період:			
платник (підпис)			
сума, грн			

За детальною інформацією
звертайтесь за тел. (044) 503-37-41
менеджер з передплати
Кашук Тетяна
kta@ut.net.ua

Довічний РОЗПРОДАЖ

СТОКОВИХ МАГАЗИНІВ В УКРАЇНІ ДЕДАЛІ БІЛЬШЕ, ПРОТЕ ПЕРЕХІД КІЛЬКОСТІ В ЯКІСТЬ ЦЕ НЕ ВІДБУВСЯ

Автор: Сергій Гузь

Щорічне збільшення доходів споживачів стимулює розвиток роздрібної торгівлі. Схоже, покупці остаточно повертаються до магазинів, де товар можна придбати на кращих умовах, ніж на базарі. Бурхлива розбудова торгових мереж, у свою чергу, стимулює розвиток системи стокових магазинів, де реалізуються товари, не продані «традиційним» шляхом.

ЗВІДКИ ВСЕ «СТІКАЄ»

Основа успішної діяльності будь-якого стоку — джерело товару, яке поєднусе дешевизну, брендовість та широкий асортимент. Найбільш типовий варіант — оптові склади у Ки-

єві та портових містах. Наприклад, деякі київські баєри [\[див. словничок\]](#) пропонують брендовий одяг STRADIVARIUS та ZARA по €18 за кг, на іншому складі можна придбати іспанський та італійський одяг SISTEM-FIVE, CIMARRON, MARELLA® та MANILA GRACE за ціною від €6 до €10 за одиницю та вищо.

На перший погляд, це недешево. Проте не потрібно витрачатися на розмитнення та доставку товару з Європи чи іншої країни. Хоча там ціни значно нижчі. Наприклад, російська компанія ModaOptom пропонує свої послуги щодо пошуку партнерів у Італії, закупівлі товару безпосередньо у виробників або на закордонних стокових складах. За спеціальною пропозицією найдешевший стоковий

одяг коштує усього €5 за кг — трохи дорожче, ніж секонд-хенд. Відомі марки одягу продають партіями від кількох десятків до кількох сотень одиниць. Наприклад, футболки Levi's по €5, кросівки Adidas та Puma по €25, а фірмові вироби D&G та Ferre — по €100 за одиницю.

Серед потенційних партнерів можуть бути наші колишні співгромадяни, які виїхали за кордон і відкрили там бізнес із прицілом на колишню Батьківщину. Деято з них пропонує послуги європейських баєрів і максимально низькі ціни. Наприклад, німецька фірма RP-Export поставляє дешевий одяг європейських виробників зі складів у Ерфурті.

Чим більша партія — тим нижчі ціни. Також ціна стоку залежить від

| ВПРИТУЛ |

року випуску колекції. Зараз найдорожчий стоковий одяг – сезону 2007 року. Дуже ціниться наявність етикеток із «оригінальними» цінами, європейських магазинів. Скажімо, згадана компанія ModaOptom наголошує, що на етикетках фірмового одягу на кшталт D&G зазначені ціни від €800 до €2000.

Саме на продажі такого товару базується діяльність магазинів, які позиціонують себе як бутики, хоча насправді вони перепродають стоковий товар із Заходу. Схема проста: магазин заявляє про, наприклад, «знижку 70%» і ставить на цінниках цифру €240–600. Хоча насправді ця знижка – не знижка, а націнка, яка може сягати до 500% від реальної закупівельної ціни. Як наслідок, замість дешевих стокових магазинів маємо бутики зі старими колекціями одягу.

МЕРЕЖЕВИЙ НЕЛІКВІД

У США або Європі стоковий магазин – це часто великий супермаркет, де зі значними знижками – до 80–90% – розпРОДЮТЬ складські залишки різного краму: одягу, взуття, побутових товарів і навіть меблів.

PRO & CONTRA

ІДА ВОРС
художник-концептуаліст

ВАДИМ НЕПОСЕДОВ
генеральний директор компанії
«Українська Торгова Гльдія»

Тут і одяг минулих колекцій різного розміру та фасону, партії товару з фабрики, які не надійшли у торгову мережу, техніка чи меблі з невеликими ушкодженнями. Вештатись таким магазином можна годинами, і за \$100–200 набрати візок покупок.

Втім, зараз в Україні з'являється щоразу більше стокових магазинів і навіть торгових центрів із дешевими товарами різного асортименту. Якщо торгова мережа має хоча б 10 магазинів, то залишки товару буде достатньо для відкриття стоку. Однак масштабну стокову торговлю можуть організовувати лише окремі компанії. Наприклад, мережа «Фокстрот» нараховує понад 200 магазинів побутової техніки та електроніки. Залишки товару реалізуються через власну мережу стокових магазинів «Техношара».

Для організації прибуткового або хоча б мінімально рентабельного стокового бізнесу потрібні великі приміщення, де одночасно можна зібрати багато товару та покупців. Бажано, щоб орендна плата за них та кож була невисокою. Тому в Європі стоки зазвичай розташовують на околицях містах, поряд зі зручно

СЛОВНИЧОК

Баер (від англ. buyer – «покупець») – фахівець, який скуповує залишки нерозпроданого товару у виробників, оптових постачальників та роздрібних мереж. Баер формує із залишків товару оптові партії для стокового ринку.

транспортною розв'язкою. В Україні з цим найбільші проблеми. Власники змушені відкривати магазини близче до центру міста, відповідно, зменшувати їх площу, товарний асортимент та збільшувати націнки. У Києві навіть на Хрещатику можна знайти стоковий магазин, у якому леді розійдуться п'ять покупців.

Вважається, що для нормального стоку площа магазину має бути не меншою 100 м². Персоналу, обладнання та естетики – мінімум. Ще недавно, за оцінками експертів, для відкриття стоку потрібно було \$20 000–30 000.

Сьогодні тільки орендні ставки на торгову площину у центрі Києва сягають \$200–400 за м². З появою

ІСТИННИЙ СЕНС РЕЧЕЙ

Стоковий магазин – це своєрідний «фільтраційний табір» фешн-індустрії. У його закапелки «стікають» всі надлишки і залишки лахів із крамниць вищого ґатунку «для білих». Нещасні кофтинки та сукенки, які, не зважаючи на знаний лейбл, так і не знайшли собі господаря. А тепер їх уцінили втричі і кинули на поталу біднішим верствам населення, яким бутики не по гаманцю, а дольче із габаною мати хочеться. Насправді, нічого ні поганого, ні принизливого у «стоках» немає. Навпаки. Нову, і в принципі якісну, одежину можна

придбати за копійки. Одним словом, ауже хороше місце «сток», ліпше за нього – лише секонд. Ці дві установи, «сток» і секонд, відіграють ще одну важливу функцію – наочно демонструють механізм хибності та хитливості соціального статусу та його речей-маркерів. У «стоку» річ позбавляється від СТАТУСНОГО надлишку ціни, отримуючи свою реальну вартість, хоча не перестає бути тою самою дольче із габаною. Але якщо відірвати ще й промовистий лейбл, то нарешті кофтинки стають просто кофтинками. Себто, повертається істинний сенс речей.

Сток – це підробка

Порівняно з 2004 роком відбулися значні негативні зміни. Більше того, цей вид магазинів перетворився на стоковий смітник Європи та Азії. Та ю товари «підмішують» підробки місцевих виробників. Сьогодні у такі псевдомагазини ходять люди, які або готові обманюватися, не відрізняючи брендові речі від підробок, або які не можуть придбати якісніші товари внаслідок браку коштів.

Зазвичай, залишки у магазинах почують із великих обласних торгових центрів до районних, а потім – у сільмаги. А ось брак та нерозмірний одяг частіше за все потрапляють на базари та у магазини стокового продажу. Тому більшість надходжень до стокових магазинів датуються залишками колекцій 1995–2005 років. Той, хто іде на базар або до стокового магазину, наперед погоджується купувати не бренд, а неліквід з попередніх колекцій.

стокових магазинів площею 1500–2000 м² і масштаб витрат на організацію бізнесу суттєво змінився. Що вже говорити про київський стоковий комплекс «Макрос» площею 12 000 м². А ось магазинів по 200 000 м², як у Європі, мабуть, ще довго не буде.

МАСШТАБИ БІЗНЕСУ

У деяких сегментах роздрібної торгівлі (наприклад, одягом, взуттям чи побутовою технікою) обсяги стокової можна оцінити тільки приблизно. Особливо якщо враховувати масштаби напівлегального, або й зовсім гіньювого, імпорту, який проходить через ринки на штаті одеського «7-го кілометра» [див. *Тиждень №7 за 2007 рік*].

Наприклад, вітчизняний ринок одягу та взуття оцінюють у \$3,5–4 млрд. Вважається, що у колекції чи партії товару до 20–25% залишаються нерозпроданими і потенційно мають потрапляти на прилавки стокових магазинів за залишковими цінами. А це \$200–500 млн на рік з врахуванням знижок.

Раніше стокові магазини пропонували імпортний товар. Однак зараз впевнено розвиваються стокові магазини одягу чи взуття, які належать вітчизняним мережам роздрібної торгівлі і куди товар надходить зі «своїх» поліць. Традиційно усі стокові магазини діляться на mono- та мультибрендові. Перші торгують залишками тільки певної фірми, другі збирають фірмові товари різних виробників.

Монобрендові магазини не приносять власникам прибутків на рівні основного бізнесу, але дають змогу

вирішувати проблему реалізації товарних залишків. У таких магазинах ціни знижують найбільше – на 70–90%, прискорюючи таким чином товарообіг.

За цією ж схемою розвиваються і стокові магазини електроніки та побутової техніки. Останнього року в Україні ринок аудіо-, відеотехніки оцінювали в \$1,4 млрд, побутової техніки – в \$1,6 млрд. За даними Олексія Павленка, експерта мережі «Фокстрот. Техніка для дому», тільки у столиці він становить понад \$1 млрд. У кожній партії невеликі ушкодження або брак мають 1–3% товару. Щось

у такому разі несе магазин, а не виробник. Тому така торгівля не є надто прибутковою.

Окрема ситуація з мобільними телефонами. Більшість застарілих моделей, як і раніше, реалізують поряд з найсучаснішими у звичайних мобільних салонах. Як варіант – потрапляють у окремий відділ стоку електроніки чи побутової техніки. Спеціалізовані стокові магазини мобільних телефонів хоча і не рідкість, але так і не стали окремим явищем. Швидше, це комбінація невеличкого салону, де можна обрати модель з доставкою обраного товару

У КОЛЕКЦІЇ ОДЯГУ ДО 20–25%

ЗАЛИШАЮТЬСЯ НЕРОЗПРОДАНИМИ І ПОТЕНЦІЙНО МАЮТЬ ПОТРАПЛЯТИ ДО СТОКОВИХ МАГАЗИНІВ

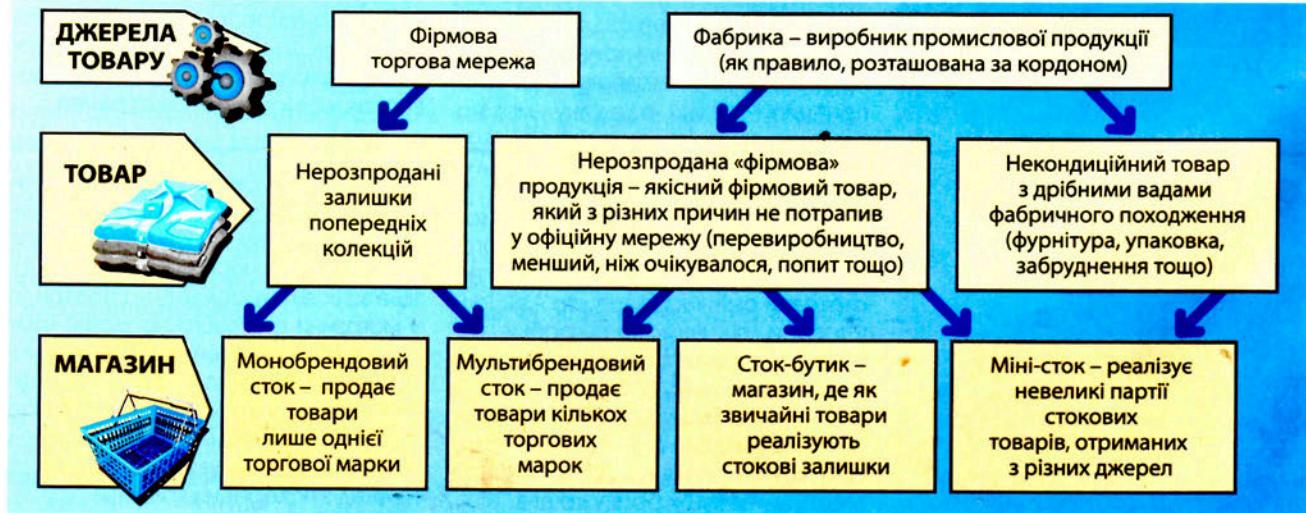
залишається нерозпроданим внаслідок невдалого дизайну чи швидкої втрати технічних переваг порівняно з новими моделями. Мінімальний обсяг стоку в цьому сегменті становить \$30–60 млн щороку.

У стокових магазинах техніки знижки не такі великі, як за розпродажу одягу, і в середньому тримаються в діапазоні 10–30% від звичайної вартості товару. Часто через стокові магазини продають повернений покупцями брак, який після невеликого ремонту знову опиняється на полиці. До стокової торгівлі електронікою та побутовою технікою є специфічні вимоги: необхідність зазначати у гарантійному листі усі дефекти товару. Відповідальність

покупцю, як за електронної торгівлі через Інтернет. Прикладом такого стоку може бути магазин «Сток мобайл» у Дніпропетровську.

Загалом стоковий ринок мобільних телефонів можна оцінити лише у досить широкому діапазоні: \$50–200 млн із врахуванням знижок. Щоправда, і витрати на утримання такого магазину значно нижчі порівняно з торгівлею стоковим одягом чи побутовою технікою. Купують мобільні телефони у стоках, зазвичай, винятково для телефонного зв'язку і рідко шукають там розкішні моделі з великою кількістю додаткових функцій. Хоча і такі туди потрапляють, наприклад, з подряпаним корпусом чи іншими невеликими дефектами. ■

СТОКОВИЙ БІЗНЕС

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор
www.presscom.ua

МІКС
ІНФОРМ

ПЕРША ТА ЄДИНА
КНИЖКОВА
РЕКЛАМНА АГЕНЦІЯ

МИ – ЄДИНИЙ
ОФІЦІЙНИЙ ПРЕДСТАВНИК
НАЙБІЛЬШОЇ МЕРЕЖІ
КНИГАРЕНЬ
В УКРАЇНІ

МИ РОЗМІЩУЄМО ТВОЮ
РЕКЛАМУ В УСІХ
КНИГАРНЯХ, ВІДДАЄМО
КОЖНОМУ ПОКУПЦІВІ,
МАЛОЮМО НА КОЖНОМУ
ВІКНІ ТА ПАКЕТІ

МИ ПРОПОНУЄМО
ОРГАНІЗАЦІЮ ТА
ПРОВЕДЕННЯ
ПРЕЗЕНТАЦІЙ
АВТОРСЬКИХ КНИЖОК

РОЗРОБКА
PR-КОМПАНІЙ
ДЛЯ КНИГ
ТА «ПАБЛІСІТІ»
АВТОРІВ

ТАКОЖ
КОНСУЛЬТАТИВНИЙ
ПРОМОУШЕННЯ
ДРУКОВАНОЇ
ПРОДУКЦІЇ

СПІВПРАЦЯ В ПРОВЕДЕННІ
ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА
АВТОГРАФ-СЕСІЙ
ВІДОМІХ
ПИСЬМЕННИКІВ

www.miks-inform.com.ua

КІЇВ, ВУЛ. ЛУНАЧАРСЬКОГО, 10
(КНИГАРНЯ «БУДИНОК КНИГИ ТА МЕДІА»)

ТЕЛ. (044) 331-7-332
597-87-81

SECOND HAND

РЕЧАМ, ЯКІ МОЖНА
ТУТ ПРИДБАТИ,
ПОЗАЗДРИТЬ
І ЕКСКЛЮЗИВНИЙ
БУТИК

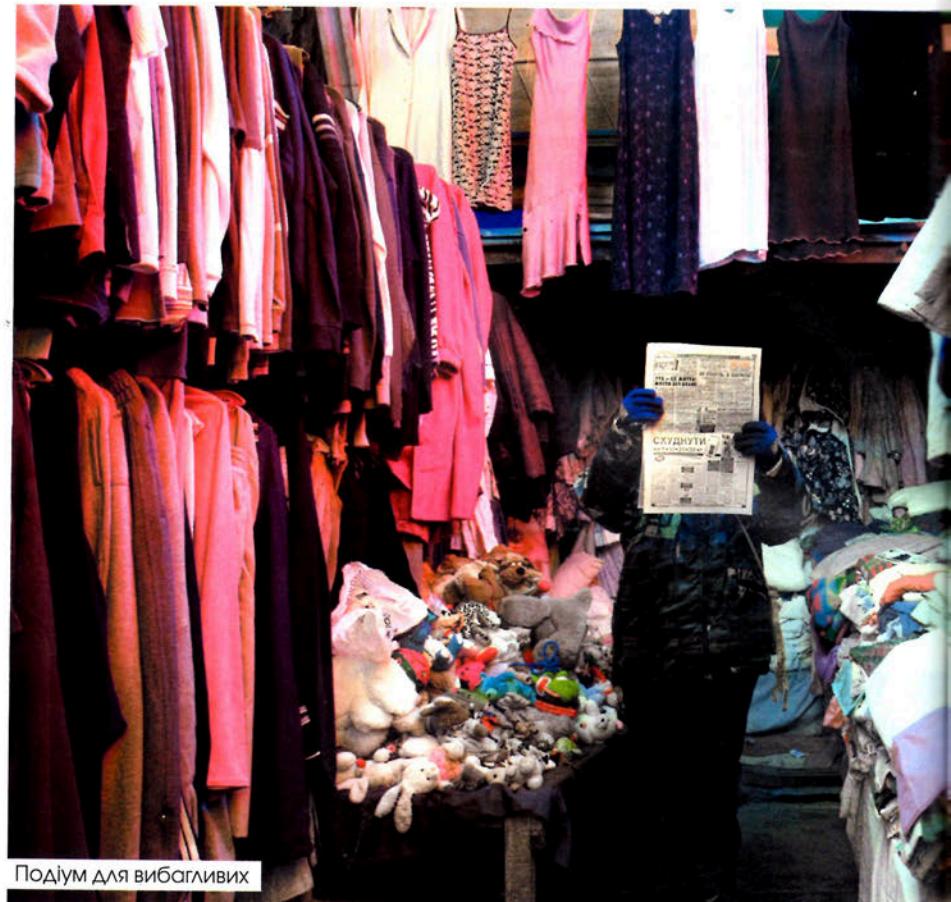
Автор: Олена Чекан

Mагічні слова Yves Saint Laurent, Sonia Rykiel, Dolce&Gabbana, Valentino, або навіть Vivienne Westwood можуть увійти у життя просто смертного — і для цього не потрібно бігати бутиками з мішком грошей, ризикуючи наразитися на підробку. Максимум 100 грн, годин 5 вільного часу і повна довіра до Його Величності Випадку — ось все, що необхідно для експедиції за речами секонд-хенд.

ІСТОРІЯ БІЗНЕСУ

Сторіччя секонд-хенду

Торговельна система під назвою «секонд-хенд» існує вже більше 100 років, поставлена на промислову основу і займає свій сегмент сучасного світового ринку. Тільки у Європі у цій галузі задіяно понад 10 млн осіб, а в самих країнах — постачальниках секонду працює безліч гіантських магазинів і спеціалізованих базарів, на яких можна знайти різноманітний одяг всіх стилів і напрямів, від простих масових моделей до фірмових і ексклюзивних ручної роботи. А серед покупців — людей із досить високими статками і потребами. Наприклад, там полюбляли вдягатися Iri Поп, Аллен Гінсберг, Саша Гірі, Фредді Меркурі, Жанна Агузарова...

Подіум для вибагливих

ІМПЕРІЯ НА РОЗКЛАДАЧКАХ

Збирають «беушний» одяг так: непотрібні речі або безоплатно опускають у спеціальні вуличні контейнери, або чекають машини, яка у призначений час приде за ними. Ці речі можна і продати — так переважно і роблять практичні іноземці. Це вважається не скнарістю, а ощадливістю. До речі, Жаклін Кеннеді ніколи не викидала зайвих речей — тільки продавала. Великі супермаркети та фабрики одягу також за безцінь відають нерозпродану продукцію або речі з незначними дефектами — зберігати їх в міжсезоння дуже дорого. 70% зібраного одягу одразу відправляють на переробні заводи, а 30% проходить процес фумігації, тобто санітарно-гігієнічну обробку, і потрапляє на продаж як у своїй країні, так і на експорт.

Секонд-хенд і на Заході, і у нас однієї якості, умови продажу схожі. Там також на базарчиках є купи різнома-

нітного шмаття на розкладачках, а у нас вже з'являються магазини, де від-прасований одяг, розділений на жіночий, чоловічий, дитячий і трикотаж акуратно розвішують на вішаках або навіть одягають на манекени.

ВІД МОТЛОХУ ДО ЖИВАНШІ

У Києві на полювання за ексклюзивом можна вирушити в один із магазинів нещодавно відкритої мережі Genesis, та все ж краще у спеціальні «містечка». «Найгарячіше» з них (у прямому і переносному сенсах — адже воно неодноразово горіло) розташоване поблизу станції метро «Шулявська».

У таких «містечках» знайдеться одяг для всіх і на всі випадки життя. Досить часто трапляються марки Naf Naf, United Colours of Benetton, Wrangler, Lee, Cerrutti, 4 YOU, Diesel, Hugo Boss, La Costa... Пенсіонери купують звичні пальто, куртки, светри,

не підробляють

інколи трапляється і зовсім екзотичне причандалля: французька плівка, що влітку охолоджує, а взимку гріє, британські пробкові шоломи, надувні армійські подушки зі Швеції, японські рятувальні жилети, німецьке альпіністське спорядження, південноафриканські шахтарські каски — і все зовсім не дорого, зважаючи на якість та унікальність.

Найцікавіші, найсуперовіші речі можна знайти саме у завалах: адже на вішаки здебільшого потрапляє одяг консервативний, щоб не скати до банального. Натомість купи нерозібраного одягу для тих, хто мають не просто гарний смак, але і неабияку фантазію та склонність до експериментів. І все ж якщо ви хочете знайти справді цінну річ, потрібно захворіти на золоту лихоманку і скрупульозно та уважно перевернути сотні кілограмів мотлохи, витратити не один день, а може, і не один місяць. І тоді доля обов'язково усміхнеться

ся комплекти справжніх металевих (!!!) клубних гудзиків, яких у наших магазинах взагалі не буває. Ще більше просто вишуканих: дерев'яних, скляних, перламутрових, пластикових, ручної роботи, що коштують в магазинах фурнітури по 50 грн за штуку. Окремо про пряжки: таке поєднання справжнього матеріалу та вишуканого дизайну можна побачити тільки на секонді. Може особисте досягнення — срібна, стилію і часу модерн, за 5 грн, щоправда день чистила від бруду.

Ще одна порада. Серед речей по 3–5 грн є такі, які не соромно вдягти на модну туловищку, але над ними потрібно добре попрацювати: відрівати рукави, а краще один, нашити кумедні кишені, радикально вкоротити, або навпаки подовжити чи мось контраверсійним, зробити аплікацію з безглазих написів, тобто ризикнути і дати волю шаленству і куражу....

СЕКОНД-ХЕНД І НА ЗАХОДІ, І У НАС ОДНІЄЇ ЯКОСТІ, УМОВИ ПРОДАЖУ СХОЖІ. ТАМ ТАКОЖ НА БАЗАРЧИКАХ Є КУПИ ШМАТЯ НА РОЗКЛАДАЧКАХ

брюки, спідниці, блузи, сорочки — все до 15 грн, школярі — джинси Levi's карколомної моделі на болтах Black Tap за смішною ціною — 35 грн. Дівчата і жінки легко відшукають гравень за 25 сукню-коктейль або вечірню для корпоративних свят. Художники-постановники знаходять тут костюми для серіалів та художніх фільмів, беруть багато, тому можуть розраховувати на найбільші знижки.

Неформальна молодь йде сюди, аби віратися у штатівський камуфляж кольору оливи і болота часів війни у В'єтнамі, — згадаймо Рембо або знамениті світлини Мерілін Монро, — куртки M-65 (70 грн) та штані із безліччю кишень, кишеньок і застібок (40 грн). Тут-таки можна підібрати відповідні шкіряні ремені та військові сумки. Безліч вельвету в стилі 1970-х, що знову стає модним: куртки, штани, сукні, спідниці, плащі — все до 30 грн. У сезон багато гірськолижних речей, а

вам, а омріяні Ів Сен Лоран, Валентино чи вінтажний Живанші займуть чільне місце у вашому гардеробі.

HAND-MADE ПО-УКРАЇНСЬКИ

Є ще один аспект українського секонд-хенду. В наших магазинах ви не знайдете пальтових чи костюмних тканин високого гатунку, хоча ціни за метр зашкалюють за 600 грн. А от на секонді повнісінько пальт зі справжнього кашеміру, і ціна — 35–50 грн. Кольори казкові: фуксія, бузок, блідо-рожевий, беж. Якщо шиєте самі або маєте вправну кравчиню, сміливо купуйте таке пальто, бажано якнайбільшого розміру. Розпорете, виперете, відпраєте і створите нове пальто чи костюм. Навіть якщо ваша кравчиня бере за роботу \$500, будете мати вишукану річ, що «тягне» на всі \$1500.

А в купах по 1–3 грн на страшенно зношених речах трапляють-

ся насамкінець про те, чого не варто купувати на секонді. Хутро, бо нового не може бути априорі, а «беушнє» в санітарній обробці геть псується, — мездра втрачає еластичність і стає як папір. Взуття, яким би вишуканим воно не було, втрачає форму при обробці, але найважливіше — там можуть бути спори грибкових захворювань, — під час фумігації вони не гинуть. Білизну: самі знаєте, чому. ■

СЕКОНД-ХЕНД НА ПОДІУМІ

Моделі від Фредді Меркурі

15 березня у Лондоні відкриється виставка шкіряного одягу, який розробив і виготовив фронтмен гурту Queen Фредді Меркурі, коли юнаком вчився на дизайнера. Всі речі зроблено із військових шкіряних плащів часів Другої світової війни.

ГРАФІКА: ПАВЛО НІНІ

РЕМБО НЕВМИРУЩИЙ

КУЛЬТОВИЙ ГЕРОЙ 1980-Х РЕМБО ПРОЙШОВ ЕВОЛЮЦІЮ ВІД АУТСАЙДЕРА З ДУШЕВНОЮ ТРАВМОЮ ДО ЗАТРЕБУВАНОГО СУСПІЛЬСТВОМ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ

Автор: Олександра Киричук

«Рембо IV» аж ніяк не належить до фільмів, які втрачають актуальність, щойно закінчується перша хвиля прокату. Навіть якби стрічка виявилася невдалою в комерційному та творчому відношеннях, вона заслуговувала б на увагу як частина зразково-показового потужного міфу — одного з останніх, на який спромігся Голлівуд.

Як кожен міф, він передусім цікавий не творчим складником, а прихованим змістом. 25 років тому здавалось, що все просто: «в'єтнамський синдром» — комплекс провини великої країни, що впустила в себе свою ж війну. Тепер виникає підозра, що

автори свідомо чи несвідомо намацали універсальнішу модель стосунків у сучасному світі. Рембо — прилад, яким вимірюють стан суспільства на сумісність із насильством, безладом і готовністю боротися з усім цим простими засобами. Рембо — це «наша» відповідь політкоректності, точніше, наша секретна зброя, яка забезпечує нам комфорт і дає змогу залишатися політкоректними.

Знімати продовження успішних фільмів — одна з економічних засад Голлівуду. Але серед глядачів певним бонтоном є визнання цінності тільки першого фільму, а всі інші трактують як профанацію, комерцію. Це стосується й епопеї, яку в народі називають «Рембо».

Щодо беззаперечної цінності фільму «Перша кров» давно вже не сперечаються, два ж наступні вважають примітивною експлуатацією популярного кіногероя (особливо третій, який навіть у прокаті провалився). Четвертий, якщо вірити відгукам на сайті imdb, можна вважати досить успішним. З аналітичного ж погляду, однаково цікавими є всі чотири серії, які варто розглядати як частини цілісного продукту.

ВІД АУТСАЙДЕРА ДО ГЕРОЯ

Героєм «Першої крові» (1982) є аутсайдер — людина, яка зі своєю душевною травмою не може вписатися в суспільний порядок. Але засадничо він не є загрозою для

ВПРИТУЛ

суспільства, бо мирно подорожує наодинці зі своїм стражданням. Радше суспільство загрожує йому – воно не хоче співіснувати з його минулим і намагається ізолювати героя, а ще краще – знищити. Половіця проливає «першу кров», Рембо ж спочатку просто відстоює своє право на приватність, потім мститься, і врешті-решт програє.

У стрічці 1985 року «Перша кров II» (до речі, її режисером фактично був сам Сталлоне) відбувається своєрідна інверсія. Рембо – вже не аутсайдер, а герой, і доводить своїй країні, що даремно вона намагалася від нього відхреститися, адже він так її любить. Він досі не може вписатися в мирне суспільство, але є ще місця, де його присутність цілком дочекана. Щоправда, виявляється, що геройче спецзавдання було вигадане тільки для того, щоб позбутися його. Тобто ситуація не змінилася, але змінився Рембо. Другий фільм – геройчний докір державі, розрахований на її реакцію.

У наступному, й донедавна останньому, фільмі від опозиційності й аутсайдерства Рембо майже нічого не залишається. Хоч приводом для його поїздки в Афганістан є порятунок друга, проте фактично він воює на боці Америки проти Росії. Тож можна сказати, що він повністю відновлює свій геройський статус. Кінець цілком оптимістичний.

НАЦІОНАЛЬНА ТРАГЕДІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КІНО

Якщо згадати, що головний герой епопеї – в'єтнамський ветеран, досить легко простежити ставлення в американському суспільстві до В'єтнамської війни.

1982 – діагностування певної суспільної ситуації. Ветеран, у першу чергу, – трагічний типаж, людина використана і викинута суспільством. Держава продукує людей для війни, але в мирний час вони перетворюються на загрозу і повинні бути ізольовані. Ця війна для американського суспільства є травмою, яка має бути витіснена. Шериф, представник мирного населення, бажає знищити Рембо і разом з ним – будь-які згадки про цю ганьбу.

1985 – та сама ситуація, але вже з погляду ветерана. Це свого роду реванш ветеранського дискурсу. Основна ідея: «Це не наша війна, не ми її починали». Тут ще відчувається значний вплив пакіфістського світогляду

1960-х: війну почали «погані хлопці». «Хороші хлопці», солдати, просто робили свою роботу, керуючись простими і вічними людськими цінностями – вірністю, чесністю, дружбою. Основний пафос – засудити війну та її винуватців, але відстоїти ветеранів.

1988. Тут уже честь ветеранів відновлено сповна, їхній героїзм ospіваний, їхня користь для людства визнана. В'єтнамська війна перетворюється на цінний здобуток американської нації. Про що під час допиту російськими військовими красномовно проповідує полковник Траутман: «Якби ви знали історію, ви б зrozуміли, що афганці ніколи не здаються, вони швидше помрутуть, ніж підкоряться. Такий народ не можна перемогти. Ми спробували. У нас був наш В'єтнам! Тепер ви отримаєте свій». Тобто ганебний епізод історії знайшов гідне місце в суспільній свідомості: Америка змогла визнати і прийняти свою помилку, що зробило її сильнішою.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ВОРОГА

Хто ж той ворог, з яким воює Рембо? Власне, він чітко окреслений тільки в третьому фільмі: це росіяни, вони

мовчазного перевізника, адже реальні вояки в дитинстві точно мали носити футболки з його зображенням. В'єтнамське минуле сниться (у вигляді наїзди з попередніх фільмів) героям в жахах тільки заради того, щоби нагадати: війна – його стихія. У цьому сенсі останній фільм набагато ближчий до першого, він ніби замикає коло.

Тобто пропонується розглянути історію Рембо як певну історію віднайдення ідентичності. Щоразу він намагається притлумити своє воївниче ество, і щоразу під якимось приводом воно перемагає. Вже від початку зрозуміло: правда про Рембо полягає в тому, що він, перш за все, воєнна машина, усі подальші серії таку ідентичність легітимізують, апелюючи до «благородної мети». Ідеється, по суті, про виправдання насильства чи навіть потреби в насильстві.

САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ РЕМБО

Четвертий фільм починається з документальних кадрів Бірми, що демонструють жахіття громадянської війни – чергова індульгенція для чергових убивств. Але тут режисер абсолютно чітко дає зрозуміти (про

«РЕМБО» – ПРИЛАД, ЯКИМ ВИМІРЮЮТЬ СТАН СУСПІЛЬСТВА НА СУМІСНІСТЬ З НАСИЛЬСТВОМ, БЕЗЛАДОМ І ГТОВНІСТЮ БОРОТИСЬ З ЦИМ УСІМ

«погані», оскільки хочуть поневолити волелюбний афганський народ. У другому, хоч основною мішенню є в'єтнамці, проте радше як перешкода, яку необхідно подолати, щоб виконати місію; більшим ворогом для Рембо є власна цинічна влада, яка зраджує своїх. У першому основним ворогом є суспільство, з яким головний герой воює в порядку самозахисту.

Що ж до останнього фільму, він стоїть значною мірою останньою. Для нього вже зовсім несуттєвою є проблематика В'єтнамської війни, тим більше, що в попередній серії вона знайшла своє вирішення. Так само й Джон Рембо тут радше знайомий кіногерой, ніж в'єтнамський ветеран. На тлі документальних зйомок і реального конфлікту в реальному місці навіть якось дивно, що ніхто з американців не знає, як звати загадкового

це ж Сталлоне говорить у всіх своїх інтерв'ю): Рембо вбиває, в першу чергу, заради себе, потреба вбивати є ядром його особистості, для цього він створений («Ти знаєш, хто ти. Війна у тебе в крові»).

Його ідентичність – серійний вбивця. В останньому фільмі коло пошукувів себе і свого місця у світі для Рембо нарешті замкнулося, оскільки він зміг, відкинувши ідеологічний камуфляж, прийняти свою сутність. Виявляється, все не так безнадійно, як це здавалося 25 років тому (коли він, по ідеї, згідно з літературним першоджерелом, мав покінчити життя самогубством): у світі завжди знається достатньо «поганих хлопців», які заслуговують на те, щоб їх з чистою совістю знищили. І, до речі, Сталлоне офіційно підтримав прихильника війни в Іраку – кандидата в президенти США Маккейна. ■

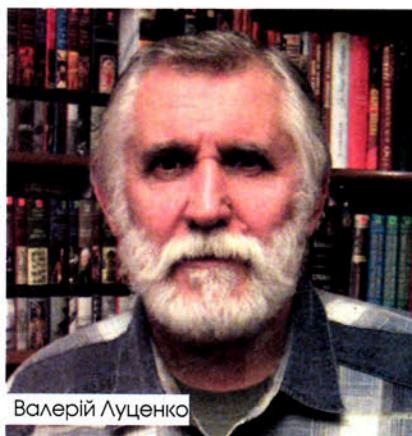
КНИГА – ВЧАСНО

ЗАЛИШАТЬСЯ ТІЛЬКИ ВИДАННЯ ДЛЯ БАГАТИХ,
ДЛЯ БІДНИХ ЇХ ВЖЕ НЕМАЄ

Автор: Марія Старожицька (Київ-Полтава-Київ)

Язайшла сюди випадково – просто, коли маю час, не минаю жодної книгарні. Взяла книгу з полиці, погортала, повернула на місце. Одну, іншу... «Я хочу порадити саме вам потрібну книгу», – звернувся до мене господар. Це було сказано зовсім не так, як у рідній столиці, де консультанти з табличками на грудях запитують: «Ви шукаєте щось конкретне?» Після такого звернення я завжди хитаю головою і швидко виходжу. Розмова зав'язалася зовсім інша. Я навіть дісталася диктофон.

Валерій Луценко тримає цю маленьку книжкову крамницю на одній із вуличок у центрі Полтави вже 6 років – неабиякий термін для часів, коли вивіски на магазинах змінюються мало не тричі на рік. На книжковий ринок він потрапив ще в 60-ті роки – тоді це був харківський клуб, в якому обмінювали та продавали книжки. «Нас ганяли-розганяли і міліція, і пожежники, – розповідає Валерій Якович. – Але ми потроху вчилися розповсюджувати книгу».

Валерій Луценко

У. Т.: I як сьогодні йде книготоргівля? (доки запитую, до лавки заходить покупець і вітається зі старим знайомим).

– Книги купують, і купують непогано. Але та книга, на яку є справжній, а не одноденний попит, має нести серйозну інформацію. Найдефіцитніша література зараз – це старі довідники з найрізноманітніших напрямів науки, технологій, професійного досвіду. Ніхто їх не оновлює та не перевидає. Це насправді проблема державного рівня, але ніхто нею не переймається – радянські видання частково або повністю застаріли, а ми просто не зможемо перекласти тисячі потрібних томів. Та і якість перекладів нижча будь-якої критики: лише Київська Могилянка перекладає непогано та «Основи» – інші видавництва просто женуть халтуру. Нині у книжковому світі з кожним роком стає все гірше й гірше. Планка опускається до бордюру. Немає книг з великої літери. Ми вже починаємо називати письменниками людей, яких у радянський час не пустили б на сторінки хоча б трохи шанованого літературного жур-

Письменників створює реклама

У. Т.: А які книги у вашій лавці є бестселерами?

– У новітній художній літературі взагалі немає бестселерів. Є жуйка, серіали – Дарью Донцову приходять купувати з повним переліком 80-ти з лишком книжок, шукають пропущені серії. Але до мене ніхто не приходить спеціально за Донцовою. У мене інший підхід – цільова робота з книгою. От, припустимо, книга «Ішла по дорозі людина» Отара Чиладзе, написана 25 років тому, була свого часу представлена на Нобелівську премію. Із цією книжкою ми працювали кілька років. Ми продали тільки в Полтаві 20 тисяч екземплярів – по всій Україні

ЩО Б ХТО НЕ КАЗАВ ПРО РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТУ, КНИГИ ЗАВЖДИ КУПУВАТИМУТЬ

налу. Якось один головний редактор великого видавництва сказав мені, що йому однаково, що і як автор пише, аби тільки писав швидко та багато: «Дамо рекламу, і з третьої-четвертої книжки дістанемо прибуток. І чим більше буде в тексті скандальних нісенітниць, які дратуватимуть читача, тим краще».

в багато разів менше. Думаю, якщо в Київ вона взагалі і потрапила, то випадково, на кілька розкладок: я відчував, що вона матиме попит, брав її стільки, скільки міг дістати, і не помилився. Тому що правило мое дуже просте: коли покупець приходить і просить, дати йому щось, схоже на те, що він читав минулого разу за

ВПРИТУЛ

У. Т.: А який ваш прогноз щодо долі книговидавництва?

— Що б хто не казав про розвиток Інтернету тощо, книги завжди купуватимуть. В Україні будуть видавати книги для дуже багатьх людей, як і в усьому світі. Книги будуть дуже дорогі, вони й зараз уже досить дорого коштують. У Європі й Америці книжковий бізнес у розквіті. Для бідних книг вже практично немає.

Сьогодні книгарня Валерія Луценка займається цільовим розповсюдженням книги Антуана де Сент-Екзюпері «Цитадель». Я її придбала. Там є така фраза: «Ти помиляєшся, якщо думаєш, що передане тобою можливо вмістити у слові. Якби це було так, ти сказав би «сум», і я б засмутився. Ale чи не надто це просто? Я сказав: «розігрався штурм», — і ти відчув легке погайдування. Я сказав: «Воїнові загрожує смерть», — і ти злегка стурбувався долею моого солдата. Така в нас звичка. Ми це робимо не всеріоз, це привести тебе туди, звідки ти побачиш, яким мені бачиться світ». Можливо, це саме про книги... А, можливо, й ні. ■

моєю рекомендацією, така книга в мене обов'язково має бути.

У. Т.: Як же ви обираєте саме такі книжки?

— Як? Це відчуття. Інколи — випадок. Наприклад, ще студентом я прочитав «Легенду про Сан-Мікелє» Акселя Мунте, автобіографію шведа за походженням та лікаря за професією, який жив у Франції та інших країнах наприкінці XIX — початку ХХ ст. Книга мене тоді вразила, і коли видавництво Захарова перевидало її кілька років тому, я особисто замовив у Москві досить вагому частину накладу — без цього її б взагалі в Україну не завезли. Чи правильний це був вибір — потрібно читати, сперечатися, але мої покупці мені були вдячні. До речі, зауважу, я ніколи нічого не рекламиую. Просто можу порадити, не більше. Це попереду новітньої літератури біжить рекламник, тому продати розкрученої Любка Дереша набагато легше, ніж книгу з філософії чи історії. На нього у сто разів більше клієнтів, ніж на іншого автора, про якого не чули з екранів телебачення, але це — максимум півроку, потім з'явиться інший кіч, підтриманий реклами. Це схема «розкрутили — продали — розкрутили». Але парадокс нашого часу: Че-

хова сьогодні все ж таки легше продати, ніж Дереша. Тому надія на повернення до справжніх пріоритетів лишається.

У. Т.: А що самі читаєте?

— Зараз — Мережковського, Розанова. Фантастику можу почитати, з останнього — Дена Сименса з його «Гиперіоном». Ще порадував Вадим Панов з його ідеєю створити новий світ — це книга «Таємниці міста». Я повинен читати і те, що продаю, хоча 98% з цього нормальна людина не купуватиме, а якщо і купить, на поліцю не поставить, так, прочитає — і все.

У. Т.: Так, може, варто і в Полтаві запровадити буккросінг — в Києві вже в багатьох кав'ярнях та бутиках відвідувачі просто лишають прочитані книжки іншим...

— Це ідея сuto для молоді. До речі, якщо порівнювати, хто в останні роки приходить у крамницю, то молоді значно побільшали. І, сподіваюся, вже років за 5 буде ще більше: від самого початку приділяв найбільшу увагу дошкільному читанню та відповідним порадам для батьків — саме тоді ще можна вплинути на дитину, привчити читати, вибирати книги.

ВИБІР СИЛЬНОГО

З Василем Вірастюком, найсильнішою людиною України і світу, ми зустрілися на презентації дитячої книжки «Пригоди Івана Сили» львівського «Видавництва Старого Лева».

На запитання, як він обирає книжки, Вірастюк відповів, що найчастіше їх йому радить дружина, а щоденне читання — це дитячі казки сину на ніч, аби заснув. Що ж до того, яка саме книга вплинула на нього свого часу, силач сказав так: «Я не сильний знавець книжок. Чого я її прочитав, не знаю, бо це не дитяча книжка, але я захотів її прочитати ще малим. І прочитав. І досі пам'ятаю. Це була книга «Як гартувалася сталь».

«Тіньове»

ПРАВО

За короткий період незалежності Україна відтворила чи не всі історичні моделі влади та правосуддя: почала з поховання комунізму, трохи погралася з соціал-демократією, недовго тішилася авторитаризмом, швидко відзначилася демократією на Майдані. Невипробуваною донедавна лишалась анархія. У цьому сенсі Юлія Тимошенко замахнулася на справжній «український прорив». Очолюваний нею Кабмін видав цьогоріч розпорядження, згідно з яким представники митної та податкової служб можуть не виконувати рішення суддів, якщо такі рішення, на думку чиновників, незаконні. Схоже, що війна за повноваження остаточно переростає у війну проти судової влади. Але і в умовах правової анархії існує потреба у регулюванні конфліктів, тому наші люди виробили досить специфічну модель «тіньового» права.

ЗМІСТ:

«РУСЬКА ПРАВДА» - 2008

«Правовий нігілізм» українців – лише вкорінений у свідомості забобон
СТОР. 42–43

НЕВІДИМИЙ КАПІТАЛ

Значна частина багатства нації криється в ефективній системі судоустрою
СТОР. 43

ЗАКОНИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ

Традиції «підпільництва» у правовому просторі України
СТОР. 44–45

ЗА ВЗАЄМНОЮ ЗГОДОЮ

Зразки вирішення спорів поза межами суду
СТОР. 45–47

НЕ МРІЙНИКИ

Студенти-юристи не зарікаються хабарів у майбутньому
СТОР. 48

«РУСЬКА прав

Є ЗАБОБОНИ, НАСТІЛЬКИ ВКОРІНЕНІ У СВІДОМІСТЬ, ЩО МАЮТЬ СИЛУ ЗАПОВІДІ. ОДИН ІЗ ТАКИХ – «ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ» УКРАЇНЦІВ

Автор: Ілько Майдачевський

Важається, що ми всі зневажаємо писані закони, а керуємося у повсякденному житті виключно так званим звичаєвим, неформальним, правом, а ще більше – особистими стосунками і практичною доцільністю, яка може змінюватися щохвилини.

Це водночас і правда, і жахливе непорозуміння. Звісно, у нас панує звичка сприймати закон разом з усіма інститутами та представниками, які нібито дбають про його практичне функціонування, як про щось чуже, зовнішнє, вороже простій людині, і було б неприпустимим ідеалізмом і дурістю її заперечувати. Але так само неприпустимо декларувати, ніби така звичка генетично притаманна українцям і веде свою традицію надто давно.

У сивій давнині можна знайти цілком протилежне. Наприклад, Руську правду (XI ст.) – кодекс законів, що складався зі 121-ї статті, регулював майнові та кримінальні суперечки й навіть передбачав незалежний суд із 12-ти присяжних! Статути Великого князівства Литовського (1529, 1588), за якими українське село фактично жило аж до першої половини XIX ст... магдебурзьке право в Україні (XIV – XV ст.)... Конституція Пилипа Орлика (1710)... Ці документи були не лише написані та проголошені – їхні положення реально визначали життя наших предків у різних конфліктних ситуаціях. Більше того, закони не були чимось зовнішнім, спущеним згори – навпаки, всі вони, так чи інакше, обмежували абсолютну владу чи то феодалів, чи то верхівки громади, тобто діяли в інтересах не панівної меншості, а «пригнобленої»

більшості, й саме так нею сприймалися. Самоврядування з усіма цими возними, виборними та війтами певним чином тримало суспільство у стані рівноваги, а коли народні повстання розгойдували систему, в самому середовищі бунтівників досить швидко виникали правила, які фіксували й надалі виконували всі учасники історичного процесу. Навряд чи варто ідеалізувати середньовічне правочинство – воно скрізь було недосконалім, але це не заважає англійцям пишатися своєю Великою хартією вольностей (1215).

Розрив у свідомості стався, коли закони, замість захищати більшість від меншості, почали відстоювати інтереси меншості щодо більшості. У Російській імперії, власне, це було від самого зародження. У СРСР, попри всю демагогію про інтереси трударів, уся державна машина дуже швидко почала працювати задля збереження та зміцнення номенклатурного ладу. Великою психологічною загадкою за-

бов'язковим. У Солженицина згадується лейтенант НКВС, який після жорсткого побиття чергового арештента водив його рукою з олівцем, щоби підписати протокол зізнання його агентом усіх іноземних розвідок. Здавалося б, чи не простіше було слідчому самому підробити підпис? Ще одна загадка.

У суспільному житті є одна закономірність (якщо хочете, закон): що йно перестають працювати якісь формальні механізми, будь-яка спільнота автоматично переходить на систему регулювання архаїчними ритуалами, зашитими в культурній підсвідомості, про які вона навіть не підозрює. На зоні чи в армії «проростає» поділ ув'язнених чи вояків на касти, хоча ми не індуси. Так само у 1990-ти випливали «поняття», за якими відбувалася вся господарська, і не тільки господарська, діяльність. Хіба ж геть усі, хто тоді займалися бізнесом, були бандитами? Ні, просто інші механізми не працювали.

■ НАЙБІЛЬША ПРОБЛЕМА ПОВАГИ ДО ЗАКОНУ – ЦЕ РАДШЕ ДЕФІСИТ ПОВАГИ ДО ЗАКОНОДАВЦІВ

лишаються два факти: прийняття Сталінської конституції 1936 року та Брежнєвської 1977-го – із безкінечним нудним всенародним обговоренням. Навіщо їм це було? Очевидно, радянські чиновники аж до самої верхівки були такими самими рабами написаного слова, себто формальних і формалізованих правил, як і останній механізатор у занедбаному колгоспі на Поліссі. Можливо, навіть більше.

Закон у СРСР працював чудово – дотримання кожної коми було

Я далекий від думки, що повернення суспільства до нормальної температури тіла автоматично змусить нас усіх поважати закони. Маєтъ, необхідна не лише звичка, а й упевненість, що всі навколо тебе готові дотримуватися правил гри. Потрібні серйозні інституціональні зміни – передусім, судова реформа з унеможливленням безкарного й усіма толерованого заносу хабара судді. І практика підказує: тільки-но впроваджують мінімальний конт-

|ТЕМА ТИЖНЯ|

да»-2008

роль, водії перестають їздити на червоне й перетинати подвійну віссову, адже це передусім зручно. Я знаю одне: щороку конкурс на юридичні факультети зростає, це означає, що принаймні молоде покоління готується жити, так би мовити, у правовому полі.

Можливо, найбільша проблема поваги до закону — це радше дефіцит поваги до законодавців як у цілому, так і до кожного зокрема. Але це недосяжно, доки вони ламають мікрофони, б'ють один одному пики й підpirаютъ стільцями двері в сесійну залу. ■

НЕВІДИМИЙ КАПІТАЛ

Частина багатства нації — в ефективній системі судоустрою

Відсутність ефективної судової системи зумовлює зростання напруження в суспільстві, але не тільки. Справжню ціну, яку платять країни з нерозвиненим судоустроєм, підрахували лише нещодавно.

Зробив це Світовий банк у одноміссях своїх ключових, хоч і маловідомих, звітів за 2005 рік під назвою «де знаходиться багатство націй?» Дослідження присвячено «невідчутному» (*intangible*) капіталу, до якого не можна доторкнутися.

Чому мексиканський ємігрант, потрапляючи в США, стає у 5 разів продуктивнішим, ніж коли він залишається в Мексиці? Річ у тім, що у розвинутих країнах більша частина (а саме понад 90%) багатства нації зосереджена в «невідчутному капіталі», що складається з таких компонентів, як довіра між людьми в суспільстві, ефективна судова система, чіткі та зрозумілі права власності та ефективний уряд. Якщо брати для прикладу ті самі США та Мексику, то громадянин США, відповідно до даних дослідження, має доступ до \$418 000 «невідчутного капіталу», тоді як громадянин Мексики лише до \$34 000.

Економісти Світового банку використали математичний метод — регресивний аналіз, згідно з яким двома головними компонентами «невідчутного капіталу» є «правова держава» (розвинута і справедлива судова система та ефективні права власності), що становить 57% від його загальної величини, та освіта (36%).

«Багаті країни є багатими внаслідок рівня знань та досвіду населення та внаслідок ефективності установ, які забезпечують економічну активність» — зазначає Кірк Хамільтон, провідний дослідник з Світового банку.

Успішна судова реформа може принести набагато більший економічний ефект, ніж багатомільярдні позики. Ефект, який можна порівняти з сотнями тисяч доларів, що непрямо, але моментально стають доступними мексиканцю-заробітчанину, який щойно нелегально перетнув кордон і потрапив на територію США.

АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО

ЗАКОНИ ЗДОРОВ

СВОЄ «ДЕ-ФАКТО» ПЕРЕМАГАЄ ЧУЖЕ «ДЕ-ЮРЕ»

Автор: Марина Гримич, письменниця, дослідниця історії права

Чи не доводилося вам ніяківіти, розмовляючи з поважним представником старої Європи або із самовпевненим жителем Нового світу, коли він (вона) делікатно вам натякає, що, мовляв, вони б і раді з нами, тобто українцями, співпрацювати, але ж у нас, мовляв, не діє право. А ви на це — б'ючи себе в груди, скрущно хитаєте головою: «Так, що є, то е!» і патріотично додаєте, що, мовляв, ми з цим боремося, і з кожним роком ситуація у нас поліпшується! Вам у відповідь кивають головою: «Так, звичайно!» і мило посміхаються, але в їхніх очах ви читаете, що вони вам не вірять.

Знайома ситуація? Знайома.

Повинна вам сказати, що представника західного світу можна зрозуміти, а от вас — ні.

Навіщо кремпуватися? На докір «У вас же не діє право!» варто відповісти: «Як не діє? Ще як діє! Просто у нас воно називається звичаєвим. Це найстаріше у світі право, більше того, це вічне право: бо політики приходять і йдуть, влада змінюється, закони переписуються, а звичаєве право живе і процвітає!»

Жарти жартами, але у такий спосіб ви змусите свого співрозмовника бодай замислитися, збити з пантелику. Адже він, бідолашний, і уявити собі не може, що існують інші способи регулювання соціальних відносин у суспільстві, окрім нормативних.

Скажімо, у суспільстві існує певна норма, прописана в законі. Наприклад, усі жінки мають ходити у хутряній нижній білизні. Норма хороша для льодовикового періоду, оскільки практично забезпечує виживання соціуму в складних екологічних умовах і сприяє відтворенню здорового нового покоління. Але, уявіть собі, клімат змінюється, відбувається глобальне потепління, і жінкам стає, м'яко кажучи, некомфортно. Представниця західного світу, де панує норма, продовжуватиме носити хутряні штані і бюстгальтери. Адже закон є закон.

Українка ж на це тільки скаже словами Марини Меднікової «Тю!» і взагалі відмовиться від нижньої білизни, носячи просторі, екологічно чисті, зручні й естетичні полотняні сорочки. У першому випадку можна поуважати жінку за її законослухняність, у другому — за здоровий глузд, який за цих обставин випереджає право.

Щоправда, не все, що випереджає право, можна назвати здоровим глуздом. Часом це зовсім не здорове явище, оскільки базоване не на сантиментах, а на законі боротьби видів (за Дарвіним), або на стихії ринку (за Марком). Ну, що ж. Ідеалу досягти складно. Стихія звичаєвого права може бути жорстокою, але ніколи не буває безглуздою. А закон буває, і дуже часто, оскільки він «не має права» пристосовуватися до змінних соціальних умов. Він має стояти до останнього — як капітан на кораблі, що тоне, до самої смерті, чи пак, скасування. Власне, відмінність між правом нормативним і звичаєвим полягає в тому, що перше є тупо незмінним, а друге — гнучким.

Якщо на якомусь із продуктових ринків у місті «кришую» азербайджанець, то на це є свої підстави. Значить, норма щодо управління ринками «не працює» — і народна правотворчість сама витворює механізм регулювання безпеки й ефективності торгівлі. Якщо люди платять за те, щоб їхня дитина

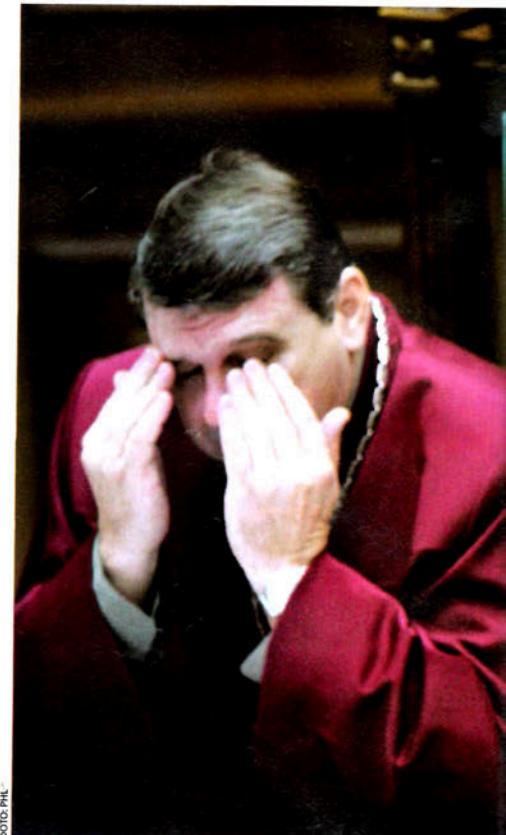

Фото: РІА

Історія навчила українців виживати в середовищі інонаціональних держав і не прийнятних для них законів, витворивши свою «тіньову» правову (а точніше, звичаєво-правову) культуру. Український правовий інститут власності, договірно-зобов'язувальних відносин, не кажучи вже про родинні, практично завжди регулювався звичаєм. Українці чудово навчилися маневрувати у правовому

СТИХІЯ ЗВИЧАЄВОГО ПРАВА МОЖЕ БУТИ ЖОРСТОКОЮ, АЛЕ НІКОЛИ НЕ БУВАЄ БЕЗГЛУЗДОЮ

вступила до інституту практично «без екзаменів», отже, це вигідно обом сторонам. Звичай ніколи не виникає там, де в ньому немає необхідності.

Але тяжко бути адвокатом сучасного звичаєвого права, оскільки воно часто набирає досить непрезентабельних форм. Однак несправедливо чинити суд, не надавши права захисту обвинуваченій стороні.

просторі чужих держав, і завжди своє «де-факто» перемагало чуже «де-юре».

Чому дивуватися, що традиції «підпільництва» у правовому просторі такі живучі. Просто НАМ ТАК ЗРУЧНЕ ЖИТИ. Прийміть цей аргумент.

Суспільство, де все ще панує стихія звичаєвого права, і дійсно, керу-

ОГО ГЛУЗДУ

За взаємною згодою

ТИЖДЕНЬ дослідив, як вирішують спори поза межами суду в різних країнах

АВТОР: Сергій Гузь

Сила авторитетного суду – у добровільній згоді виконати його рішення. Якщо така згода є, правосуддя може встановити й третійський суд.

ЯПОНІЯ

У цій країні традиції та репутація настільки значущі, що іноді вагоміші, ніж офіційні закони. На думку деяких західних дослідників права, в уяві японців право, прописане у законах, ставить усіх людей на один щабель. Це суперечить ієрархічному порядку, який, згідно з доктриною конфуціанства як основи японських традицій, існує у природі.

З огляду на це, звернення до суду – ознака соціальної невправності. Інколи судовий позов японці прирівнюють до здирництва. У разі конфліктів чи не половина громадян надають перевагу посередникам. Часто їхню роль відіграють колишні поліцейські чиновники. На цій стадії вирішується більшість справ.

До суду японці звертаються у крайньому разі, часто просячи суддю призначити посередника для вирішення конфлікту чи створити примирну комісію. І навіть якщо суду не уникнути, згідно із законом, суддя повинен досягати примирення сторін. Найкраща ситуація – відмова від позову та уклá-

ється досить жорстким законом виживання, однак при цьому воно набагато гуманіше, аніж законосуслухняне західне суспільство, оскільки одним із найважливіших його регуляторів є людські стосунки.

...Стоячи в одній чудовій західній клініці на пункті швидкої допомоги, зігнувшись від болю, я чекала свою чергу 8 годин. Попереду мене стояли безпритульні, яким просто не було де переношувати, і тому вони грілися і відсипалися на пункті швидкої допомоги, та які нудьгували, вигадуючи на ходу, що в них сьогодні болить, аж коли доходила їхня черга. А я з випученими від болю очима безнадійно благала медсестру допомогти мені зараз, цієї миті. Вона не допомогла. Вона не порушила інструкції. Вона була істинною представницею суспільства, у якому діє закон. І перебуваючи в цій чудовій західній клініці в чудовій правовій державі, я понад усе на світі хотіла опинитися в забитій районній українській лікарні, де сонна розплатана медсестра, бурчачи від того, що її розбудили, пожаліє тебе і допоможе.

Так що, я б не засуджувала те, що існує в нашему суспільстві, не рубала б з плеча, а спочатку розібралася б, що і до чого.

Насправді, звичаєве право – не погане і не хороше. Воно просто інакше. ■

дання мирової угоди. Для цього судді надані повноваження самому бути посередником.

Навіть для приборкання злочинців громадян часто самоорганізовуються.

КАВКАЗ

На Північному Кавказі сільські суди згадано в документах XVI ст. їх обирали із найшанованіших жителів. Окрім розгляду особистих конфліктів між сусідами, такий суд розглядав суперечки щодо використання громадської землі та пасовищ, спільногомайна. Не міг вирішувати лише кримінальні справи, пов'язані з тяжкими злочинами, або справи, що стосувалися злочинів, скочених неповнолітніми або неповносправними особами.

Сільський суд зазвичай збирався у неробочі дні, на ньому могли бути присутніми усі вільні від роботи жителі селища. Ознайомившись зі справою, судді шляхом умовлянь та морального впливу намагалися при-

Найвпливовіші правові кодекси світу

Британська конституція

Конституція Великої Британії не є одночасно створеним актом, має характер комбінований, несистематизований, постійно поповнюється новими актами. Проте основу її становлять такі акти:

1215 рік

Велика харта волістей

Витоки:
Традиція захисту особистої свободи у звичаєвому праві

1689 рік

Біль про права

Витоки:
Обмеження влади монарха, захист прав протестантів, прецедентне право захисту особистої свободи

Впливула на правові системи США, Індії та інших країн - колишніх колоній Британської імперії

1679 рік

Хадес корнул або

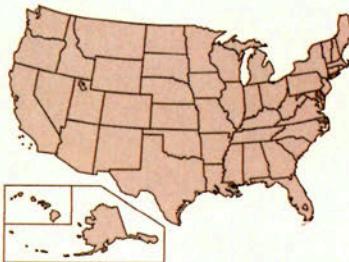
(Обмеження каральної влади монарха, процедура ув'язнення і суду)

Витоки:
Прецедентне право захисту особистої свободи

1787 рік

Американська конституція
Джордж Вашингтон,
Томас Джефферсон,
Джеймс Медісон

Чинна і нині. Внесено 27 поправок

Витоки:
Англійська традиція захисту прав людини

Витоки:
Ідеї просвітництва (Джефферсон, Торо, Монтеск'є)

Витоки:
Прецедентне право американських колоній

1804 рік

Кодекс Наполеона,
або Тримднянський кодекс
французів
Наполеон Бонапарт
Жак Петра́ніс
Франсуа Тронше

Чинний і нині, при чому 1200 статей із 2281 – без змін

Впливула на правові системи Італії, Польщі, Бельгії, Нідерландів, Швейцарії (загалом близько 70-ти країн)

Витоки:
Римське право, Інституції Гая

Витоки:
Звичаєве право французьких провінцій - кутюми

Витоки:
Закони, видані королем, та дореволюційна судова практика

Витоки:
Ідеї просвітництва і революційні закони

мирити конфліктуючі сторони, а винних змушували компенсувати нанесену шкоду. Суді зверталися до історії дідів та прадідів, пам'яті предків, культ яких вшановували гірські народами. На таких засіданнях право виступу мав будь-хто з присутніх, і навіть дозволялося висловлювати незгоду з пристрасним слідством та вироком, чого немає у сучасних судах.

Часто функції народного суду виконували збори громади. Порушників могли оштрафувати для першого разу, оголосити бойкот або взагалі вигнати, що тоді було дуже суворим покаранням. Близьче до наших часів на Північному Кавказі стали популярними посередники та третейські суди. Менш популярними (у зв'язку із суворими вироками за кримінальні злочини) були шаріатські суди, що діяли на засадах шаріату, права, базованого на тезах з Корану чи промов Пророка.

Уся ця система самоврядування зберігалася і за царської окупації Кавказу. Однак уже з приходом радян-

ської влади шаріатські суди було заборонено, а з початком колективізації – сільські та третейські. Збори громади підпорядковували радянським органам влади – і вони втратили своє значення.

АВСТРАЛІЯ

Майже 300 років тому, з появою перших білих переселенців, в Австралії з'явилися третейські суди. Сьогодні це дуже розвинена і поширенна система вирішення конфліктів як між окремими громадянами, так і між компаніями.

Австралійці не надто стереотипно ставляться до методів захисту своїх інтересів. Наприклад, 95% родинних конфліктів і проблем взагалі вирішують позасудовими засобами. Популярність альтернативних методів вирішення спорів змусила владу прийняти кілька спеціальних законодавчих актів, що легалізували певні норми у цій сфері. Більше того, альтернативні методи та посередництво

активно підтримують судді та прокурори. І хоча формально для розгляду справи у третейському суді потрібна згода обох сторін, часто судді або прокурори відсилають справи посередникам навіть не маючи такої згоди.

1994 року в Австралії створили спеціальний суд із прав корінного населення, зобов'язаний діяти з урахуванням культури та звичаїв аборигенів. Розгляд справ є неформальним, необтяженим технічними питаннями. Перевага альтернативних систем, зокрема і третейських судів, у можливості спиратися не тільки на закони, а і на культурні традиції, норми моралі, навіть практику певних відносин, що складаються у суспільстві.

СРСР

На теренах колишнього Радянського Союзу кримінальна субкультура набула такої сили, що почала конкурувати з офіційними інститутами влади. Починаючи з кінця 1980-х неписаний злодійський кодекс почав активно

ТЕМА ТИЖНЯ

Етапи розвитку права в Україні

XI століття

1358 рік

1529 рік

«Руська правда»

• *Міське право*

«Литовський статут»

Витоки:

Звичаєве право давніх слов'ян

Зацікавленість князя у порядку і «комерціалізації» покарань

Зацікавленість міщан в автономному праві

Польські традиції міського врядування

Німецьке міське право (магдебурзьке)

Витоки:

Запит на утвердження традиційних шляхетських привілеїв

«Руська правда» Ярослава

1710 рік

1918 рік

1996 рік

«Бендера Конституція»

«Закон про тимчасовий державний устрій України»

Конституція України

Витоки:

Демократичні традиції козацтва

Ідеї Локка, Спінози та європейських гуманістів

Витоки:

Приход до влади в Україні Павла Скоропадського

Традиція виборного Гетьманату

Витоки:

Розвал радянської моделі і здобуття незалежності

Зацікавленість новоствореної буржуазії у стабільному ладі

Правові документи західних країн

потрапляти в бізнес, а потім і політику. Наприклад, досить пошироною була ситуація, коли бізнесмени для вирішення суперечок зверталися за арбітражем не до суду, а до кримінальних авторитетів, вердикт яких завжди виконувався під загрозою невідворотного покарання. Так само набула популярності практика вибивання боргів за допомогою злочинних угруповань, отримання у них кредитів тоді, коли офіційні банківські установи їх не давали.

Формування «поняттій» як злодійського кодексу почалося у 1920–30-ті роки, на хвилі революційних соціальних перетворень. Кримінальна система вибудовувалася цілком автономною від інших суспільних інституцій. Однак у 1979 році ватажки кримінальних угруповань уклали угоду з «цеховиками» – представниками радянської тіньової економіки. Останні погодилися платити 10% від своїх доходів у спільну касу злочинців – «общак». За три роки, на черговому з'їзді кри-

мінальних ватажків, обговорювалася доцільність входження до офіційних органів влади.

Як наслідок, нині політична лексика поповнилася злодійським жаргоном, попсу на радіохвилях розбавив шансон – тюремна лірика, на телекранах з'явилися серіали про геройче життя бандитів. Проте дослідники вважають, що в останні роки вплив класичного злодійського кодексу значно зменшився, особливо за межами в'язниць та колоній.

ІНТЕРНЕТ

На віртуальній території вплив традиційного права та його інституції обмежений. Тому так часто тут порушують авторські права, прокручують афери з електронними грошима або з'являються «брудні» сторінки, де користувачі паплюжать один одного, не остерігаючись покарання.

Для подолання цієї проблеми у США, на базі Масачусетського університету, понад 10 років тому ство-

рено Бюро омбудсмена в інтерактивному режимі (Online Ombuds Office). Бюро допомагає вирішувати в Інтернеті конфлікти, що виникають між членами дискусійних груп, конкурентами, провайдерами послуг та їхніми абонентами, а також суперечки з питань інтелектуальної власності.

Заснована восени 1999 року американська організація «Торгова площа» (SquareTrade) допомагає врегульовувати спори навколо електронної комерції. Цей посередник має партнерські відносини з найбільшим веб-сайтом електронних аукціонів eBay. У разі виникнення конфлікту покупець та продавець надають посереднику усі наявні в електронній формі відомості, а натомість отримують можливість у закритому для сторонніх режимі вивчити усі матеріали конфлікту. Якщо сторони і надалі не можуть домовитися, то «Торгова площа» призначить їм посередника за помірну плату. Сторонам нададуть документ із переліком умов врегулювання спору. ■

Не мрійники

бази з її хаотичністю та багатозначністю. Мріють про часи, коли у кожної родини в Україні буде власний юрист. «Ну, хоча б один юрист на 15–20 сімей», — виправляє товариша один із моїх співрозмовників. Але, схоже, цим питанням він переймається швидше як майбутній споживач послуг родинного юриста. Бо варіантів прискорення цього процесу (становлення інституту родинних юристів) ніхто не називає. Кажуть, все має влаштуватися само собою. Вони, взагалі, здається, не збираються нічого налагоджувати!

Водночас нове покоління юристів точно знає чого хоче — грошей. Ale, на відміну від своїх старших колег, вони погоджуються на «повільні гроши». Тобто, цілком готові на 10–15 років відкласти реалізацію мрії про «перший мільйон». Зароблять вони його самотужки, і не обов'язково у юридичній сфері. Багато хто зі студентів мріють про власну справу, а юридичну освіту сприймають як перепустку до світу великого бізнесу.

Цікаво, що більшість юристів розраховують на власні сили. У «золотої молоді» (а на юридичних факультетах, де рік навчання коштує кілька тисяч доларів, переважно вчаться діти багатих батьків) нова мода — здобути фінансову незалежність від батьків. Звісно, мало хто підуть в офіціанти, але «робити сайти» чи надавати платні юридичні консультації — це залишки.

Викладачі зазначають, що якість знань, які отримують юні юристи, останнім часом погіршилася. В основному внаслідок введення «болонської системи». Молода, але вже досвідчена викладачка розповідає, що студенти не ходять на лекції, а от із викладачами, які ведуть семінари,

СТУДЕНТИ-ЮРИСТИ ХОЧУТЬ ПРАЦЮВАТИ КІМ ЗАВГОДНО

Автор: Анна Бабінець

Молоді люди, які за кілька років писатимуть закони та захищатимуть наші права у судах, не готовують «правову революцію» — такий висновок можна зробити за результатами опитування серед студентів-юристів Київського університету ім. Тараса Шевченка. Вони досить тверезо дивляться на життя і не мають жодних ілюзій щодо «миру в усьому світі». Опитані не зарікаються хабарів. Навпаки, дехто навіть вписав графу «прибуток від хабарів» у майбутній родинний бюджет. З іншого боку, більшість із них не збираються їхати з рідної країни — кажуть, що тут цікаво і, на відміну від Заходу, багато незаповнених ніш. Українські реалії їх цілком влаштовують — вони готові пристосуватися до існуючих правил.

П'ятикурсники розповідають, що не більше ніж 30–40% їхніх одногрупників працюватимуть за спеціальністю. Вони стверджують, що просто отримують знання, потрібні у щоденому житті. Хлопці із задоволенням переповідають один одному історії

про те, як вдалося змусити дашника зазирнути у книжечку з правил дорожнього руху, а потім визнати правоту водія. Тому старші юристи не дуже напружуються щодо екзаменів: для «життєвого мінімуму» знань вистачить.

«Я хочу працювати у державній структурі... у посольстві чи МЗС», — зізнається випускник одного зі столичних юридичних вишів Іван. Він замовляє ще одну каву в кав'яні неподалік

**ОПИТАНІ НЕ ЗАРІКАЮТЬСЯ ХАБАРІВ.
ДЕХТО НАВІТЬ ВПИСАВ ГРАФУ
«ПРИБУТОК ВІД ХАБАРІВ»
У МАЙБУТНІЙ РОДИННИЙ БЮДЖЕТ**

від альма-матер, і ми продовжуємо бесіду про плани на майбутнє. Іван — юрист-міжнародник, тому його мрія цілком може стати реальністю. За його словами, багато хто зі студентів мріють про кар'єру саме у державному секторі. Це і надійніше, і цікавіше.

Студенти-юристи критично ставляться до нинішньої законодавчої

намагаються зав'язати дружні стосунки. Вони розуміють, що вигідно товаришувати з тими, від кого залежать їхні справи. Не факт, що за кілька років ми побачимо якісних юристів, однак енергійне і незалежне покоління людей-універсалів із великою купою різнобічних знань нам гарантовано. ■

фото ОЛЕКСАНДР ЧЕМАНЬКОВ

ІНСТАЛЯЦІЯ ТА ОРЕНДА

- ПЛАЗМОВІ ПАНЕЛІ
- РІДКОКРИСТАЛІЧНІ ЕКРАНИ
- ПРОЕКЦІЙНЕ ОБЛАДНАННЯ
- АКСЕСУАРИ ТА ІНШЕ

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27

www.presscom.ua

на фото співробітники ТОВ "Пресс-Ком" (С.Шабан, В.Ворон, А.Широк, Д.Будровський, О.Олешко, С.Шапек)

Кейко Матсуй

9 березня
о 19:00

Палац "Україна"

Вперше!

У супроводі симфонічного оркестру.

Замовлення та безкоштовна
доставка квитків: (044) 432-19-73

Організатор: ТОВ «Преміум С» (044) 234-33-99

МЕДІАПАРТНЕР

Тиждень

газета
по-киевски

Главред

WHAT'S ON
www.whatson.kiev.com

Всесвітній деловий інформаційний
ВЛАСТЬ ДЕНЕГ

деловая
столица

MAGAZINE **UNIQUE**
Business Travel & Leisure

T
TONIC

РЕЦЕПТ ІІ УСМІШКИ

НАЩАДОК ЛІКАРСЬКОЇ ДИНАСТІЇ ОЛЬГА БОГОМОЛЕЦЬ ЛІКУЄ ЛАЗЕРОМ І ГОЛОСОМ

АВТОР: Галина Ключковська

Ольга Богомолець належить до людей, які без пафосу називають любов мотивацією усіх вчинків, і не стойт перед вибором — жінка вона чи професіонал, саме за отієї простої мотивації. А ще, мабуть, завдяки спадку роду Богомольців — «духу життєствердному і революційному», як його визначає сама. Вона вщент розбиває стереотипний образ лікаря — матеріаліста і циніка. Зрештою, у тих, хто хоч раз чули її глибокий оксамитовий голос під час виконання бардівських пісень, і не може виникнути такої асоціації. Натомість шанувальники ліричної Ольги Богомолець дуже здивувалися б, спостерігаючи за нею як за керівником: чітка, оперативна, зібрана. Ольга Вадимівна суперечності не вбачає: «Не важко бути ліриком і фізиком водночас, важливіше не підміняти одне іншим».

тілося, аби старші Богомольці «вклонилися». Ніхто нікуди не пішов — і Ольга залишилася без роботи, з маленькою дитиною на руках після розлучення. Це було першим, але не останнім випробуванням долі.

Поворотом у житті стало навчання в Америці. Ольга надіслала тези своєї кандидатської на Все світній конгрес дерматологів, а у відповідь отримала запрошення. У США затрималася на кілька років — її запросив один із найвідоміших у світі дерматопатологів Бернард Акерман. З Америки Ольга повернулася зі знаннями і цілковитою нездатністю вписатися в ретроградну систему медицини.

Рішення заснувати власну клініку далося важко, і не лише фізично (на той час Ольга була двічі розлучена і мала трьох дітей). Батьки не схвалювали таку ідею: приватної медицини в Україні тоді ще не було.

РІШЕННЯ ЗАСНУВАТИ ВЛАСНУ КЛІНІКУ ДАЛОСЯ ВАЖКО: НА ТОЙ ЧАС ОЛЬГА БУЛА ДВІЧІ РОЗЛУЧЕНА І МАЛА ТРЬОХ ДІТЕЙ

Вона не поспішає відповісти на питання і не намагається робити вигляд, що знає щось напевне. І її подітячому осяйна посмішка з'являється на обличчі часто ніби всупереч серйозності теми розмови, щоразу стаючи для співрозмовника подарунком. Колеги-косметологи навіть застерігають її від ранніх зморшок, тому що вона ...забагато сміється.

ПІД МІКРОСКОПОМ

Ольга змалечку спостерігала, як її батьки-лікарі у будь-який час були готові бігти рятувати чиесь життя, тому проблема, ким бути, у неї ніколи не виникала. Після закінчення медінституту ім. Олександра Богомольця Ольгу Богомолець відмовилися «розподілити», тобто гарантовано працевлаштувати. Комусь хо-

Однак вона таки знайшла інвестора і перші 5 років відпрацьовувала гроші як найманій працівник, після чого змогла, аби викупити частину підприємства, взяти кредит, який сплачувала ще 5 років.

Славетне прізвище в кар'єрі пе те що не допомагало, а заважало: «Завжди відчуvalа себе під мікроскопом». Аж поки не переконала усіх, що гідно продовжує династію.

...Тут немає запаху ліків. А основне — немає і духу хвороби. У дерматокосметологічній клініці доктора Ольги Богомолець — картини на стінах (не репродукції), зразкова чистота, ввічливий персонал і ділована атмосфера. Особливо тут пишуються технологією видалення гемангіом — добрякісних судинних пухлин. Ольга Богомолець — ■

На виставці домашньої ікони Ольга показує власну колекцію

стверджує, що лазерна медицина є медичною умовно, а насправді це мистецтво, що вимагає знання багатьох дисциплін і вміння віртуоза.

ПОЛІТИЧНО НЕ МОДНО

Передвиборча кампанія парламентських виборів 2006 року запам'яталася билбордами з Ольгою Богомольцем у білому халаті — третім номером списку «Нашої України» у Київраду. Досягненням вважає те, що на роботу комісії з охорони здоров'я та соціального захисту, яку очолює, політичні чвари не впливають: «Медicina не може бути предметом політичних спекуляцій — вона не кольрова і не партійна». Варто зазначити, що контроль за коштами, які виділяє держава на медицину, не останнє питання в політичних чварах.

«Сьогодні медицина — це мистецтво проїдати бюджетні кошти, тому в реформі ніхто не зацікавлений. У Києві лікарні простоюють напівпоп-

ТВОРЧА ІПОСТАСЬ

Лірик

Автор — виконавиця сучасних та старовинних українських романів, пісень на вірші Ліни Костенко, Леоніда Кисельова, Олени Теліги, Миколи Вінграновського, Ярослава Лесіва, Василя Стуса, Євгена Сверстюка та на власні.

Лауреат III Всеукраїнського фестивалю авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» (1991, Луцьк), Міжнародного фестивалю «Сопот» (1991, Польща), володарка спеціального призу радіостанції «Свобода» (1991, Вашингтон-Мюнхен), премії ім. Василя Стуса (1992), лауреат Слов'янського фестивалю авторської пісні «Білі вітрила» (1992, Київ).

оперувати тих, кого можна лікувати амбулаторно».

Соціальний захист також належить до компетенції комісії, але роздавати пайки — не у стилі Богомольця: «Держава культує соціально незахищених, замість того, щоб допомагати середньому класу, який хоче і може гідно працювати, отримувати гідну платню і платити податки. Бо сьогодні це політично не модно. Якщо йти таким шляхом, то усі популистські лозунги про соціальний захист стають неадекватними».

З ГІТАРОЮ ТА ЛІНОЮ КОСТЕНКО

У її родині завжди любили українські народні пісні та російські ро-

«ДЕРЖАВА КУЛЬТИВУЄ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ, ПІДТРИМУВАТИ СЕРЕДНІЙ КЛАС ПОЛІТИЧНО НЕ МОДНО, БО ЯКЩО ЙТИ ТАКИМ ШЛЯХОМ, ТО ПОПУЛІСТСЬКІ ЛОЗУНГИ СТАЮТЬ НЕАДЕКВАТНИМИ»

рожніми: тільки дві працюють на повну потужність, решта — на 20–30%. При цьому закуповують нове обладнання, яке не працює. І для того, щоб гнати план, беруться

манси. Сама ж Ольга прийшла у барди, коли в студентські роки «почула музику» у віршах Ліни Костенко. Після цього було багато пісень, власних і на тексти відомих

українських поетів, але Ліна Костенко завжди залишалася «мірилом чесності цього світу». Нешодавно ці дві жінки після тривалих років спілкування посередництвом віршів та пісень нарешті вперше поговорили особисто: «Ліна Василівна сказала, що мій концерт дав їй ті почуття, яких у неї давно не було. Для мене це найвагоміше визнання».

Пік популярності Ольги Богомолець як співачки припав на кінець 1990-х. Аншлаги, щоденні виступи... Крім України, співала у Франції, Швеції, Німеччині, Польщі, країнах Балтії. Коли жила у США, об'їздила усі штати, співом заробляла на життя, оскільки стипендії вистачало лише на оплату навчання.

Була спокуса залишитися в музиці: «Я тоді досить глибоко занурилася в мистецький світ. Послухала на фестивалях, як продюсери спілкуються зі своїми виконавцями, і зрозуміла, що зі мною так ніхто розмовляти не буде, бо я не дозволю». Про свій вибір ніколи не шкодувала, бо в результаті, як каже, отримала незрівнянно більше: співати те, що хоче, і для тих, для кого хоче.

Ігор Жук, бард і партнер Ольги Богомолець по сцені, розповідає, що після 15-ти років дружби його вже не дивує контрастність її натури, однак є речі, які не перестають врахувати: «В Сопоті на фестивалі української культури Оля співала пісню на вірші Василя Стуса. Забула слова, за мить згадала, але за цю мить у неї півжиття пройшло — ми це бачили з-за лаштунків. Це могло виглядати як зреєсована драматична пауза, але вона її не грава. Йшла зі сцени,

НАУКОВА ІПОСТАСЬ

Медик

Доктор медичних наук, головний лікар Інституту дерматології та косметології, координатор Європейської асоціації лазерної дерматології у Східній Європі.

Автор та співавтор 9-ти патентів, понад 70-ти публікацій в наукових та популярних журналах з дерматології, гістопатології, психології, використання лазерів у дерматології, діагностики та лікування судинних захворювань шкіри, ранньої діагностики раку шкіри та меланоми.

нічого не бачачи від сліз. Це для неї властиво: все — і радощі, і смуток, і роботу, і музику — на 100%».

«ЩО ВІЩЕ В ГОРУ, ТО СИЛЬНІШИЙ ВІТЕР»

В юності Ольга сплавлялася на байдарках, займалася альпінізмом, досліджувала печери. Сьогодні її пріоритет — чоловік і четверо дітей. Ро-

готовлення паперу зі старого дрантя... Але якщо серйозно, то моя мрія — приймати в житті правильні рішення і не витрачати час на зайве спілкування. Для початку хотілося б викинути мобільний телефон, але поки не виходить».

Спілкування з в'язнями виправних закладів Ольга Богомолець здійснює не вважає, і впродовж року їз-

1 «Я ДОСИТЬ ГЛИБОКО ЗАНУРИЛАСЯ В МИСТЕЦЬКИЙ СВІТ. ПОСЛУХАЛА НА ФЕСТИВАЛЯХ, ЯК ПРОДЮСЕРИ СПІЛКУЮТЬСЯ ЗІ СВОЇМИ ВИКОНАВЦЯМИ, І ЗРОЗУМІЛА, ЩО ЗІ МНОЮ ТАК НІХТО РОЗМОВЛЯТИ НЕ БУДЕ»

динне щастя виглядає подарунком долі, яка, як відомо, випробовує тих, кого любить. А випробувань у її житті було аж за край.

На початку 1990-х, гуляючи після дощів у парку імені свого прадіда, академіка Богомольця, Ольга провалилася в бомбосховище на глибину 2,5 м, пролетіла між прутами арматури: забій головного мозку, розрив зв'язок, два переломи... Вже за тиждень вона співала на концерті в театрі Франка — в довгій сукні, що закривала ногу в гіпсі. Як сама каже, основне було дійти до стільця, що стояв на сцені. Всі боялися, що внаслідок дії препаратів не потраплятиме в ноти. Співала добре, тільки на відеозаписі видно «скляні» очі.

А ще було дві автомобільні аварії. Після однієї з них — перелом хребта, півроку на мілицях, гіпсовий корсет на ший. Чи не забагато для однієї жінки? Сонечно усміхається: «Що вище в гору, то сильніший вітер...»

Її завжди рятували оптимізм та ідея, яку прагнула втілити: «Я завжди кажу своїм дівчатам: якщо хочеш потрапити до Парижа, то не купуй квиток до Жмеринки».

Сьогодні таких квитків у неї багато: «Роблю виставку моєї колекції української домашньої ікони [див. стор. 70], планую випустити серію книжок про шанованих в Україні святих, дописати книгу про лікування гемангієм, добудувати музей-етно-парк у місті Радомишль. Хочу поїхати в Таллінн, Чорногорію і на карнавал у Венецію, хочу засвоїти технологію ви-

діла з концертами жіночими колоніями — «не співати, а пробуджувати волю до життя». Днями дала концерт у Лук'янівській в'язниці. Тут, у Лук'янівці, народився її прадід, академік, президент Української академії наук Олександр Богомолець.

Вона все встигає. Вона сильна. А для найскладніших випадків має особливий рецепт — свою фантастичну посмішку. ■

на стор. 70

про домашні ікони Ольги Богомолець

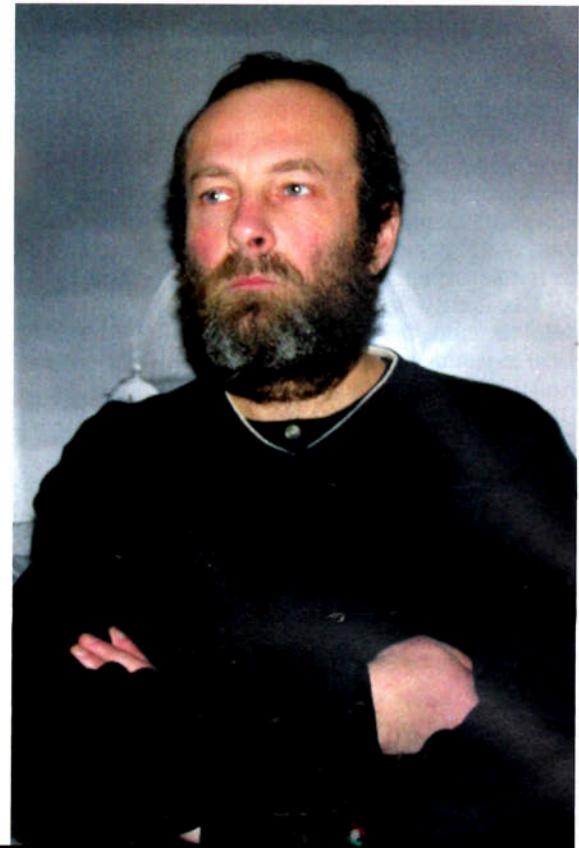

Співає завжди, але концертует тепер зірдка

ПОГЛЯД

Древлянські звичаї

ЄВГЕН ПАШКОВСЬКИЙ
письменник, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка

Скільки пригадую древлянські звичаї, все гріють руки! – гріли руки на тюремнях, воланнях, конаннях шевченків, всієї біднезеної інтелігенції позаминулого віку; гріли руки на зліденинях, сухотнях, здихотнях, на мухах щоденних тесленків, васильченків; гріли руки, як консерви з тушонкою, на буденнях і самоспаленнях найжертовніших синів минуловіку.

Гріли руки на погибелях стусів, тихих; гріли руки в теплокалюжах крові чорноволів; гріли руки над вогніючими прожекторами й мільйоноочима майданним запалом, над упованням і обнадією сто раз оббліованих, переобдуреніх ними(!); гріли руки на смертях обезголовлених, повішених силоміць, постріляних у потилиці, попалених заживо(!); гріли руки на маревних цілинах і морозних «БАМах», на малих землях і великих чорнграбіях.

Гріють на незгорячих кістякових вогнищах, на розстрільнях і голодарях, палаючих крізь кагати; гріють руки на недовіхрипленному, недожитому всіх прелюто повбиваних, всіх живцем прикопаних; і скільки древлянніє гибловік, свої своїх здають, гнівлять, спалають – і гріють руки; гріють на світловогні достойніших і на чорногангренному загніванні(!) на хрипах безбожненого, зненависнілого в нероз-

каянствах, недоживого і недомертвого не світу; гріють руки на антоновому вогні лихоманіючої розбрратом країни.

Гріють руки на всьому, в гарячці присмертей виболіному іншими; на останніх сподіванках і допомоги чеканнях; гріють руки на всьому, від погорільських трипіль до прогоріліх виборів; від катованих палями до поприхромлюваних серед площ ідоляками!

На безпорадності загнаних, на безправ'ї тлінних вже, на праві нації називати жертовних героями; гріють жирні, стікаючі гарячим смальцем, як деруни картопляні, пухкенькі ручки на всьому всевіковому народогориську; на всіх третячожахких коналовах – гріють на холонучих повільно трупах; гріють за пазухами сиріт, замерзаючих по канавах; гріють руки – і все не можуть вигріти свої роздуті, звеличинені, придемохрячені, помутантнені, пренаглезні, слизькі, зропущені, прищавосірі, на тепло стогнань, на останній схил роззявлени, комуножаб'ячі душаки, щоб миті безсмерть, щоб всю жалобу випити, їх непогребний ленінодух надихає – і лізуть, тягнуться, гріють руки, оскорботнені братоїди.

Не спіткнися об власну тінь вночі – і не ловитимеш серед шляху винних; подивись і

минай – себе: давнозжиті стосунки, свербіжні звички, як напади пропасниці; розвеселіті дружби й приятельства, як у горі всіма покинутість, невмолимішу одв'язниці; подивись і минай сердечні обіцянки як презирство; минай траурні колони й уроочисті марші, як прочитане речення, – біложасмінову земну любов, як на позавтра приреченість; минай забаганки всього, що миттю стає нічим, щоб, переївші тліну, тобі не попасті в яму услід за ним.

Минай зучорашнілі справи, як діамантовий король вуличних торговців пончиками, що зневажають його і неславлять – за відмову глитнути з морозу жирної страви – і пхикають у спину, підозрюючи в ньому злідня, нездатного вибитися до їхнього рівня; які ж вони розвдоволені й зверхні! під зав'язку напхані щастям! насилі так, що не згикнуту і здрасьце; які їх лиця багрово щасливі!

Як упевнено їм здається, що біля лотка з пончиками вже не загрожує смерть від голоду, холоду й недопивання пива; вони – ти вчорашній – навчили б всякого основам радості й смакотам щастя; минаєш їх, бо діаманти духобагатств нерозмінні на ліверну начинку; це не твоє вже, як і твоє – не їхнє ще.

DJEM 95.6FM
Рекомендує

Дерекресток

Новий альбом
“Романси”

2 березня
19:00

Центральний
БУДИНОК
ОФІЦЕРІВ
(вул. Грушевського,
30/1, м. Арсенальна)

леонід

ФЕДОРОВ ВОЛКОВ

Володимир

Головний
інформаційний партнер

Тиждень

Пригощає

Docker
born to be free

Інформаційні
партнери

petrovka.ua

довідки

Замовлення
квитків

599-3161
253-2163
253-8072

ЖИВИЙ ЗВУК

DJEM 95.6FM
Рекомендує

Ольга
АРЕФЬЄВА
i Ковчег

Акустика

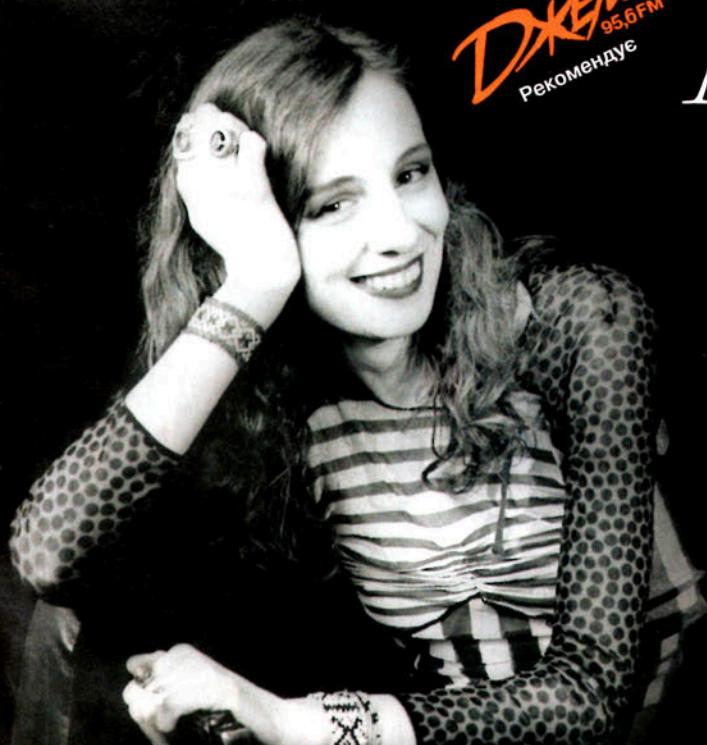
8
березня

19:00

Центральний
БУДИНОК
ОФІЦЕРІВ
(вул. Грушевського, 30/1,
м. Арсенальна)

Дерекресток

Головний
інформаційний партнер
Тиждень

11

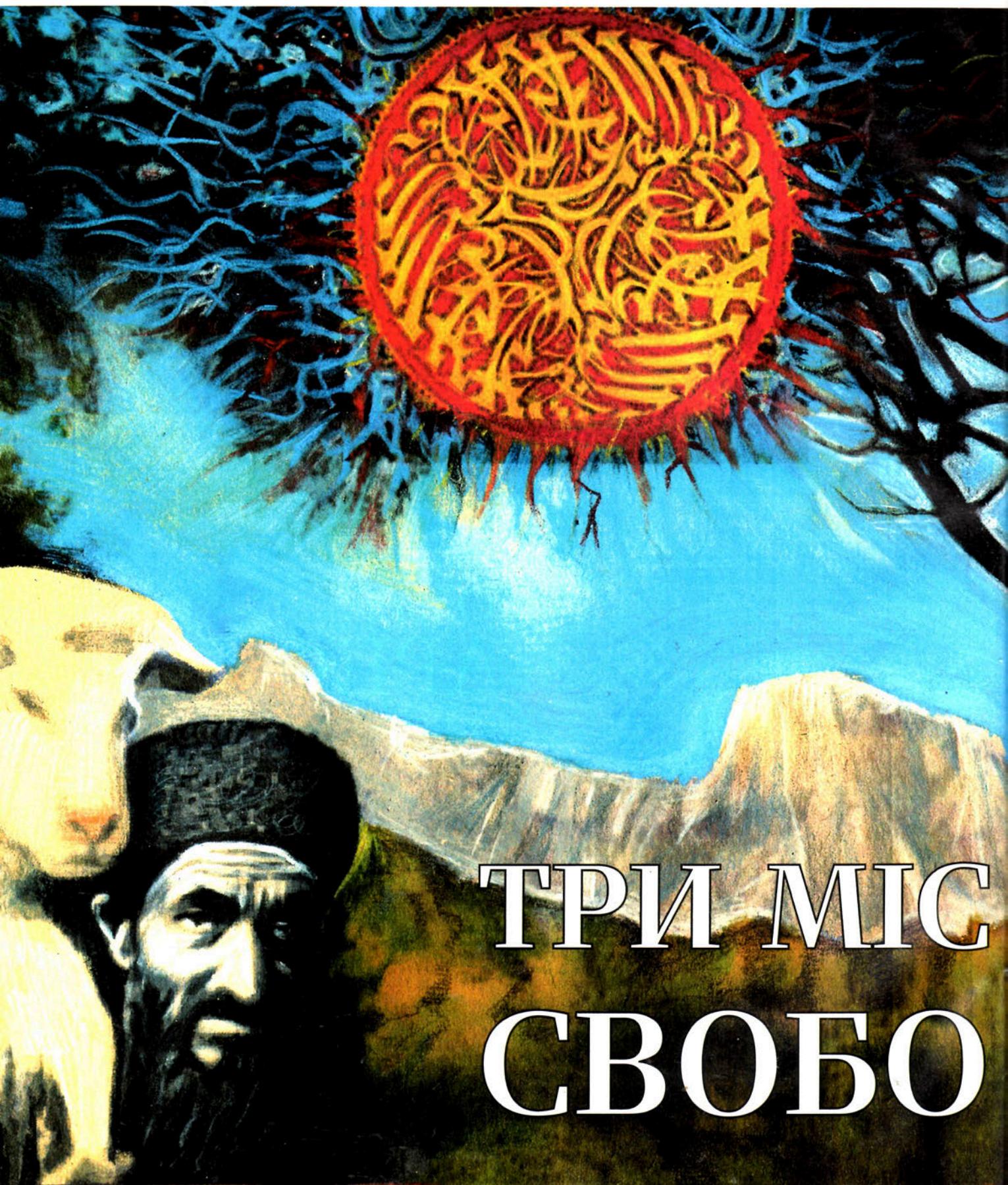
Пригощає
Docker
born to be free

Інформаційні
партнери

www
rock
kiev
ua

Замовлення
квитків
довідки

599-3161
253-2163
253-8072

ТРИ МІС СВОБО

ТРІУМФ І ТРАГЕДІЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

АВТОР: СЕРГІЙ ГРАБОВСЬКИЙ

23

лютого 1918 року як день заснування Червоної Армії має для кримських татар негативний відтінок: саме тоді більшовиками було розстріляно Нумана Челебіджихана, голову Директорії роздушеної у зародку Кримської Народної Республіки.

ПОЧАТОК

Наприкінці XIX ст. не тільки простий кримськотатарський люд, а й еліта — мурзи, улеми і навіть муфтій [див. словник] — нерідко не вміли чи ледь уміли читати й писати як рідною, так і російською мовами. Відродження нації пов'язане насамперед з ім'ям просвітителя Ісмаїла Гаспринського. Він докладав величезних зусиль, спрямованих не лише на відродження свого народу, а й на рішучу модернізацію основ його життя. З його іменем пов'язують створення і поширення серед кримських татар світського шкіль-

ця. Але як Сімферопольський, так і інші совети на півострові відмовили їм, сказавши: «Національним організаціям ми представництва не надаємо». Тільки на загальних засадах, від імені фабрик, заводів та військових частин...

Звідси і по-своєму закономірний результат: у квітні у Сімферополі був скликаний З'їзд мусульман Криму, який обрав Мусульманський виконавчий комітет. Його очолив щойно призначений цим же З'їздом на посаду муфтія 32-річний богослов, юрист і публіцист Нуман Челебіджихан — автор кримськотатарського національного гімну під назвою «Я присягнувся», який ще виступав під іменем Челебі Челебієв. Він був обраний на свою посаду заочно (йшла війна, і він перебував у складі діючої армії). Так само заочно на дуже важливу для Криму посаду голови вакуфної комісії [див. словник] обрали іншого офіцера-фронтовика — 28-річного юриста Джaffer Сейдамета.

**КРИМСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
СТАЛА НАЙПЕРШОЮ ТЮРКСЬКОЮ
РЕСПУБЛІКОЮ І ВЗАГАЛІ ОДНІЄЮ
З ПЕРШИХ В ІСЛАМСЬКОМУ СВІТІ**

ного навчання, зокрема і для дівчат. Гаспринський видавав першу кримськотатарську газету «Терджиман», на шпальтах якої фактично формувалася новітня літературна мова. Результатом цих зусиль стала поява у перші десятиліття ХХ ст. молодої світської інтелігенції, ще не надто чисельної, але добре освіченої і впливової серед співвітчизників. Саме найяскравіші її представники стали революційними лідерами.

Одразу після скинення царата кримськотатарська молода генерація, значна частина якої тим чи іншим чином пройшла школу Першої світової війни, спробувала присedнатися до руху советів — найпопулярніших тоді самочинних органів революційного самоврядування на міс-

Молода світська інтелігенція сконцентрувалася у своїх руках головні громадсько-політичні та релігійні важелі впливу на співвітчизників, фактично усунувши із суспільної арені традиційну кримськотатарську знать, яка до цього була служняним знаряддям імперської влади.

Мусвиконком спочатку не мав намірів ставати суто владним органом. Як пояснював його секретар Алі Боданинський, головним завданням було «неухильне прагнення до організації демократичних татарських мас, прагнення до впровадження серед них свідомого і відданого ставлення до ідей загальноросійської та, зокрема, кримськотатарської революції, прагнення стати в усіх проявах татарського життя центром не ►

Нуман Челебіджихан

директивним і керівним, а регулюючим і контролюючим». Чільними друкованими органами Мусвиконкому стали газети «Міллет» і російськомовна, але політично радикальніша, «Голос татар».

Російський Тимчасовий уряд був вимушений визнати Мусвиконком як орган національно-культурної автономії кримських татар. Але де-факто у сферу його відання впродовж кількох місяців переходять всі кримськотатарські справи — політична діяльність, культура, релігійні справи, економіка, податки. Виконком мав у всіх повітових містах підпорядковані собі місцеві мусульманські комітети, а в селах — уповноважених і сільські комітети. Фактично впродовж кількох місяців була вибудувана вертикаль влади.

На першому етапі революції кримськотатарські політики вимагали лише національно-культурної автономії у складі демократичної Росії. Та вже у липні 1917 року була створена перша кримськотатарська політична партія «Міллі Фірка» («Національна партія»). Незабаром у ній оформилися дві течії: прихильники автономії Криму (переважно прихильники соціалістичної ідеології) та прибічники відновлення незалежності

кримськотатарської держави, яка свого часу існувала на півострові упродовж трьох з половиною століть. Програма партії передбачала скликання парламенту і проголошення у Криму народної республіки.

Так само, як Центральна Рада дотрагалася українізації військ, у яких переважали українці, Мусвиконком став підпорядковувати собі частини, в яких служили переважно кримські татари. Він сформував у Сімферополі кримськотатарський батальйон і домігся повернення з фронту до Криму кількох татарських військових частин. За ці дії Нуман Челебіджихан у літку 1917 року був заарештований Тимчасовим урядом, проте на його підтримку виступили не тільки татари, а й українці та інші національні групи півострова, тож за кілька днів голову Мусвиконкому звільнили, тільки посиливши його популярність.

ХАЙ ЖИВЕ РЕСПУБЛІКА!

Події осені 1917 року зумовили те, що ідея розбудови демократичної федерації почала втрачати свою привабливість для більшості національних рухів на території колишньої Російської імперії. Не став винятком і рух кримських татар. 15 жовтня З'їзд представників кримськотатарських організацій ухвалив скликання Курултаю [див. словничок], тобто кримськотатарського парламенту. Він мав стати вищим національним органом влади і, відповідно, вирішити питання автономії Криму. Михайло Грушевський від імені Центральної Ради висловив повну підтримку прагнень кримських татар до державної автономії й обіцяв сприяння українців.

«На прапорі татарської інтелігенції, що вийшла на арену суспільно-політичної діяльності, красується, перш за все, гасло «самовизначення народностей», у боротьбі за досягнення якого таїська інтелігенція, татарська демократія не може і не має зупинитися перед жодними жертвами. Нехай ми бідні на великих поетів, письменників, визначних громадських та політичних діячів. Ми знаходимо компенсацію в іншому: в єдиному дусі, єдиній волі народу. Пробудження національної самосвідомості — ось сила, що і підбадьорює, і окрілює нас у нашій боротьбі», — так говорив на З'їзді поет і лікар Амет Озенбашли.

Вибори до Курултаю відбулися 17 листопада 1917 року у п'яти виборчих округах Криму. Згідно з законом про вибори, ухваленим Мусвиконком, право голосу мали чоловіки та жінки, яким на день виборів виповнилося 20 років. Було обрано 76 депутатів, з них четверо жінок. Зауважу, що йшлося про перший з-поміж ісламських народів приклад реалізації виборчих прав жінок; донині цих прав жінки не мають у низці мусульманських держав. І взагалі — у США жінки одержали повні виборчі права лише у 1920 році...

Напередодні скликання Курултаю Мусвиконком виступив із відозвою «Про владу в Криму», в якій заявив, що перебирає ініціативу створення автономії без гегемонії якоїсь народності над іншою і під гаслом «Крим для кримчан». Засідання Курултаю розпочалися 8 грудня о 14-й годині у Залі суду Ханського палацу

СЛОВНИЧОК

Мурза (мирза, син еміра, князя, принц) — аристократичний титул феодальної знаті у Кримському, Казанському, Сибірському ханствах, Ногайській орді. З часу завоювання Криму Росією (1783) мали дворянський титул.

Улем (з араб. «знавець», «учений») — збірне поняття щодо визнаних та авторитетних знавців теоретичних і практичних аспектів ісламу. З часом перетворилося на поважне звертання.

Муфтій (з араб. «той, хто пояснює та визначає») — духовний лідер мусульманської общини. Наділений правом приймати рішення з релігійно-правничих питань, надавати поради щодо трактування шаріату.

Вакуф — нерухомість, приписана до мечетей і релігійних училищ, яку не можна було передати у приватну власність, головним чином земля. Без контролю за вакуфними землями неможливо була аграрна реформа.

Курултай — так у Кримському ханаті називався з'їзд бейів та мурз, що обирали хана. Назвавши новітній парламент Курултаєм, кримськотатарські інтелектuali апелювали до самосвідомості свого народу і до його історичної пам'яті.

в Бахчисараї. Головою Курултаю був обраний один із лідерів партії «Міллі Фірка», письменник Асан Сабрі Айазов. А 13 грудня Курултай проголосив Кримську Народну Республіку. Це була перша у світі тюркська республіка. Для прикладу: Турецька Республіка була проголошена шістьма роками пізніше.

Працювали депутати швидко і злагоджено: 14 грудня Курултай затвердив символіку Кримської Народної Республіки та ухвалив «Кримськотатарські основні закони» — власне, першу Конституцію Криму. Вона передбачала реалізацію кримськотатарським народом права кожного народу на національне самовизначення і самоврядування шляхом створення парламенту, обраного на вільних, прямих, рівних виборах таємним голосуванням. Конституція також скасувала звання та стани і проголосила рівність усіх громадян незалежно від їхньої національності або віри та рівноправність жінок і чоловіків. 18 грудня Курултай сформував національний уряд — Директорію — у складі п'яти директорів (*міністрів* — прим. авт.) на чолі з Нуманом Челебіджиханом, який також очолив управління юстиції. Директорію одразу визнала Центральна Рада, натомість Директорія засудила агресію советської Росії проти УНР.

Ще до початку роботи Курултаю були відкриті культурні та освітні зали, серед яких — Національний татарський музей у Ханському палаці в Бахчисараї, Педагогічний інститут імені Ісмайлова Гаспринського та Національний художній технікум (*обидва* — у Бахчисараї — прим. авт.). А в Сімферополі — жіночий учительський інститут. Починалася серйозна просвітницька робота, яку перервали дії більшовиків.

ВІЙНА

Петроградський Совнарком не визнав ані Кримської Народної Республіки, ані її Директорії. За його вказівкою кримські більшовики у ніч на 16 грудня захопили Севастополь та — «від імені советської влади» — негайно розігнали там... совет робітничих, матроських і солдатських депутатів. Натомість був створений військово-революційний комітет, під орудою якого «червоні» загони почали наступ на інші міста Криму.

Для оборони півострова від більшовиків Директорія та Рада народ-

Кримську Директорію очолили юристи: Сейдамет і Челебіджихан

ФОТО: НАЦІОНАЛЬНОЮ КРІМСЬКОТАТАРСЬКОЮ БІБЛІОТЕКОЮ ІМ. ГАСПРИНСЬКОГО

них представників, що об'єднала всі національні громади Криму, 19 грудня створили у Сімферополі об'єднаний Кримський штаб. У його розпорядженні були два кінні та один піхотний кримськотатарські полки, а також українські та російські загони загальною кількістю близько тисячі осіб. Упродовж січня вони бились проти загонів більшовиків та

татарських селищ. У Ялті, Феодосії, Світязарії, де тоді жили багато кримських татар, розгорнулося справжнє полювання на місцеву інтелігенцію. «Червоні» матроси та солдати, за спогадами сучасників, «націоналізували» чимало татарських жінок та дівчат і приторгували ними.

Але вже у квітні більшовицька влада у Криму впала під ударами За-

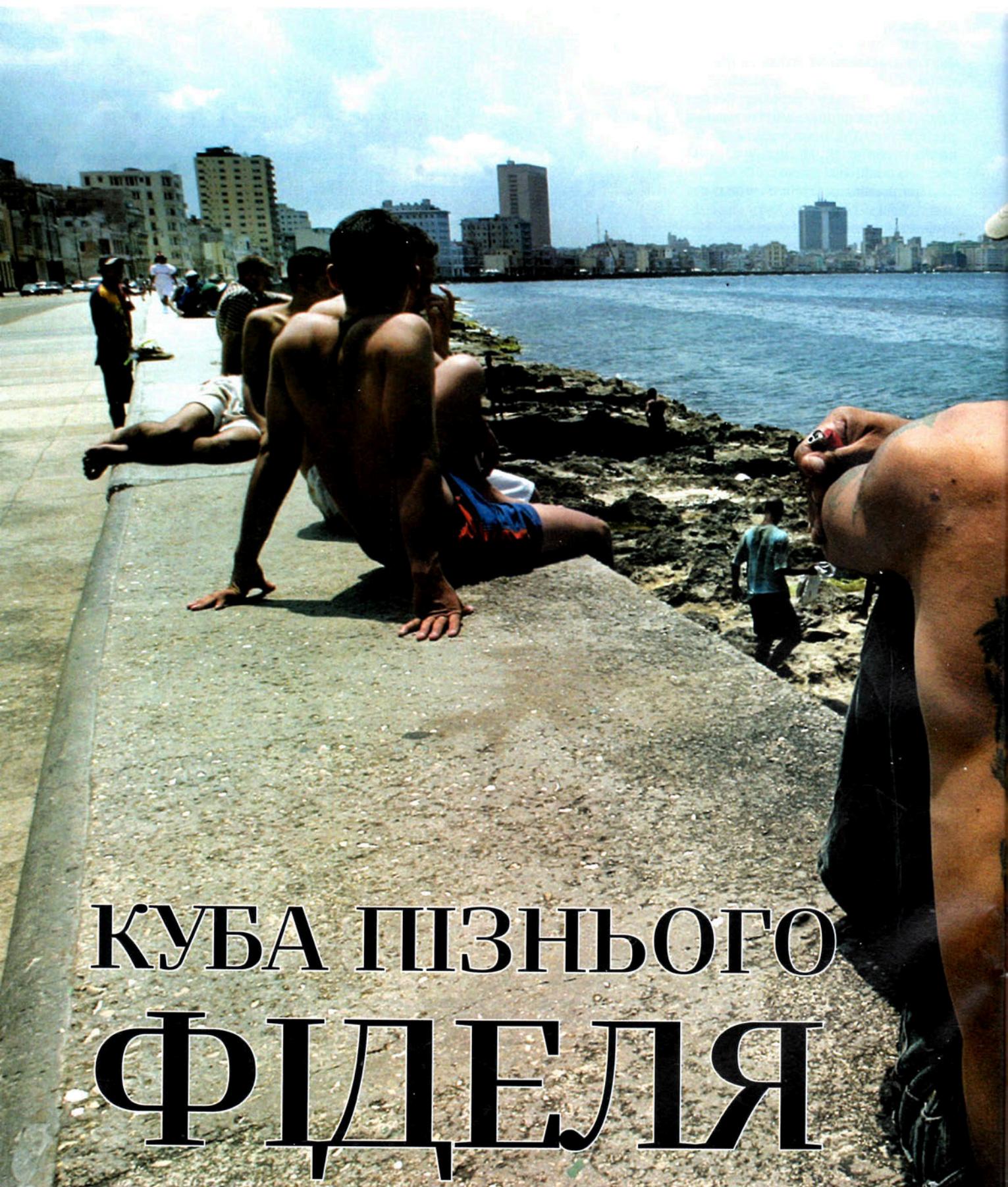
«ЧЕРВОНИ» МАТРОСИ ТА СОЛДАТИ «НАЦІОНАЛІЗУВАЛИ» ЧИМАЛО ТАТАРСЬКИХ ЖІНОК ТА ДІВЧАТ І ПРИТОРГОВУВАЛИ НИМИ

анаархістів, котрі були краще озброєніми і набагато переважали їх чисельно. Нуман Челебіджихан, який намагався домовитися з більшовиками про припинення бойових дій, під час перемовин у Сімферополі був заарештований, перевезений літаком до в'язниці у Севастополі і там 23 лютого розстріляний.

Наприкінці січня 1918 року більшовики захопили увесь Крим, оголосили про розпуск Курултаю і Ради народних представників та влаштували на півострові масовий терор, який супроводжувався погромами

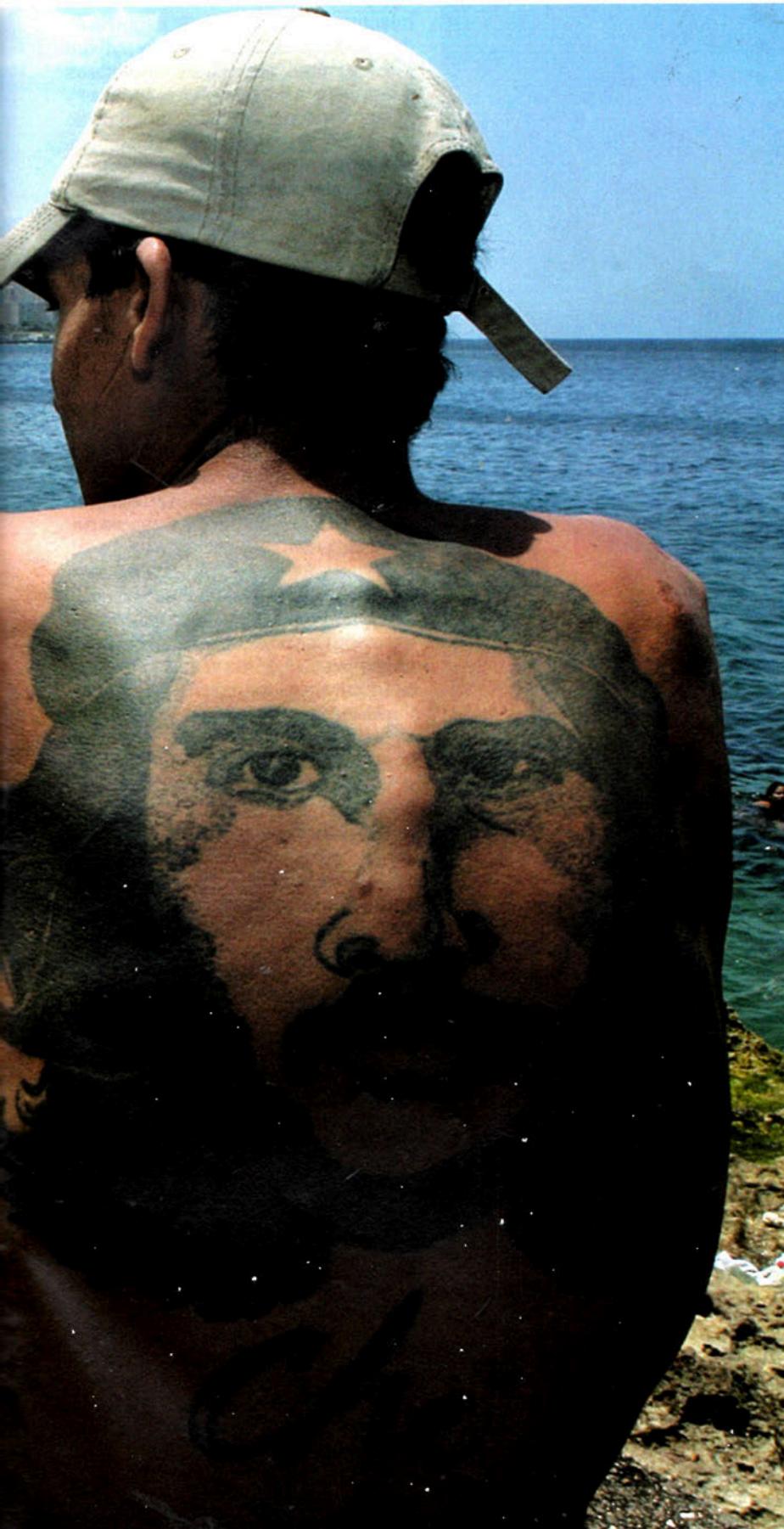
порізького корпусу армії УНР під командуванням полковника Петра Болбочана, до якого приєдналися кримськотатарські повстанці. На певний час тоді була відновлена діяльність Курултаю та Директорії. Але це вже інша історія. Як і те, що впродовж 1918—1922 років загинули майже чверть кримських татар. І серед них — значна частина нової інтелігенції...

Кримська Народна Республіка проіснувала кілька тижнів, але кримськотатарська нація стала суб'єктом історії. ■

КУБА ПІЗНЬОГО ФДЕЛЯ

НАВІГАТОР |

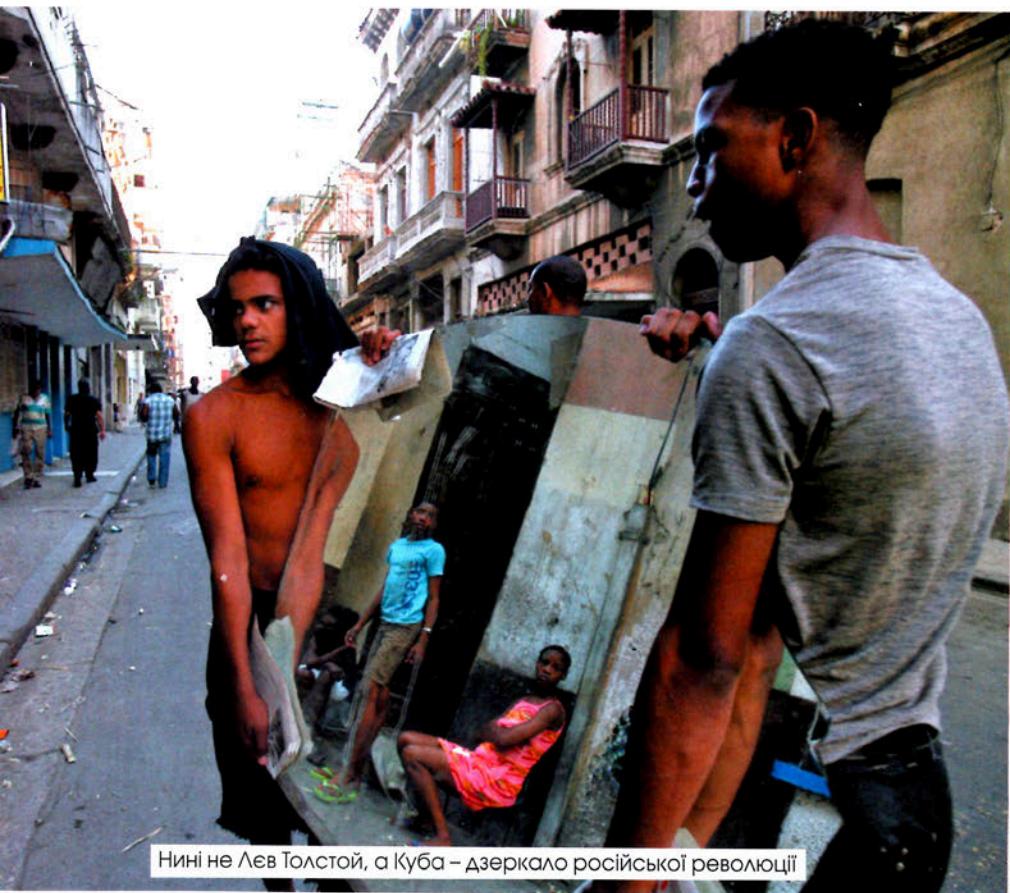

**ОСТРІВ СВОБОДИ
НАГАДУЄ
РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ
СЕРЕДИНІ 1980-Х:
ПЕРЕБУДОВА ЩЕ НЕ
ПОЧАЛАСЯ, А НАРОД
ВЖЕ ЗАРОБЛЯЄ
«ХАЛТУРОЮ»**

АВТОР: ОЛЕКСАНДР ЧЕРНЕНКО

Я кихось півгодини їзди на орендованому скутері від туристичної «резервації» — півострова Варадеро — і ви опиняєтесь в портовому місті Матансас, адміністративному центрі однойменної провінції. Лише 30 км розділяє світ 5-зіркових готелів, білосніжних пляжів та прогулянкових яхт від світу занедбаних, облізлих будинків, 30-річних «москвичів» і «копійок», які дивним чином досі на ходу, порожніх полиць магазинів та «піонірію» в білих сорочках, шортах і червоних краватках, які після школи не поспішають додому.

Матансас — місто радше промислове, ніж туристичне — не дивлячись на пообідню сіесту, пожвавлений рух. Хоча і тут достатньо нероб, які вештаються вулицями або просто сидять на призьбах власних помешкань. Один із них, зauważивши появу іноземців біля кафедрального собору, негайно

Нині не Лев Толстой, а Куба – дзеркало російської революції

поспішає покидати цей світ. І хоч фізично він не з'являвся на публіці досить давно, він кілька разів давав теленітерв'ю і навіть проголосував у лікарні на нещодавніх виборах до Кубинської асамблей. Не дивлячись на значно посивіле волосся і бороду, Фідель виглядає доволі адекватним, хоча, ймовірно, до виконання своїх обов'язків він вже не повернеться. Кубинці навіть жартують: «Фіделю подарували черепаху, яка живе 300 років. Той відмовився. «Біда, – каже, – з тими черепахами. Я постійно сумую, коли вони помирають».

Наступником Фіделя стає його молодший (лише на 5 років) брат Рауль. Ось чорно-біла хроніка місцевого телебачення – молодий Рауль із братом та ще живим Че Геварою на привалі схилилися над малою бойових дій, ось сучасні кадри – Рауль у військовій формі та обов'язковій фідельці відвідує військову частину, або в костюмі та краватці зустрічається з лідерами інших «дружніх» держав. Але, як би не силувалася офіційна пропаганда, – харизма в Рауля не та. Більше хочу дізнатися від Араміса:

– А що Рауль?

– О, Рауль – це ще гірше, – для більшої переконливості наш співрозмовник проводить ребром долоні по горлу.

Час прощатися. Дякую Арамісу п'ятіркою «конвертованих» песо (спеціальною валютою для іноземців – один до одного прирівнюється до долара). Наш випадковий екскурсовод виявляється не таким вже й

– І як філософу живеться на Кубі? – провокую його я.

– Куба – чудова країна, – серйозно відповідає кубинець і, стишиючи голос і озираючись, додає, – тільки свободи тут немає.

Не зважаючи на те, що за розмови про «несвободу» на Остріві Свободи можна дуже легко потрапити в буцегарню, починаю розпи-

**МІСЦЕВІ ЛЮБЛЯТЬ
ПОВТОРЮВАТИ ВИРАЗ
«ПОКО А ПОКО». ЦЕ ОЗНАЧАЄ
«ПОМАЛУ, НЕ ПОСПІШАЮЧИ,
БЕЗ НАПРЯГУ». НА КУБІ ВЗАГАЛІ НІХТО
НЕ ПОСПІШАЄ**

тuvati нашого дисидентства вального про те, що кубинці думають про Кастро.

– Ніхто його тут не любить, всі тільки і чекають, коли він вріже дуба, – продовжує пошепки Араміс.

Але всупереч всім «побажанням» і прогнозам, Команданте не

альтрієстом, натякаючи, що його послуги коштують дорожче. Накидаю ще кілька песо, і як сатисфакцію задаю останнє питання:

– А коли на Кубі можуть відбутися зміни?

– Мабуть, ніколи. Кубинцям, за великим рахунком, потрібні три речі: ром, сальса і секс, – відповідає

прямує до нас і більш-менш зрозумілою англійською пропонує екскурсію. Спершу відмахуємося, вже знаючи, що після «експурсійної» пропозиції почнеться «впарювання» дешевих сигар, самопального рому та інших кубинських принад. Але Араміс, так, виявляється, звати нашого нового знайомого, не чекаючи згоди, починає розповідь про своє місто, засноване колоніалістами ще наприкінці XVII ст. Оцінівши таку наполегливість, ми просто змушені прийняти пропозицію прогулятися вуличками, тим більше, що ще один нудьгуючий тип за долар погоджується приглянути за скутером. Залишаемо транспорт без особливих побоювань – Куба – одна з найбезпечніших країн світу. Звичайно, туристи іноді можуть постраждати від побутового шахрайства та дрібних крадіжок, але лише якщо дадуть привід. Про будь-яке насилля чи грабунки не може бути і мови. Кубинці свої будинки взагалі не зачиняють, але, відверто кажучи, і красти там нічого.

Араміс продовжує свою оповідь. Цікавлюся, звідки він так добре знає історію країни. Виявляється – студент філософського факультету.

НАВІГАТОР

Араміс, супроводжуючи свою відповідь характерними жестами, що ілюструють кубинську шкалу цінностей. Мабуть, щоб було зрозуміліше.

— А це добре чи погано? — не заспокоюється я.

Після коротких роздумів, Араміс зробив висновок:

— Мабуть, добре.

СОЦІАЛІЗМ З АНТИ-АМЕРИКАНСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ

«Це вам якийсь нетиповий кубинець трапився. Або звичайна «розводка» для іноземців. Студенти таке практикують. Беруть, так би мовити, на «жалість», щоб потім отримати якусь копійчину», — реагує на мою розповідь Володимир, українець з Білої Церкви, який вже 15 років живе на Кубі. Ми сидимо в прохолодному холі гаванського готелю, потягуючи найсмачніший у світі мокіто. Володимир, як справжній кубинець, надає перевагу чистому рому, а не коктейлям. Єдине, в чому він погоджується з Арамісом, так це в тому, що Куба іншою стане не скоро: «Людям, зрештою, все одно — Фідель чи Рауль, головне, щоб не було різких змін, — продовжує мій співрозмовник. — Місцеві люблять повторювати вираз «поко а поко». Це означає, помалу, не поспішаючи, без напрягу».

У справедливості цього твердження переконуєшся на кожному кроці. На Кубі взагалі ніхто не поспішає. Тому що поспішати, власне кажучи, нікуди. Шалений темп інформаційного суспільства десь далеко звідси, за морями-океанами. Молоді і старі кубинці, які тиняються вулицями або повсідалися на парапеті гаванської набережної Малекон, — звична для цих широт картина. «Близько 40% населення взагалі не працює», — розповідає Володимир. «За рахунок чого ж вони живуть?» — не перестаю дивуватися я. Володя лише знизу плечима.

Дійсно, часи революційної романтики на острові давно минули. Про них нагадує лише пісня «Командант Че Гевара», що лунає з вікон ледве не кожного гаванського ресторанчика, в якому ховаються від спеки добропорядні буржуа-туристи. В усьому іншому Куба зараз нагадує швидше Радянський Союз середини 1980-х. З одного боку — офіційна пропаганда, яка з екранів стареньких

фото REUTERS

Кубинське народне авто — це старезна радянська або американська іномарка

фото REUTERS

Тут розваг небагато, а вільного часу — аж занадто

Зморшки красуні Куби не так помітні біля мальовничого океану

ФОТО: ВЕТЕРС

совкових телевізорів і сторінок єдиної газети «Гранма» постійно рапортують про успіхи революційного уряду і підступність американських імперіалістів. З іншого — карткова система, чорний ринок, проституція.

Хоча кубинці стверджують, що найгірші часи вже позаду. Найтяжче було на початку 1990-х, коли країни зниклого СРСР, забувши про свій інтернаціональний обов'язок, залишили Кубу напризволяще, відмовившись купувати за завищеними цінами тростинний цукор і просто допомагати матеріально. Країна опинилася на межі голоду.

Тоді Фідель і послабив віжки. Було дозволено дрібне підприємництво: відкриття майстерень, невеликих готелів і кав'ярен. Але період кубинського «НЕПу» тривав недовго. Кастро дуже швидко знайшов собі нових товаришів, у першу чергу, Уго Чавеса з необмеженими запасами венесуельської нафти.

Дрібному бізнесу, що ледве звісся на ноги, почали знову перекривати кисень. Тим не менше, мінімальні ринкові свободи таки залишили, хоч і затиснули в лещата численних податків та обмежень.

Але як би там не було, Куба зараз залишається більш відкритою для

КУБИНЦІ НІКОЛІ НЕ ВІДМОВЛЯЮТЬ У ЖОДНОМУ ПРОХАННІ, НАВІΤ ЯКЩО НЕ В ЗМОЗІ ЙОГО ВИКОНАТИ

інвестицій. Переважно в нафтодобувну промисловість та туризм. Канадські компанії вже давно освоюють нафтові родовища у Варадеро та претендують на освоювання нових родовищ у Флоридській затоці. Ще стрімкіше розвиваються кубинські курорти, свою дешевизною приманюючи туристів з Європи та Канади.

НОТАТКИ ТУРИСТА

Делікатеси з-під полі

З Києва прямих рейсів на Кубу немає, тільки чартерні або транзитні. Переліт (туди і звідти) коштує:

- «Москва — Гавана — Москва» економ-класом — \$890;
- «Москва — Париж — Гавана — Париж — Москва» — \$979.

У повітрі потрібно провести 13–18 годин.

Квиток на потяг до Москви — 375 грн.

Проживання в 5-зірковому готелі у столиці Куби вартуватиме за добу \$90–115 за одномісний номер та \$100–135 — за двомісний. Якщо домовитися з кубинцями, то можна зняти помешкання у будинку колоніального стилю за \$20 на місяць.

Ром «Гавана клуб» на Острові Свободи вам продадуть за ціною від \$7 до \$25 за пляшку. А справжні гаванські сигари — від \$20 до \$500 за коробку, залежно від якості тютону та способу скручування.

Креветки, лангусти й інші деликатеси продають іноземцям у спеціальних магазинах за цілком європейськими цінами, проте їх можна придбати на багато дешевше з-під полі на базарі. Там також можна купити безліч екзотичних фруктів і чотири види картоплі.

От лише американці поки що іхати на Кубу бояться. Офіційний Вашингтон сподівається, що після смерті Кастро Куба повернеться в лоно демократії, в американському її розумінні. А поки торговельне представництво США у Гавані оточене лісом чорних прапорів та пла-

катів, на яких між портретами Буша і Гітлера стоїть знак «дорівнює». Це так звана трибуна антиімперіалізму. Працюючи у представництві, американці змушені замість сонця і океану щодня з вікон спостерігати гнітюче чорні прапори. «Так можна і збожеволіти», — ділюся враженнями з таксистом. Він мене заспокоює: «Нічого страшного.

НАВІГАТОР

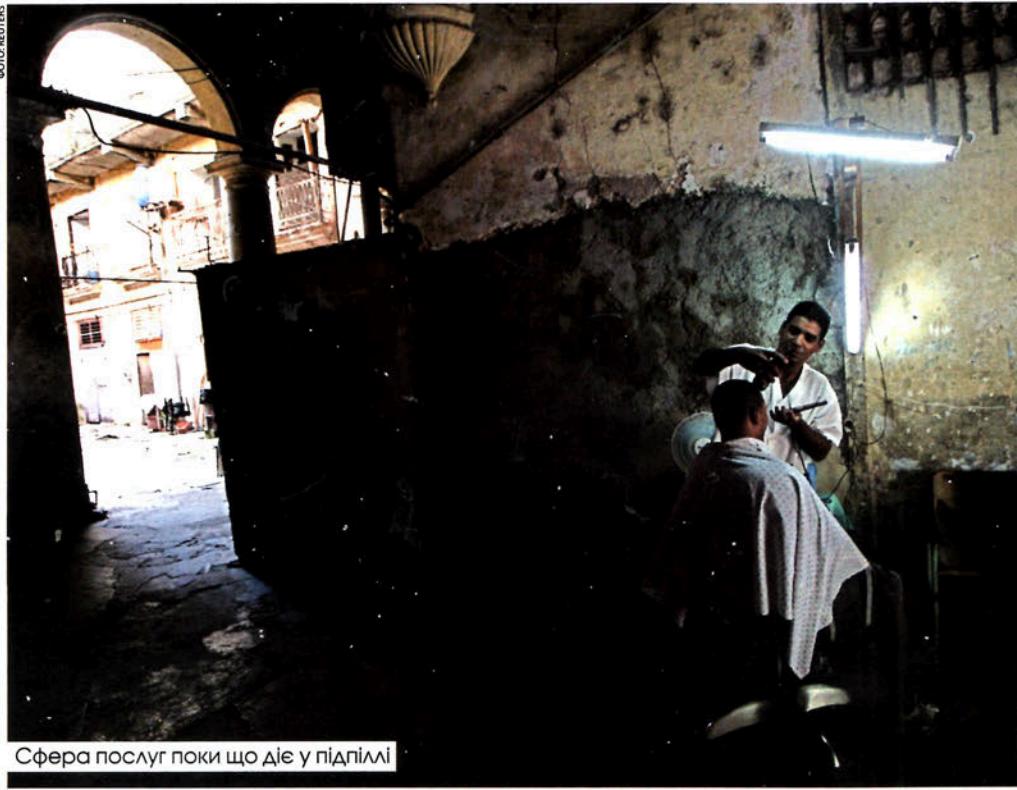
Воно лише називається «торгово-вельним представництвом». Представництво насправді займає лише один поверх. Всі інші – ЦРУ». Американці тут, схоже, ніколи не полюблять.

ДИВО-ОСТРІВ.

ЖИТИ НЬОМУ ЛЕГО І ПРОСТО

Кубинці не поспішають переймати американські цінності не лише тому, що 70% населення не знає, що таке життя «без Фідея». Просто їх цілком задовільняє такий стан речей. Держава гарантує хоч мінімальне, але обов'язкове забезпечення. Дві булочки і склянка бобів на день, одна курка на місяць – все це можна отримати за талонами, доплачуючи копійки. Інший провіант росте на деревах і плаває у морі. Хоч на вилов лангустів та інших деликатесів встановлено державну монополію, усі потихеньку браконьєрять. Та й безкоштовні освіта і медицина визнані одними з найкращих у світі – на кожні 140 осіб має бути один лікар.

За великим рахунком, правий був Араміс, коли стверджував, що кубинцям потрібно небагато. Життерадісний характер, літо 12 місяців на рік і чарівність та розкутість місцевих жінок допомагають безжурно переживати всі негаразди. І, звичайно, музика. Запальні мотиви переслідують вас скрізь, і щойно їх почувши, старі й молоді починають немовірно пластично рухати в такт стегнами. Кубинці жартують над власною слабкістю і розповідають бувальщину: «Біля вуличних музик ридає і одночасно танцює дівчина.

Сфера послуг поки що діє у підпіллі

Її запитують: «Чому плачеш?» – «Мама хворіє». – «Так чому тоді танцюєш?» – «Так музика ж гарна!»

Втім, це стосується не лише кубинців. Атмосфера неймовірної легкості буття захоплює будь-кого, хто ледве залишив літак і на повні груди вдихнув вологе і з запахом океану повітря.

До іноземців кубинці ставляться привітно, завжди готові прийти на допомогу, хоч і будуть натякати на

скромну винагороду. Вони ніколи не відмовляють у жодному проханні, навіть якщо не в змозі його виконати. У таких випадках вони просто запевнять вас, мовляв, не хвилюйтеся – все обов'язково буде «мамняна», що в перекладі з іспанської означає «завтра». Але не тіштеся – на Кубі «завтра» – це «ніколи». Тому, коли офіційний Вашингтон каже, що «завтра Куба буде іншою», кубинці у слово «завтра» вкладають власний зміст. ■

"Буймерівка Сосновий & SPA-Курорт 1936"
Запрошує Вас у надзвичайний світ Аюрведи
Тільки на нашему курорті, купуючи
аюрведичні програми "Антистрес"
"Антицелюліт" і "Струнка фігура"
та аюрведичну дісту, Ви сплачуєте
за проживання тільки ПОЛОВИНУ
від вартості!

www.buymerovka.com.ua
8 800 301 20 10
 (безкоштовно зі стаціонарних телефонів)

Обманути природу

ЯК СЬОГОДНІ «ПРОГРАМУЮТЬ» СТАТЬ ДИТИНИ

Автор: ОЛЕКСАНДР ВАЙСЕРМАН, ДОКТОР МЕДИЧНИХ НАУК

В античні часи вважали, що стать дитини залежить від розташування Місяця у певному знаку Зодіаку в момент запліднення. Стародавні ескулапи стверджували, що дівчата з'являються з правого яечка, а хлопчики – з лівого. Тому вони пропонували для народження дітей бажаної статі різноманітні рецепти, аж до поради видалення «не того» яечка.

ОВУЛЯТОРНИЙ МЕТОД

Наукова цінність подібних рецептів дорівнює нулю. Справді, яйцеклітина містить Х-хромосому, а сперматозоїд – або Х-, або Y-. Якщо яйцеклітина запліднюється Х-сперматозоїдом, народжується дівчинка (XX), якщо Y – хлопчик (XY). Однак X- та Y-сперматозоїди все ж таки різні. Y-хромосома набагато менша і, відповідно, Y-сперматозоїди легші та рухливіші.

На цьому базується так званий овуляторний метод планування статі. Швидкі Y-сперматозоїди можуть прийти до фінішу першими, проте живуть недовго. X-сперматозоїди повільніші – вони кілька днів зберігають життєздатність у

хромосомою, даючи шанс надійнішим носіям Х-хромосоми. Тож попри удавану науковість овуляторного методу, він украй сумнівний.

Також використовують метод відновлення крові, заснований на тому, що кров у жінки оновлюється раз у 3 роки, а у чоловіка – раз у 4 роки. З цього чомусь роблять висновок: якщо у момент зачаття «новіша» кров у мами, народиться дівчинка, якщо у тата – хлопчик. Цей метод також остаточно не доведений.

ІНТЕНСИВНІСТЬ СЕКСУАЛЬНИХ КОНТАКТІВ

Здавна помічено, що під час та після війни народжується більше хлопчиків, ніж у мирний час. Відомий біолог Віген Геодакян першим припустив, що цей феномен залежить від інтенсивності сексуальних контактів. Коли більшість чоловіків ідуть на війну, інтенсивність статевого життя «залишених у тилу» різко зростає. Запускається незрозумілий досі популяційний механізм, і переважають хлопчики. Утім, цей феномен може виникнути й внаслідок погіршення умов життя людей. Наприклад, у США в бідних родинах (переважно афроамериканців)

НАУКОЮ ВИЗНАЄТЬСЯ МЕТОД СЕЛЕКЦІЇ СПЕРМАТОЗОЇДІВ. ІНОДІ ЦЕ НЕ ЗАБАГАНКА, А НЕОБХІДНІСТЬ: У ВИПАДКУ ГЕМОФІЛІЇ БАТЬКО МОЖЕ НАРОДИТИ ЗДОРОВУ ДОНЫКУ

статевих шляхах жінки. Адепти методу стверджують: якщо запліднення відбувається у день овуляції, народжується хлопчик, якщо за кілька днів до або кілька днів після неї – дівчинка. Але яйцеклітина з невідомих причин часто «відмовляє» у прихильності живчикам з Y-хро-

хомосомою, даючи шанс надійнішим носіям Х-хромосоми. Тож попри удавану науковість овуляторного методу, він украй сумнівний.

Також використовують метод відновлення крові, заснований на тому, що кров у жінки оновлюється раз у 3 роки, а у чоловіка – раз у 4 роки. З цього чомусь роблять висновок: якщо у момент зачаття «новіша» кров у мами, народиться дівчинка, якщо у тата – хлопчик. Цей метод також остаточно не доведений.

помітив, що у чоловіків, які працюють в умовах високогір'я, а також в учасників геологічних експедицій, на сонячні синів припадає всього 35–36 доньок. Узагальнювши дані своїх досліджень у роботі «Співвідношення статей у родинах фізиків і геологів», учений припустив, що виявленій зсув статевої пропорції спричинено «осілим» способом життя фізиків («батьків дочок»), а геологи («батьки синів») можуть не бачити дружин протягом багатьох місяців, а коли по-дружжя зустрічається, то починає інтенсивніше, ніж у інших пар, статеве життя. Ця теорія породила ще один

НАВІГАТОР

МАЛЮНОК ВОЛОДИМІР КАЗНЕВСЬКИЙ

метод; його прихильники пропонують батькам, які мріють про хлопчика, влаштовувати сексуальні марафони, а тим, хто хоче дівчинку, — знижувати активність у сприятливі зачаттю періоди. Але і цей метод серйозних наукових підтверджені досі не одержав.

ФРАНЦУЗЬКА ДІЕТА

Років 30 тому газети повідомили, що учені нарешті знайшли спосіб планування статі дітей. Вони помітили, що у рибальському селищі на острівці поблизу Шотландії народжуються майже винятково хлопчики. Вивчивши

спосіб життя острів'ян, дослідники припустили, що феномен спричинено особливостями їхнього раціону: чи не єдиним продуктом харчування жителів селища є солона риба. Час від часу подібні публікації з'являються й зараз. Наприклад, нещодавно дослідники з Університету Преторії (ПАР) під керівництвом Елісси Кемерон здійснили експеримент: самкам мишів за 3 дні до запліднення додавали у воду стероїд дексаметазон, що переваждає потраплянню глюкози у кров. Це спричинило те, що у потомстві було лише 41% мишей-«чоловіків» (норма — 53%). І навпаки, самки з підвищеним рівнем глюкози у крові

можна зробити за допомогою електрофорезу (за принципом «хлопчики — праворуч, дівчатка — ліворуч») чи шляхом спеціальної технології, пов'язаної з використанням особливого режиму температури і швидкості розморозки попередньо замороженої сперми. Потім здійснюються штучне запліднення сперматозоїдами відібрanoї фракції — і в більшості випадків мами народжують дітей «потрібної» статі. Іноді такі процедури — не забаганка майбутніх батьків, а необхідність. Скажімо, у випадку тяжких спадкових захворювань, пов'язаних зі статтю. Наприклад, «хвороба королів», ге-

АМЕРИКАНЦІ ВІРЯТЬ, ЩО ЯКЩО МАЙБУТНІЙ МАМІ ПІД ПОДУШКУ ПОКЛАСТИ КВІТКУ, НАРОДИТЬСЯ ДІВЧИНКА, А ЯКЩО БАНКУ ПИВА — ХЛОПЧИК

(діабетики) народжують більше особин чоловічої статі, ніж здорові миши. На основі подібних досліджень постали й конкретніші рекомендації, наприклад, метод «французької дієти», відповідно до якого для народження хлопчика жінкам необхідно вживати перед зачаттям гостру їжу з підвищеним вмістом солей натрію і калію. Ті, хто мріють про дівчинку, повинні надавати перевагу молочним продуктам, багатим на кальцій і магній. Грунтуючись цей метод на тому, що статі майбутньої дитини залежить від кислотності середовища статевих шляхів жіночого організму. Харчування протягом 3-х місяців перед зачаттям за схемою «французької дієти» може зумовити зсув кислотності у бажаний бік. Проте критиків цього методу серед дієтологів вистачає, адже майбутнім мамам хлопчиків фахівці пропонують не вживати свіжі фрукти, яйця, молоко і сир! Навіть неспеціалісту зрозуміло, що такий режим харчування незбалансований і може дуже нашкодити матері і дитині, якої б статі вона не була.

СЕЛЕКЦІЯ СПЕРМАТОЗОЇДІВ

У наш час єдиним методом, що визнається наукою, є метод селекції сперматозоїдів. За допомогою певних високотехнологічних методик (і за чималі гроші) сперматозоїди поділяються на X- та Y-фракції. Це

мофілія, як відомо, передається тільки чоловічою лінією, тому, запліднення у пробірці дає змогу батькові-носію гена гемофілії народити цілком здорову доночку.

З технологічного боку, програмування статі дитини у наш час цілком можливе. Однак залишається ще етичний аспект: ніхто точно не знає, якими будуть віддалені наслідки «програмувальних» процедур. Тому мабуть, краще у процесі, з якими природа завжди благополучно справлялася і без людської участі, без зайвої потреби не втручатися. ■

ЦІКАВО ЗНАТИ

Американський забобон

Американська організація Baby-Center, яка надає допомогу у плануванні родини, зібрала справжню колекцію забобонів. Американці, наприклад, вірють, що якщо майбутній мамі під подушку покласти квітку або цукерку, народиться дівчинка, а якщо іграшковий пістолет чи банку пива — хлопчик. Хлопці у США чомусь народжуються, якщо в момент зачаття в кімнаті відкрите вікно або майбутній тато перед «цим» забуває зняти сорочку, якщо чоловік любить дружину більше ніж вона його або якщо дружина спить ліворуч від свого благовірного та інші.

Мурманськ – Влади

**ПЕРЕМОЖЦІ
АВТОПЕРЕГОНІВ
«ЕКСПЕДИЦІЯ-ТРОФІ-
2008» ОТРИМАЮТЬ
10 КГ ЗОЛОТА 999-Ї
ПРОБИ**

АВТОР: Руслан Родзін

Організаторам екстремального змагання явно подобається гендера символіка совкових свят: гонщики стартуватимуть в День радянської армії, на фініші 8 березня матимуть законне право підняти келихи за кращу половину людства. Тим більше, що за представницями цієї «половини» далеко іздити не потрібно. Одна з принципових умов участі – обов'язкова наявність у команді принаймні однієї жінки.

НАШІ НА СТАРТІ

Окрім того, що міжнародний трофі-рейд пропонує подолати 16 тис. км, учасники перегонів отримують можливість випробувати власну майстерність і міць своїх «залізних коней» одним із національних російських лих. Про те, що нормальні дороги закінчуються за межами московської кільцевої дороги, навіть жартувати якось ніяково. В цьому випадку йдеться-бо про шляхи Північної та Центральної Росії, Поволжя, Уралу, Сибіру, Забайкалья та далекосхідної частини РФ. А як додати до розпуття обіцяні розробниками найдовшого у світі маршруту «несподівані логічні завдання, пов'язані з пошуком і досягненням проміжних точок», проходження спецділянок і гонитву за поїздом, серце сповнюється гордістю за сміливців, які відважуються на подібну пригоду.

Серед них будуть і українці. До суворого випробування вітчизняна команда, яку створили жителі Києва, Донецька і Криму, підготу-

вали джипи Toyota Land Cruiser 80 і Toyota Land Cruiser Prado. Зважаючи на важкість завдання й складні кліматичні умови, автомобілі серйозно переобладнано. Автономна система опалення дасть змогу зігрітися в салоні за вимкнутого двигуна. Завдяки силовим бамперам можна буде, не зупиняючись, «проходити» невеликі деревця. Не вдастся вдарити по бездоріжжю без навігаційної системи та додаткових лебідок. Плюс супутниковий зв'язок, якою пересуватимуться гонщики, є стільникове покриття. Покращення кожного позашляховика коштувало приблизно \$30 000. За словами одного із членів

нашого екіпажу, на всіх машинах будуть встановлені «чорні ящики», що забезпечуватимуть трансляцію перегонів в Інтернеті.

Не меншу увагу приділили й власному обмундируванню. Термо-білизна і специфічний одяг, що витримує низькі температури, але в теплій машині не стає вологим, – абсолютно необхідні. Особливо, коли за бортом – постійна мінусова температура, і шанси на те, що кожної хвилини авто може забуксувати – гарантовані. Прогноз погоди на середину лютого поки що доволі сприятливий: в середньому від -15°C вночі до -5 – -7°C днем. Та бувальці наголошують, що в районі Сибіру ї

ВОСТОК – Клондайк

Забайкалья на подарунки долі сподіватися не варто. Тут мороз може впасти і до позначки -40°C .

ЦІНА ПИТАННЯ

Відбір до «Експедиції-Трофі» відрізняється неабияким демократизмом. Долучитися до ризикованої авантюри має змогу кожен, хто досяг повноліття, здатен керувати, має 5-х відважних друзів-автолюбителів і 2 позашляховики із загальною кількістю облаштованих місць не менше 7. Додаткові модифікації автомобілів регламентовані, але фактично не обмежені і залежать лише від фантазії та грошовитості їхніх власників або спон-

сорів команд. Остання обставина відіграє одну із провідних ролей. З наближенням початку трофи-рейду стартовий внесок зростає: від \$30 000 в серпні до \$40 000 напередодні перегонів.

за місяць оголосив про проведення 2008 року лише спеціального етапу – «Ралі Центральної Європи» довжиною трохи менше 3000 км. Прийом заявок на участь у 6-денному змаганні від Будапешта через Румунію до

СТАРТОВИЙ ВНЕСОК ЗРОСТАЄ З НАБЛИЖЕННЯМ ПОЧАТКУ ТРОФІ-РЕЙДУ: ВІД \$30 000 В СЕРПНІ ДО \$40 000 В ЛЮТОМУ

Так само до лютого в геометричній прогресії більшає кількість саркастичних коментарів на інтернет-форумах фінансово неспроможних водіїв-аматорів. Обговорюють шанси «впасти на хвіст» якої-небудь недоукомплектованої команди. Скаржаться на зажерливість ініціаторів змагання. Пропонують вигідний обмін – «дівчину на джип». Шукають меценатів, нарешті.

Цього року організатори перегонів зважили на ремствування і запропонували варіант, що має влаштувати всіх без винятку. Охочі матимуть змогу спробувати сили в Пролозі, який проводиться за особливими правилами. Ті самі вимоги до технічного забезпечення, відсутність внесків, скорочений маршрут, але зі збереженням усіх екстремальних елементів, – і ви разом зі статусом «гостя» отримуєте свою порцію адреналіну та досвіду, а звитяжців ще й нагородять призами.

АЛЬТЕРНАТИВА ДАКАРУ

«Експедиція-Трофі» – змагання небезпечне, але у професійному середовищі ставлення до нього зверхньо-поблажливе. Мовляв, гарний бізнес, та не спорт – так, забавки любителів. З одного боку, так і є. А з іншого – ніщо не заважає росіянам набути досвіду проведення трофи-рейдів і влаштувати власне ралі на кшталт Дакару.

Легендарні перегони нині переживають скрутні часи. 4 січня їх відмінили у зв'язку з терористичною загрозою, але зобов'язання перед спонсорами з команд ніхто не знімав. Директор Дакару Етьєн Лавінь рівно

озера Балатон почався 11 лютого, та далеко не всі висловили палке бажання випробовувати бездоріжжя на Батьківщині Дракули. Адже чимало екіпажів уже подали заяви на участь в інших перегонах.

А поки що організатори ралі-рейду покладають надії на Південну Америку. Наступної зими Дакар уперше має змінити «континентальну» прописку і проходить в Аргентині й Чилі. Якщо, звісно, обставини дозволять. ■■■

ДОВІДКА

«Експедиція-Трофі-2008»

Маршрут найдовшого зимового трансконтинентального трофи-рейду пройде від Мурманська, через Кольський півострів, Нижній Новгород, Казань, Перм, Єкатеринбург, Омськ, Новосибірськ, Красноярськ, Іркутськ, кригою озера Байкал, уздовж Байкало-Амурської магістралі до Хабаровська і Владивостока. Щодня дні гонщики в середньому долатимуть близько 1000 км. Перегон розділено на етапи, що містять елементи бездоріжжя, орієнтування та навігаційні задачі. Після подолання кожного етапу із «Золотого залику» вибуває команда, що показала найгірший результат. Проміжні досягнення в загальному заликові не враховують. Головний приз отримає екіпаж, який першим дістачеться фінішу у владивостоцькій бухті Золотий Ріг. Всього цьогоріч стартуватимуть близько 50-ти команд.

Зазирнути в інший світ

**25 ЛЮТОГО У КІЇВСЬКОМУ МУЗЕЇ РОСІЙСЬКОГО МИСТЕЦТВА
ВІДКРИВАЄТЬСЯ ВИСТАВКА ДОМАШНІХ ІКОН З КОЛЕКЦІЇ ОЛЬГИ
БОГОМОЛЕЦЬ**

АВТОР: Мар'яна Прут

Це зібрання унікальне, як і сам предмет колекціонування. Українська обрядова домашня ікона. Такого симбіозу християнства і народної творчості не має жодна інша культура.

АМАТОРИ ВІД БОГА

Порівняно зі зробленою за чіткими правилами іконою «професійною»,

її хатній аналог у чомусь наївний, більш примітивний і дещо язичницький. Така ікона «портретувала» буденне життя пересічного українця з його індивідуальним ставленням і до небесного, і до земного. Зазвичай домашню ікону робив сільський богомаз — для себе, сусідів, на продаж під час ярмарку. На відміну від канонічних творів, чимало любительських образів підписано.

За бажання, ми можемо спробувати уявити собі «майстра Андрія і його дружину Марію», які спромоглися на шедевральну Божу Матір із немовлям.

До речі, «дружина Марія» опинилася тут не просто з пошані. В Україні жінкам було дозволено писати ікони, і створили вони їх безліч. Пані Ольга розповідає, як можна розпізнати «чоловічу» чи «жіночу»

руку — метод їй підказали судові медики. Все виявляється нескладно. Якщо риси обличчя святого надто м'які, а звитяжний змієборець на вигляд — юна красуня зі списом: над іконою трудилася жінка. Гендерні відмінності не замажеш.

Наша домашня ікона не лише засвідчує усвідомлення українцями рівноправності перед Всевишнім. Регіональні відмінності та етнopsихологічні особливості народу в ній «прописано» чіткіше, ніж у багатьох наукових монографіях. Дошки будь-якого часу створення зберігають композиційні, колористичні та декоративні ознаки, характерні для тих чи інших земель. Ікони Чернігівщини, наприклад, надзвичайно яскраві й строкаті. Їхні автори не пасували перед поєднаннями червоного, жовтого, помаранчевого. Подобалися їм і великі мальовані квіти та язичницькі символи. Київські взірці, навпаки, завжди стримані, вирішенні переважно у темно-червоній або темно-бронзовій гамі. Полтавські ікони ніжні, м'які, пастельні, майже завжди на блакитному тлі. Буковинські ж — напрочуд динамічні, часто із зображенням руху, але без вимальовування дрібних деталей.

ПІДТРИМАТИ ТРАДИЦІЮ

Українознавство під незвичним кутом зору почалося для Ольги Богомолець понад 10 років тому. Цілком випадково: жодного знаку, що це привнесе деякі зміни в життя, майбутня колекціонерка тоді не побачила. На Сінному ринку вона підняла з багнюки стару порепану дошку — коли зрозуміла, що — саме ікона. Не змогла через неї переступити, як робили це інші перехожі. На іконі було видно лише очі святого. Після купелі, влаштованої несподіваній західці, стало зрозуміло, що артефакт не вартий навіть тієї гривні, що за нього віддали продавцю мотлоху, але... Пані Ольга спочатку зацікавилася, кого ж тут зобразили. Виявилося — святий Іларіон, а дошка належить до так званих сільських домашніх ікон. Святий Іларіон і досі залишається улюбленицем: з нього почалася грандіозна колекція, що нині нараховує 3000 одиниць.

У грошовому еквіваленті домашні ікони дуже програють церковним. Але вартість їх вимірюється іншим — винятковістю явища як та-

кого. Збирачка старовини не лише підбирає уламки історії, які сьогодні бежжалісно знищує постіндустріальна доба. Вона намагається довести цінність такого типу мистецтва, в першу чергу, самим українцям. Матеріалу наразі накопичилося вже так багато, що прийшов час його систематизувати та оприлюднити. Крім виставок, пані Ольга готує каталоги своєї атрибутованої колекції, а також серію книжок просвітницького характеру «Вікна в позапростір».

зразки народної творчості — це одне, а підтримувати традицію, яка може бути втрачена, погодьтеся, зовсім інша справа. За словами авторки проекту, сучасна домашня ікона повинна бути щирою, а тому основна вимога до її автора — повна відсутність художньої освіти. Все має бути по-справжньому. Тоді, можливо, українська хатня ікона повернеться в наші домівки не тільки як експонат. ■

Святий Пантелеймон. Черкащина, XIX ст.

Ковчег. Святий Устиніан. XVIII ст.

Саме ж зібрання потребує окремого музеального приміщення. Тому разом із чоловіком пані Ольга нині будує цілий Етно-парк у Радомишлі. У відреставрованій давній фортифікаційній споруді знайдеться місце і колекції, і виробництву паперу за старовинними технологіями, й іконописній майстерні. Бо збирати

ТИЖДЕНЬ

гарного настрою

ДНІПРОПЕТРОВСЬК ПЕРШИМ З УКРАЇНСЬКИХ МІСТ ЗУСТРІВ ВИСТАВКУ
КАРИКАТУР ВІД **ТИЖНЯ**

Автор: Анна Бабінець

«Ятривалий час була прихильницею радянських журналів «Крокодил» і «Перець». Переяжено саме через карикатури. Тепер таких видань майже немає. Ця виставка — приємна несподіванка для мене», — розповідає жителька Дніпропетровська Марина. Вона приїшла подивитися роботи разом із двома дітьми-школярами. Каже, що не очікувала такої емоційної реакції малих. Вони швидко переходять від одного малюнка до іншого. Та й навряд чи розуміють авторську іронію, однак яскраві зображення з кумедними дорослими викликають найщирішу в світі посмішку — дитячу.

Експозицію **Тижня** на Алеї художників у Дніпропетровську відвідували цілими родинами. У вихідні тут людно навіть узимку. Раніше ця алея, яку місцеві називають «Вернісаж», розташовувалася в середмісті — напроти ЦУМу, майже на площі Леніна. Кілька років тому міська влада трохи «посунула» митців, бо на старому місці наразі будують метро. Тоді близько 150 художників, які постійно експонують картини та сувеніри просто неба, вирішили, що їх намагаються вижити з центральної частини міста. Однак, на щастя, митців «зрушили» буквально на якусь сотню метрів.

Дніпропетровський Арбат, як величають самі майстри і журналісти цю алею, схожий і на столичний Андріївський узвіз. «Я часто приходжу сюди. Мені подобається, що просто посеред міста можна побачити справжнє мистецтво», — розповідає студент Дніпропетровського національного

університету Олег. — Можна сказати, я тут постійний клієнт, що правда, нічого не купую (всміхається). Більшість картин я бачу не вперше, але вони не набирають». Олегові сподобалися карикатури від **Тижня**: «Прийду ще раз, тільки тепер з друзями», — запевнив він.

КАРИКАТУРИСТИ ТА ГЕРОЇ

Чоловік пенсійного віку роздивляється малюнки. Вираз обличчя наявивожу поважний. «Невже вам не смішно?» — запитую його. «Карикатура — серйозний жанр. Часто не смішний, але дуже життєвий», — пояснює він і йде на інший

НАВІГАТОР

бік виставки. Видно, йому не до розмов.

Як і українці загалом, дніпропетровці люблять посміятися. У місті виходять кілька гумористичних і сатиричних видань: газети «Парк юмора», «Халепа», «Смех для всіх», журнал «Пістон». Карикатура в цих виданнях, зрозуміло, посідає чільне місце. На виставці **Тижню** вдалося зустріти тутешнього аматора жанру. Молодий чоловік розповів, що захоплюється карикатурою, але сьогодні вона не часто гостєє на шпалтах друкованих видань. «От в Інтернеті прочитав повідомлення, що в нас буде така виставка. Ідея мені дуже подобається. Наше життя так і проситься в карикатурі». Він не назував свого імені, але зізнався, що і сам іноді створює іронічні малюнки. «Кілька робіт навіть опублікували у газетах», — з гордістю повідомив він.

Напроти експозиції — трамвайна зупинка. Тут мешканці міста чекають на трамвай №1, який сполучає залізничний вокзал з вулицею Гагаріна, проїжджаючи всім цен-

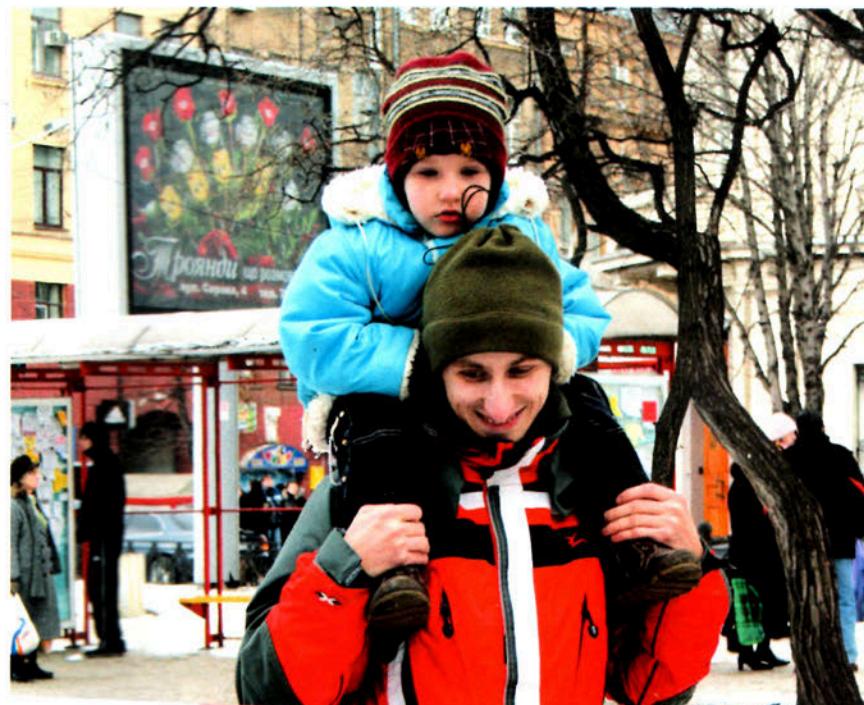
тральним проспектом. Багато з тих, хто стоїть на зупинці, дивляться у бік стендів. Їм цікаво, але раптом прийде трамвай? Вони мужньо стримують інтерес, а дочекавшись транспорту, з вікон намагаються роздивитися бодай що-небудь. Зирається наступна «порція» потенційних пасажирів. І ось, нарешті, допитливість таки перемагає. Одна дівчина впевнено крокує до виставки. «А як же трамвай?» — запитую її. «Та нічого — прийде інший!». Більшість відвідувачів виставки карикатур від **Тижня**, з якими нам вдалося поспілкуватися, потрапили сюди випадково. Хтось йшов на пошту відправляти листа, хтось переходити на інший бік вулиці... Однак кожен, хто навіть просто прямував алеєю головного проспекту, хоч на мить зупинився і посміхнувся. А деято лишився біля стендів з карикатурами надовго, намагаючись роздивитися деталі, ухопити авторський задум. Головне ж, що всі глядачі отримали свою порцію позитивної енергії. ■

ДОВІДКА

«Фестиваль української карикатури» — перша в Україні пересувна виставка карикатур просто неба. Близько ста робіт найвідоміших вітчизняних художників (Володимира Казаневського, Василя Вознюка, Марини Турівської, Дмитра Скаженика, Олени Цуранової та інших), надрукованих у збільшенному розмірі, мандрують містами країни. З 15 до 22 лютого експозицію було представлено в Дніпропетровську. Цю естафету найближчим часом прийматимуть Запоріжжя, Львів, Харків, Одеса, Донецьк, Івано-Франківськ, Миколаїв та Київ. Кожен шанувальник мистецтва карикатури зможе віддати свій голос за малюнок, який йому найбільше припаде до душі. Після закінчення фестивалю **Тиждень** визначить найкращі «народні» карикатури.

фото: Олексій Гогріяд

Журнал
Тиждень
www.tz.dp.ua
ЕСТИВАЛЬ МИЛІЙ...
Карикатура здатна викликати різні емоції
СУКОЇ КАРИКАТУРЫ

Постмодерний «ШАРМАН»

ЯКЩО ДО ЕРОТИЧНИХ ЛИСТІВОК ПОЧАТКУ ХХ СТ. ДОДАТИ ПІВЛІТРА ПОСТМОДЕРНІЗМУ І КІЛЬКА ЛОЖОК ЧИСТОГО ГЛУМУ, ТО ОТРИМАЄМО ЖИВОПИС ВЛАДИСЛАВА ШЕРЕШЕВСЬКОГО

Автор: Мар'яна Прут

ВЛАДИСЛАВ ШЕРЕШЕВСЬКИЙ
куртуазний провокатор

Цей художник ні на кого не схожий і одночасно подібний до багатьох попередників, переважно геніїв минулого (з іншими не дружить). Він не епігон, бороня Боже – просто вміє захоплюватися широко та невимушено. Закохається, припустимо, у Тулуз-Лотрека чи Рембрандта – і нумо перетравлю-

вати їхні творчі здобутки під своїм особистим кутом зору. Тоді й з'являється «новий і несподіваний» Шерешевський, залишаючись упізнаваним навіть навпомацки.

Широку славу митцеві принесли так звані дитячі портрети. Малеча в матросках і мереживних сукенках з гіпертрофовано гарненькими личка-ми – напрочуд схоже на світлини у

стилі модерн. При цьому за машкарю різдвяної салонності пропступає мало не порнографія. А поруч стоять автор і ехідно посміхається в бороду: причепитися-бо нема до чого. Все пристойно. Можливо, у Шерешевського як онука гінеколога не було шансу уникнути дитячих психостатевих травм, але він навчився віртуозно їх використовувати у своїх роботах.

Щоправда, талант художника живиться не тільки базовим інстинктом. Справжній митець на місці не стоїть і старими провокаціями не гендлює. Останнім часом Шерешевський пише детальні й розлогі полотна з божевільними сюжетами. За жанром – це карколомний гібрид українського лубка із запозиченими з класики темами. Значну увагу майстер приділив «Пам'ятіван Гога», створивши однайменний цикл картин. На одному з полотен Іван Грозний ніяк не може добити свого сина. Але найвеселішою виявилася зустріч Баранюка, Бахматюка і ведмеди. Після виставки-ярмарку «Арт-Київ-2006», де громадськості вперше було явлено цей шедевр, полотно викупили одразу, просто з майстерні. Наразі художник погрожує навесні цього року презентувати окрему експозицію своїх «народних картин». Наслідки можна собі лише уявити. ■

«БАХМАТЮК И БАРАНЮК», полотно, олія

БАРАНЮК

FASHION PLANET

Вперше в Україні показ мод у новому форматі

*Fashion-Musical
"Прогулка
под
Луной"*

Показ трьох європейських марок

TM Jolie Dame

TM Sotto Voce

TM Queenz

5 березня 19:00
Жовтневий палац (МУЖМ)

Білети можна придбати
в театральних касах міста

Інформаційні партнери

COSMOLADY
ХУРЯД ДЛЯ ЖЕНЩИН

CITY
ІННІЙ СПОЛАНІ

EXCLUSIVE

Тиждень

CD

3 життя фермерів

Після розпаду гурту Led Zeppelin сольна кар'єра його фронтмена Роберта Планті виявилася велими плідною. Один за одним виходять альбоми, які свідчать про пошуки нового саунду. Та лише за кілька десятків років музикантові вдалося зібрати свою «команду мрії», Strange sensation. З нею 2004-го Плант відвідав Київ: той концерт на Олімпійському стадіоні був просто фантастичним. А вже за два роки Плант захоплює техаське кантрі й зачаровує Елісон Краусс, виконавиця блу-грас — найдавнішого його різновиду. Диск Raising sand підсумував співпрацю зі співачкою та іншими знавцями американської архаїки — гітаристом Марком Рібо й продюсером Ті-Буоном Барнетом. Останній заявив: «Те, що ми робимо, — це космічне зіткнення старовинного міського блюзу, техаського кантрі та фолк-року. Ми досліджуємо коріння популярної музики, інтерпретуємо стари стилі й залишаємося сучасними». Основу збірки склали кавер-версії пісень Сема Філліпса, Джина Кларка, Кетлін Бріннан, Тома Вейтса і групи Everly Brothers. Тут Плант постає у несподіваному амплуа співака, який розчулено переповідає меланхолійно-сентиментальні історії. Але з якою силою почуття це зроблено, як переконливо вони з Елісон виводять блу-грас на абсолютно новий рівень. Успіх диску цілком закономірний: лише за перший тиждень продажів було реалізовано 90 тис. копій альбому, внаслідок чого Raising sand потрапив на другу східницю чартів у США.

Олександр Євтушенко

Robert Plant, Alison Krauss.
Raising sand. – Universal, 2007.

КІНО

Порожні амбіції

У США фільм «Білявка з амбіціями» одразу вийшов на DVD, за винятком 8 кінотеатрів у рідному штаті Джесескі Сімпсон. А ось у країнах СНД ця стрічка потрапила до широкого прокату, що може пояснюватися лише

тим, що дистрибутори непогано знаються на ментальних особливостях громадян пострадянського простору. Типово американське кіно з типово американськими поп-зірками у головних ролях здатне в нас

ВИСТАВКА

Нашарування часу

Авторську техніку Андрія Блудова — поєднання відбитків старих фотокарток із живописом — досі ніхто не наważується повторити. Йдеться не про колаж: з-під пензля художника, по-при використання «заготовок», виходять своєрідні палімпсести, маліярська природа яких незаперечна. Адже до фотопідкладки від себе митець додає кольори — чистий зелений, глибокий синій, насыщений червоний.

Цій стилістиці Блудов ніколи не зраджує, проте у кожному наступному проекті досліджує нові теми. Портретних світлин найбільше у серії «Голоси». «Сад відображені» наповнений силуетами дерев. У «Тріалогах» до зображень облич додалися географічні карти, планери та дива-куваті риби. Для виставки «Делі-Париж» художникові знадобилися гравюри «Камасутри» і європейські еротичні фотографії початку ХХ ст. Те, що колись лоскотало почуття, нині сприймається як наївне й невинне — на доказ цього до своїх робіт Блудов

уводить ілюстрації з сучасних підручників анатомії. Контрастні образи митець поєднує в одне ціле завдяки кольоровим акцентам, які він дуже точно розставляє у своїх алегоріях. Живописна стрічка пам'яті розгортається у зворотному напрямку — до джерел, коли люди були щасливими. Чи, принаймні, здавалися такими.

До 20 березня
Галерея «Колекція»
(Київ, вул. Паньківська, 8)

Анна Шабеко

НАВІГАТОР

ТЕАТР

Бурсацькі забави

компенсувати відсутність будь-якої мистецької якості. Сюжет картини настільки прямолінійний, що неможливо зрозуміти, навіщо для написання сценарію знадобилося аж четверо драматургів. Красуня Кеті з Оклахоми приїжджає до Нью-Йорка, аби зробити приємний сюрприз своєму нареченному. І, за законами жанру, застає його в ліжку з іншою. Засмучена, але амбітна дівчина дивом отримує місце секретарки у великій корпорації з офісом на Манхеттені, де по вуха занурюється у світ залаштункових інтриг. Режисер фільму Скотт Маршалл утнув глядачам ще одну капошту. Актorkа на плакаті виглядає так звабливо, що складається враження, ніби чуттєвих епізодів у фільмі не брахуватимемо. Натомість Сімпсон жодного разу не демонструє досконалість своїх форм у первозданному вигляді. А без деякої «перчинки» претензії білявки й усіх авторів цього кінопроекту мають доволі блідий вигляд.

У кінотеатрах України 3 14 лютого

Олександра Коверзнєва

«**A**з» — перша літера старослов'янської абетки — дала називу виставі за п'есою невідомого автора XVII ст., яку студенти Києво-Могилянської академії створили до 15-ліття відродження своєї альма-матер. До постановки історії про багача й бідного Лазаря режисер Андрій Приходько запросив також гурт «Божичі» й Ансамбль стравинної музики. Оскільки такі твори писали вчителі і розігрували спудеї, тож і виставами в сучасному розумінні не були. Йшлося, швидше, про живі алгоритичні картини-мораліте і вправляння в декламації. Нинішнім виконавцям у їхній спробі стилізації барокового дійства доводиться балансувати на лезі «як воно, можливо, було» і власною творчою фантазією. Студенти не розігрують з себе «справжніх акторів», а намагаються бути самими собою — учоращими дітьми, гамірними і непосидочими, багато в чому невправними, але щирими і нахненними. За режисерським задумом, вони не намагаються притягнути давнину в наш час, осучаснивши її актуальними коментарями й вільними

імпровізаціями, а самі пірнають у химерну християнсько-еліністичну космогонію, де діють Сластолюбі, Любов Земна і Милість Божа. Вистава вийшла по-бароковому «всяка»: весела і яскрава, бучна і водночас пошколярська занудна, з багатьма костюмованими перемінами, ходульними процесіями, частуваннями, духовними співами і ритуалами.

Театральний центр НаУКМА
(Київ, вул. Іллінська, 9)

Наталія Шевченко

КНИГА

Європа-мачуха

Поляк за походженням, літвин за місцем народження, католик за характером мислення, космополіт за способом життя, Чеслав Мілош мав неабиякий пророчий дар. Свідчення цьому — видана рівно 50 років тому автобіографічна «Родинна Європа». Поет ніби передбачав прийдешні проблеми, які виникнуть у період об'єднання країн Старого світу, розділених на кращі та гірші: «Я хотів нанести на мапу літературиувесь той наш східний розгардяш, чужий навіть для польських читачів». Тобто пояснити, чому спадковий тягар передається генетично, але існує переважно не в крові, а у словах, жестах і реакціях оточуючих.

Нобелівський лауреат практично не торкається інтимних подробиць власного буття. Його увагу сфокусовано на загальних історичних обставинах, які перешко-

джають народам «малого калібра» почуватися затишно в позирно відкритій і доброзичливій Західній Європі. Відсутність форми — найтипівіша для всіх «східняків» риса. Це означає, що такі достоїнства, як ненаситний інтелект, пристрасність у дискусії, почуття гумору, ширість почуттів походять із одного недоліку. Того внутрішнього безладу, який не піддається логіці впорядкування. Автор розташовує принципову різницю між стабільними й хаотичними суспільствами, адресуючи свої висновки не так співвітчизникам, як французам, німцям або швейцарцям. Достеменно не відомо, чи справили якесь враження на західноєвропейських інтелектуалів його умовиводи, та українцям до них дослухатися не завадить.

Вікторія Поліненко

Чеслав Мілош. Родинна Європа. —
Л.: Літопис, 2007.

ВИСТАВКА

ТЕАТР

КЛАСИКА

КІНО

ВІД ПОЧАТКУ

ЖИВОПИС, ГРАФІКА Іван Марчук – без перебільшення фігура легендарна. Єдиний наш співвітчизник, який потрапив до всесвітнього списку геніїв сучасності, творець не лише неповторної художньої техніки пльонтаризму, що стала його особистою «візитівкою», але й інших унікальних способів мальства. Невтомний трудоголік – він створив понад 2000 робіт. Митців завжди є чим дивувати своїх шанувальників – експерименти зі стилістикою та художніми прийомами він не приносить ні на мить. Виставка «Голос моєї душі. Ранній період» знайомить із початком творчого шляху майстра, коли він тільки ступив на стежку пошуку. 25 полотен та графічних робіт 1960-х років апелюють до найважливішого мистецтва. На відміну від часто експонованих пізніх витворів, тут наявні прості природні образи, лаконічна манера письма та душевна відкритість у різних за характером сюжетах.

До 2 березня

Галерея «Мистецький арсенал» (Київ, вул. Мазепи, 2)

В МАНДРАХ

У своїй творчості Микола Федяєв звертається до сюжетів класичної міфології, але більше до образів з історії європейських країн та Єгипту. Обраний ним вектор не випадковий, адже ізмайлійський митець – колишній моряк, і про самобутність кожної країни йому відомо не з книг. Полотна, що увійшли до виставки «Калейдоскоп історії», вирізняються яскравою колоритовою гамою.

До 29 лютого

Галерея «Біла луна» (Одеса, вул. Канатна, 9)

ЮВІЛЕЙ

ГАСТРОЛІ Цьогорічні відвідини столиці Львівським академічним театром ім. Леся Курбаса потрійно урочисті. Трупа й досі святкує річницю свого духовного патрона, 70-річчя Василя Стуса і 20 років від дня заснування. Розпочне інтенсивний театральний тиждень унікальна для Києва акція – під час участи курбасівці представлять своє справді високе вокальне мистецтво, виконавши давні українські духовні наспіви. Також глядачі побачать такі вистави, як «Благодарний Еродій» та «Наркісс» за Григорієм Сковородою, «Марко Проклятий» за творами Стуса, «Хвала Еросу» за Платоном, «Чекаючи на Годо» за Семюelem Беккетом, «Ma-Na Hat-Ta» за Інгеборг Бахман та «Богдан» за текстом неісторичної хроніки Кліма.

24 лютого

Храм Св. Василія Великого (Київ, Вознесенський узвіз, 7)

25 лютого – 2 березня

Молодий театр (Київ, вул. Прорізна, 17)

СЯЙВО КОХАННЯ

У Парижі – «Театр Сонця», в Японії – «Театр Туману», а в столиці Росії – «Театр Місяця». Москвичі привезуть романтично-еротичну виставу «Таїс осияна» про Таїс Афінську (Анна Терехова) та Олександра Македонського (Андрей Соколов).

24 лютого

Харківський театр опери і балету (Харків, вул. Сумська, 25)

25 лютого

Дніпропетровський театр опери і балету (Дніпропетровськ, пр-т Карла Маркса, 72а)

ІМЕНЕМ ТУРЧАКА

РІЧНИЦЯ Одного з найкращих українських диригентів Стефана Турчака Арам Хачатурян називав «сонячним маestro із суміннimi очима». За життя Турчакові судилося відсвяткувати лише 50-річний ювілей. У різні часи майстер очолював Національний симфонічний оркестр та Національну оперу України. Тому нині вшанування його 70-ліття відбувається силами двох колективів і з виконанням улюбленої музики маestro. У філармонії під орудою диригента Володимира Сіренка звучатимуть Перша симфонія Брамса і симфонічна поема «Фонтані Риму» Респігі. Оперні арії виконає Катерина Страшенко. За пультом в опері побувають кілька лауреатів конкурсу імені Турчака. У проміжку між номерами покажуть фільм про долю диригента. Завершить дійство одна з сцен «Аїди» Верdi.

28 лютого

Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

29 лютого

Національна опера України (Київ, вул. Володимирська, 50)

КОНЦЕРТ-ОПЕРА

«Натхнення опери» присвячено музиці Джакомо Пуччині. У постановці режисера Ірини Несторенко та диригента Миколи Дядюра поєднаються сцени із «Манон Леско», «Богемі» і «Тоски». Ольга Микитенко, Катерина Страшенко, Ігор Боркота Михайло Кірішев виконують арії де Гріє, Кавардосси, Тоски, Міозетти, Мімі та чорного барона Скарпії.

29 лютого

Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

ІСПАНСЬКИЙ СТИЛЬ

ФЕСТИВАЛЬ Традиційна імпреза «Лінія іспанського кіно» розпочнеться драмою «Літній дощ». У свійкій режисерській роботі Антоніо Бандераса розповідається історія юного Міреліто, який надихнувшись «Божественною комедією» Данте, вирішив стати поетом. У цій картині, яку автор називає своєю «автобіографічною мандрівкою», Бандерас намагається приділити увагу всім аспектам доросління. Тому тут знаходиться місце віковічному конфлікті батьків і дітей, хлопчачій боротьбі за місце під сонцем та першому коханню. Також у програмі – екскурс до глибин підсвідомості у трилері «Неспокійна Анна» режисера Хулю Медема, дебютна стрічка «Дірка» Карлоса Мартіна Феррери, що досліджує тему взаємопов'язаності каті і жертви, та перша частина містичної трилогії Гільєрмо Дель Торо «Хребет диявола», дія якої розгортається під час Громадянської війни в Іспанії.

3 21 лютого

Кінотеатр «Україна» (Київ, вул. Городецького, 5)

МІШЕНЬ

Підліток із бідного району Девід Райс несподівано відкриває у собі здатність до телепортациі. Одночасно з перспективою швидкісного знайомства з прекрасними куточками світу він потрапляє під приціл таємного товариства мисливців. Режисером фантастичного трилеру «Телепорт» став автор «Містера і місіс Сміт» Даг Лайман. У головних ролях: Хейден Крістенсон, Самуель Л. Джексон, Рейчел Білсон. У кінотеатрах України **з 21 лютого**

НАВІГАТОР

ЛІТЕРАТУРА

ФЕСТИВЛЬ

ГОТИКА

«ЧАС ФЕНІКСА»

ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНИЙ ВЕЧІР знайомить із німецькомовною поезією буковинських авторів. Це живе нагадування про минуле краю, де на перетині різних культур виникло особливе вітчизняне мистецьке явище. У виконанні українських перекладачів прозвучать твори як відомих, так і малознаних поетів, чиї долі позначені воєнним лихоліттям, вигнанням і перебуванням на чужині: Пауля Целана, Рози Ауслендер, Альфреда Маргула-Шпербера, Георга Дроздовського, Альфреда Кіттнера, Генріха Шаффера, Іммануеля Вайсгласа та інших. Поезію читатимуть мовою оригіналу, а також в українських та російських перекладах. За музичний складник відповідають сестри Тельнюк і джаз-гурт аташе з питань культури посольства Німеччини в Україні Жана П'єра Фрьолі Froehly and friends. Цілісності враження про культуру регіону додасть виставка «Літературне місто Чернівці».

22 лютого

Гете-Інститут
(Київ, вул. Волоська 12/4)

ДІАЛОГ

Популяризатор українського слова Сергій Жадан представить збірку поезій Богдані Матіаш «Розмови з Богом». Презентація обіцяє бути багатоплановою, адже Жаданова манера заохочення слухачів до мистецтва має різко контрастувати з медитативними верлібрами авторки, яка надає перевагу не епатажу, а глибокому ліризму.

27 лютого

Харківська муніципальна галерея (Харків, вул. Чернишевська, 15)

МУЗИЧНИЙ МІКС

ІМПРЕЗА Цього року вже восьме відбудеться фестиваль «Барви музики XX сторіччя. Авангард. Класика. Джаз». Перший день присвячено класиці, зокрема, концертний постановці опери Моцарта «Божевільний день», або *Весілля Фігаро* у виконанні львівського оркестру «Леополіс» під керівництвом Ярослава Мигая. Солісти з Бельгії, Австрії та Німеччини виконуватимуть найяскравіші та найвідоміші арії. Наступні два дні слухачі знайомитимуться з авангардними творами композиторів «нововіденської» школи – Шенберга, Веберна та Берга, українського композитора Задерацького у виконанні вінницької піаністки Марини Хоменко та оркестру «Леополіс», яким диригуватиме німецький маestro Петер Маркс. Завершиться фест джазовою програмою: на сцені – квартет Сергія Капелюшка та володарка Гран-прі токійського конкурсу Asakusa Jazz Contest у номінації «вокал» Ольга Войченко.

23-26 лютого

Вінницька обласна філармонія (Вінниця, Хмельницьке шосе, 7)

«ДЕНЬ ПЛАСТУНА»

Цей фестиваль – нагода дізнатися якнайбільше про українську скаутську організацію, налаштовану на патріотичне виховання молоді. Пластуни презентуватимуть вправи в царині театру, короткометражного кіно, відеоарту, фото, перформансу. Як вони розважаються можна буде дізнатися, відвідавши вечірку, якою закінчується імпреза.

23-24 лютого

Центр творчості дітей та юнацтва «Погулянка» (Львів, вул. Вахняніна, 29)

БЛЕК-МЕТАЛ

TURNE Похмура трійця – чеські гурти Inferno та Sekhmet і фінський колектив Count de Noche відівдає Україну в межах Totally Black Tour. «Інфернальні» виконавці з «демонічними» іменами на кшталт Азазель та Астарот – прибічники класичного блек-металу. Їхні молодші колеги з групи Sekhmet подібні до них за стилістикою. Музика фінів тяжіє до симфо та мелодики. Організатори концертів наголошують, що у двох містах разом з європейськими зірками відіграють і місцеві гурти. У Львові додадуть жару у вогонь адепти язичницького пеган-блеку «Tini Забутих Предків» і металісти з Bazooka Band. У Чернігові публіку розігріватиме місцевий Gromm, який, за словами його учасників, сповідus «ортодоксальній black».

26 лютого

БК «Зоря» (Вінниця, вул. Червоноармійська, 32)

27 лютого

Клуб «Одне-все» (Львів, вул. Зелена, 294)

29 лютого

Клуб «Альтернативний 38-й» (Чернігів, вул. Тичини, 47)

ЕЛЕКТРОНІКА

Diary of Dreams – дітище бас-гітариста культового готик-рок-гурту The garden of delight Адріана Хейтса. Вдале поєднання гітарної готики, холодного електронного саунду з філософськими текстами та глибоким вокалом допомогло гурту стати цілком успішним проектом. Музиканти відвідують столицю в межах східноєвропейського туру на підтримку нового альбому «Nekrolog 43».

23 лютого

Клуб «SkyHall» (Київ, вул. Маршала Малиновського, 24/10)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«У СВІЛІ СВІТУ»

Олійний живопис в поєднанні з цифровими світлинами на виставці французької художниці Катрін Ван ден Стін.

3 лютого. Французький культурний центр (Київ, вул. Горького, 104)

«LE FORZE DEL DESTINO»

Сучасна опера-балет у постановці та з оригінальним лібрето Раду Поклітару.

22 лютого. Київський академічний театр оперети (Київ, вул. В. Васильківська, 53/3)

COUNTERSTRIKE

Виступ південноафриканської drum'n'bass команди.

22 лютого. Клуб «CINEMA» (Київ, вул. Ентузіастів, 1)

«ДАХА-БРАХА»

Індійські табла, буддійський гонг, вілончель, гуцульське бухalo, малазійський гонг, глиняні свищики – всі інструменти гарні для цього етно-хаос-гурту.

23 лютого. «Рок-кафе» (Дніпропетровськ, вул. Набережна Пере-моги, 10б)

«БУМБОКС»

Концерт провідного українського фанк-груп-гурту.

26 лютого. ЦКМ НАУ (Київ, пр-т Космонавта Комарова, 1)

«ОПІВНІЧНІ ДІТИ»

Зустріч з перекладачкою роману Салмана Рушді Наталею Трохим.

27 лютого. Кав'ярня «Кабінет» (Львів, вул. Винниченка, 12)

«ЖИТЬ ІНШИХ»

Фільм Floriana Шенкеля фон Доннерспарка, нагороджений 2007 року «Оскаром» у номінації «Найкращий фільм іноземною мовою».

28 лютого. Національний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса (Київ, вул. Володимирська, 23в)

«ТИ В ЕКСПЕРИМЕНТІ»

Міжнародний мультимедійний фестиваль представляє гурти Digitalism, New Young Pony Club, Booka Shade, Shitdisco, Les Nouveaux Dj's.

29 лютого. Міжнародний виставковий центр (Київ, Броварський пр-т, 15)

«РІВНОДЕННЯ»

Експозиція живописних робіт і левкасів Валерія Шкарупи.

До 29 лютого. Галерея «Майстерня» (Київ, вул. Артема, 1-5)

НАШ ТИЖДЕНЬ

МАГІЧНЕ МЕТРО Обожнюю метро в час пік. А ще — останній поїзд метро. А взагалі, я його люблю в усіх видах. Кожного разу, коли стоїш на платформі, вдихаєш за-пашний підземний сморід і всім тілом відчуваєш гуркіт потяга, який підходить до станції. Здається, що ти — на порозі великої пригоди. Що саме цей потяг відвезе тебе кудись туди, де ти не був. І що саме під час цього magical mystery tour станеться щось чарівне та незвичне. Ну, наприклад, ти зустрінеш дівчину своєї мрії. Або побачиш привида. Або тебе підрве мусульманська терористка в параджі. І немає нічого кращого цього очікування. Чим би воно не закінчилося. ■■■

БОГДАН
БУТКЕВІЧ

СЕРГІЙ
ЛУК'ЯНЧУК

ДЕМОКРАТИЯ Зима 1991 року. Перше в житті інтерв'ю. Йду до «батька перебудови» Александра Яковлєва, бо дуже потрібні гроші. Кіно не знімають, Театр кіноактора закрився, от і взялася за «заказуху» — книгу-інтерв'ю з представниками мистецького і владного бомонду СРСР. Ніч, б'ють куранти, червоні зірки на кремлівських баштах. Йду без супроводу засніженим внутрішнім двором Кремля. Під кожною ялинкою — темна фігура — передають мене один одному по рації. Перед кабінетом даю свій паспорт людині у генеральських погонах. «Ваш паспорт недействітелен. Необхідно вклейт нову фатографію». Зупинка серця. Мого. Широка посмішка. Його. «Прахадіте. Таваріщ Яковлев ждёт Вас». Ось вона, демократія! ■■■

ОЛЕНА
ЧЕКАН

АННА
БАБІНЕЦЬ

ЛЮБОВ НА ВІДСТАНІ У медіа відгриміла тема пошуку однокласників. Багатьох вона дістала, особливо керівників офісів, підлеглі яких годинами «зависають» в Інтернеті, попиваючи каву. Для мене особисто пошук не те що не цікавий — в ньому немає сенсу: більшість однокласників продовжують жити у рідному селі. Одні з них стали фермерами, а інші уподобилися рабам, наймаючись до перших. До виїзду в місто я був свято переконаний, що міщуки — чистої води нероби. Але ж це не правда — знаю по своїх колегах. Тепер, коли я читаю захоплені відгуки «віднайдених» душ, у мені знову прокинулося це відчуття. Ми любимо своїх однокласників, але ж — що занадто, то не здраво. ■■■

РОМАН
КАБАЧІЙ

НАТАЛІЯ
ВАСЮТИН

ПАМ'ЯТІ ЄГОРА ЛЕТОВА Перший курс, тьмяний гуртожитський коридор, гітара. Чотири акорди — «Границы ключ переломлен пополам...» Два місяці, як перестав існувати Радянський Союз. Ми не хотимо, щоб усе ішло по плану. Ми віримо, що тепер все буде інакше. І дійсно — все відбулося інакше. У 1980-х Єгор Летов був кригою під ногами КДБешного майора. У 1990-ті, коли майори з полковниками стали депутатами і бізнесменами, Летов почав співати старі радянські пісні про революцію — і раптом вони зазвучали по-новому. Але про що співати, коли зрозуміло: революції більше не буде — ні комуністичної, ні антикомуністичної? Летов більше не шукатиме відповіді на це питання.

«На покинутой планете стынет колокольчик,
А в обугленном небе зреет
Невыносимая легкость бытия». ■■■

ПАЛЕЦЬ ДЛЯ СПІКЕРА Журналістська спільнота яскраво відреагувала на чергове «рукоприкладство» (цього разу неконтактне) в українському політикумі. Коли керівник «Кобри» показував середній палець Арсенію Яценюку, напевне, розраховував на почуття гумору спікера. За добу йому було не до сміху. А от журналісти не вгамовувалися. У Живому журналі влаштували такий собі аукціон — за скільки грошей журналісти готові показати середній палець Яценюку під час пресконференції. Більшість відповідей були лаконічними — безкштовно. Дарма, шановні колеги. Згадайте одкровення заблокованого у власному кабінеті пана Яценюка: «Якщо ви провокуєте мене на бійку... Я тільки зовні такий, в окулярах, а так штангу 80 кг штовхаю». ■■■

НЕЗРОЗУМІЛИЙ ПАЦІФІЗМ Поки в Україні точаться суперечки щодо арешту і звільнення Рудьковського та непристойного жесту на адресу Яценюка, поважні специ NASA та Федеральної космічної агенції РФ сперечаються про зброю. Космічну. А саме — про спецпістолет: може стріляти дробом, патронами та сигнальними ракетами, який входить до «Набору для виживання». Американці влевнені — у космос зброя не місце, бо там люди зазнають психічного стресу. І згадують астронавтку Новак, яка намагалася викрасти людину через ревнощі. Я особисто проти вільного продажу зброї, тим паче у США. А от щодо космонавтів цей несподіваний «пацифізм» не сприймаю. Їхні шатли не падали у тайгу. А от із «Союзом» таке 1965 року трапилося. Космонавти три доби блукали лісом, доки їх знайшли. Думаю, вони тішилися наявністю зброї. ■■■

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

УКРАЇНА РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСОВУВАЛИ" СТОСУНКИ З БЮТІВЦЯМИ
ДАТСЬКІ РОЗВАГИ КИЇВ

УКРАЇНА ЧАСТЬ ГРИНІВЧИХ ИПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ СКЛАДАЄ БЛІЖКО 5%
ІПОТЕКА КИЇВ

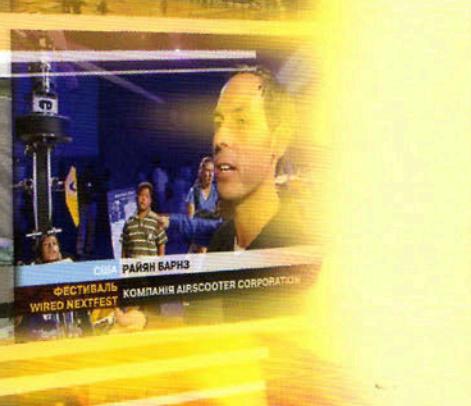
США УРД ЗАНДОРОВА УСТАВ
НАЦІОНАЛЬНА NASDО З ВОРСЕ DUBAI
БЕЗПЕКА АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
ШЕНГЕНСЬКА ЗОНА СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ ЗУСІЛЛЯ "HONDA" СКОНЦЕНТРОВАНИ НА СЕЗОНІ 2008-ГО РОКУ
ФОРМУЛА-1 АРХІВ

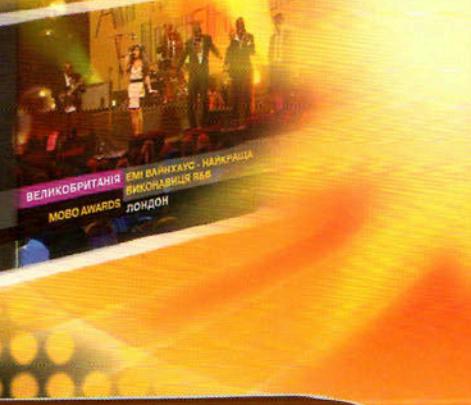

ФЕСТИВАЛЬ WIRED NEXTFEST
РАЙАН БАРНЗ
КОМПАНІЯ AIRSCOOTER CORPORATION

PARIS
in Stars

КИТАЙ ПЕРІС ХІЛТОН "ЗАСВІТИЛАСЯ"
ШОУ MTV НА MTV STYLE AWARDS
ШАНХАЙ

ВЕЛІКОБРITАНІЯ ЕМІ ВАННХАУС - НАЖИРАДА
MOBO AWARDS ВІКОНАВЧИЙ РЕЙС
ЛОНДОН

10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

764 новинних сюжеті за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію

8,23 млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 228-05-66
office@book-ye.com